

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 40 · 29. januar
Sesjonen 2025–2026

Møte torsdag den 29. januar 2026 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 40):

1. Debatt om næringsministerens handelspolitiske redegjørelse
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 27. januar 2026)
2. Innstilling fra næringskomiteen om Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)
(Innst. 38 L (2025–2026), jf. Prop. 147 L (2024–2025))
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av læremidler i grunnskoler og videregående skoler
(Innst. 83 S (2025–2026), jf. Dokument 3:17 (2024–2025))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar–30. juni 2025
(Innst. 85 S (2025–2026))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om reduksjon av klimagassutslipp fra jordbruket
(Innst. 69 S (2025–2026), jf. Dokument 3:13 (2024–2025))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonen si undersøkelse av bruk av teknologi for å flytte spesialisthelsetjenester nær pasienten
(Innst. 84 S (2025–2026), jf. Dokument 3:3 (2025–2026))
7. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av arbeidet til styresmaktene med samanhengande digitale tenester
(Innst. 81 S (2025–2026), jf. Dokument 3:14 (2024–2025))
8. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av forbruk gjennom rammeavtalen for formidling av IKT-konsulenttenester inngått av DSS i 2022
(Innst. 82 S (2025–2026), jf. Dokument 3:16 (2024–2025))
9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby og Abid Raja om en plan som sørger for at Norge kutter utslipp og når klimamålene
(Innst. 55 S (2025–2026), jf. Dokument 8:3 S (2025–2026))
10. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Maren

Grøthe og Trygve Slagsvold Vedum om å stanse innføringen av ny EU-avgift på drivstoff i Norge
(Innst. 58 S (2025–2026), jf. Dokument 8:8 S (2025–2026))

11. Referat

Presidenten [10:00:03]: Representantene Jørgen H. Kristiansen, Amalie Gunnufsen, Geir Jørgensen og Nikolai Astrup, som har vært permittert, har igjen tatt sete. Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Haagen Poppe, Stian Storbukås, Mirell Høyer-Berntsen, Anette Carnarius Elseth, Siren Julianne Jensen, Farahnaz Bahrami, Rune Bakervik, June Trengereid Gruer, Per Vidar Kjølmoen, Monica Molvær, Hilde Grande og Ingrid Fiskaa om permisjon i tiden fra og med 1. til og med 6. februar – alle for å delta på studieopphold for representanter i Brussel, Belgia
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om velferdspolisjon for representanten Jon Engen-Helgheim tirsdag 3. februar
- fra Høyres stortingsgruppe om velferdspolisjon for representanten Ine Eriksen Søreide tirsdag 3. februar
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representantene Farukh Qureshi og Kristine Løfshus Solli om permisjon i tiden fra og med 3. til og med 5. februar – begge for å delta i konferansen om parlamentarisk kontroll med Europol i Nikosia, Kypros

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
For Aust-Agder: Amalie Kollstrand 3.–5. februar
For Vest-Agder: Jan Erik Hogstad og Alexander Liane 3.–5. februar
For Akershus: Tonje Lavik Pederssen 3.–5. februar
For Buskerud: Kristin Løvaas Gjerde 3. februar
For Finnmark: Roy-Håkon Skårvik Friskilæ 3.–5. februar
For Hedmark: Erik Hager 3.–5. februar
For Hordaland: Ulvar Akselsen og Kamilla Bjerkholt Karlsen 3.–5. februar
For Møre og Romsdal: Berit Tønnesen og Carl-Henrik Myrseth Moltumyr 3.–5. februar
For Nordland: Ingunn Skogmo-Nordvang 3.–5. februar
For Oslo: Ola Svenneby 3. februar og Malin Bye Sørensen 3.–5. februar
For Rogaland: Reidar Sand 3.–5. februar
For Sør-Trøndelag: Kjell-Arve Aspaas 3.–5. februar

Valg av settepresident

Presidenten [10:02:11]: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Anne Kristine Linnestad. – Andre forslag foreligger ikke, og Anne Kristine Linnestad anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Representanten Erling Sande vil framsette to representantforslag.

Erling Sande (Sp) [10:02:42]: Eg har gleda av å setje fram to representantforslag. Det fyrste er frå representantane Maren Grøthe, Kjersti Toppe og meg sjølv om meir frileik og aktivitet i skulen.

Det andre forslaget er frå representantane Kjersti Toppe, Bent-Joacim Bentzen og meg sjølv om å sikre tilfluktsrom på norske sjukehus.

Presidenten [10:03:04]: Representanten Frøya Skjold Sjursæther vil framsette et representantforslag.

Frøya Skjold Sjursæther (MDG) [10:03:20]: Det er en glede å framsette et representantforslag på vegne av Arild Hermstad, Ingrid Liland, Oda Indgaard, Julie E. Stuestøl og meg selv om norsk deltagelse i EUs sosiale klimafond.

Presidenten [10:03:35]: Representanten Julie E. Stuestøl vil framsette et representantforslag.

Julie E. Stuestøl (MDG) [10:03:51]: På vegne av stortingsrepresentantene Marius Langballe Dalin, Une Bastholm, Frøya Skjold Sjursæther, Ingrid Liland, Anne Lise Gjerstad Fredlund, Marian Hussein, Mirell Høyer-Berntsen og meg selv har jeg den glede å fremme representantforslag om en tilbakekallspraksis som verdsetter inkludering.

Presidenten [10:04:10]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:23]

Debatt om næringsministerens handelspolitiske redegjørelse (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 27. januar 2026)

Presidenten [10:04:31]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil åtte replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Rune Støstad (A) [10:05:04] (komiteens leder): Norge er et lite land i verden, men en stor og stolt handelsnasjon. Vi er en åpen økonomi, og nettopp derfor merker vi raskt når verden rundt oss blir mer urolig.

I går møtte jeg mange industriaktører, bl.a. konsernsjef Eivind Kallevik i Hydro. Han sa følgende: Norge er industrilandet som har lyktes.

Han har selvfølgelig helt rett. Vi har industribedrifter i verdensklasse, med naturgitte fortrinn som vi har klart å utnytte godt. Det er vår felles oppgave å legge til rette for at vi kan fortsette å lykkes også i framtiden.

Det vi diskuterer i dag, handler ikke bare om tollsatser og avtaler. Det handler om arbeidsplasser, lokalsamfunn og tryggheten i hverdagen for folk over hele landet. Handelspolitikken har fått en annen tyngde enn før. Den griper direkte inn i sikkerhet, industri og klima. Når handel i økende grad brukes som politisk virkemiddel, skaper det usikkerhet også for norske bedrifter. I en slik situasjon er det viktig at vi har en regjering som er til stede, følger utviklingen tett og handler innenfor klare og forutsigbare rammer, noe som også kom fram i næringsministerens gode redegjørelse.

Hver femte jobb i Norge er knyttet til eksport. Om lag 640 000 arbeidsplasser er avhengig av at vi får solgt varer og tjenester til verden rundt oss. Det er 30 000 flere enn for bare to år siden. Verdien av utenrikshandelen tilsvarer i dag om lag 80 pst. av norsk verdiskaping. Det illustrerer hvor tett norsk økonomi er vevd sammen med internasjonal handel, og hvor viktig stabile rammevilkår er for trygghet og verdiskaping i hele landet.

Regjeringen har derfor lagt vekt på kontinuitet og forutsigbarhet i handelspolitikken. Vi holder fast ved det regelbaserte handelssystemet, ved EØS-avtalen og ved arbeidet for flere og oppdaterte handelsavtaler. Det gir norske bedrifter tilgang til markeder og bidrar til å redusere risiko i en urolig tid.

Siden 2023 er det inngått seks nye handelsavtaler, og flere eldre avtaler er modernisert. Samlet dekker Norges handelsavtaler, inkludert EØS, nærmere 90 pst. av norsk eksport. Avtalene gir bedre markedstilgang og lavere toll og bidrar til at norske bedrifter står bedre rustet internasjonalt.

Ett eksempel er handelsavtalen med India. India er verdens femte største økonomi og et raskt voksende marked. Avtalen trådte i kraft høsten 2025 og gir norske be-

drifter gradvis bedre markedsadgang. Norge var tidlig ute med denne avtalen, og norske bedrifter fikk dermed tilgang til det indiske markedet før EUs avtale kom på plass.

Samtidig er det viktig å understreke betydningen av vårt nære europeiske partnerskap. Tyskland er en av Norges aller viktigste handelspartnere, både som marked og som industripartner. Mange norske bedrifter er tett integrert i tyske og europeiske verdikjeder innenfor industri, teknologi, energi og forsvar. Næringskomiteen besøkte nylig Tyskland, og det ga verdifull innsikt i nettopp dette samspillet. Det viste hvordan norsk og tysk næringsliv er gjensidig avhengig av hverandre, og hvor viktig det er med tett politisk dialog for å sikre stabile rammer for samarbeid i en mer krevende geopolitisk situasjon.

EØS-avtalen er fortsatt bærebjelken i norsk handelspolitikk. To tredjedeler av norsk vareeksport går til EU, og regjeringen har lagt stor vekt på god dialog med EU for å sikre like vilkår og forutsigbar markedsadgang for norsk næringsliv. For et lite land som Norge gir samarbeid større gjennomslag enn å stå alene.

I møtet med en mer urolig verden er det behov for ansvarlig politikk og tett samarbeid. Norges største styrke er nettopp samarbeidet mellom myndigheter, næringsliv og partene i arbeidslivet. Det gir tillit og forutsigbarhet i en ny geopolitisk verdensorden.

Til slutt vil jeg takke næringsministeren for en god redegjørelse, og jeg ser fram til debatten i salen.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:10:17]: Innledningsvis vil jeg takke næringsministeren for redegjørelsen og gjennomgangen av hvordan regjeringen oppfatter den handelspolitiske situasjonen.

Regjeringen bruker urolige tider som forklaring, men leverer dessverre ikke på det som faktisk avgjør: å sikre konkurransekraften. Trygghet for arbeidsplasser skapes her hjemme, og her har regjeringen sviktet.

Fremskrittspartiet har en betydelig reduksjon i skatter og avgifter, lave og forutsigbare strømpriser, mindre byråkrati, forutsigbarhet for rammevilkårene og tilgang til privat kapital som hovedmål for å styrke norsk næringslivs konkurransekraft.

Regjeringen, med statsminister og finansminister, viste en offensiv holdning mot de nye tollsatsene fra USA og hadde etter egen oppfatning gode kort på hånden, spesielt med at handelsbalansen ikke var riktig sånn som Trump framstilte den. Men sjelden har vel «opp som en løve og ned som en skinnfell» vært mer illustrerende.

Stortinget har flere ganger bedt om å få innsyn i hvilke forslag regjeringen har lagt på bordet, uten å få det. Norge fikk dessverre høyere tollsatser enn bl.a. EU og andre land det kan være naturlig å sammenligne oss med. Vi hadde kanskje fått bedre vilkår mot amerikansk toll hvis regjeringen heller hadde blitt hjemme.

Regjeringen gjør det dyrere og mer risikabelt å eie norske bedrifter. Når eierskap straffes og kapital tappes, svekkes investeringer, teknologiutvikling og arbeidsplasser. Regjeringen bidrar til storstilt eksport av kapital og kompetanse med særnorske skatter, som formuesskatten, og de har forsterket de negative effektene av den ved nær å doble eierbeskatningen under Støre-regjeringen. Uforutsigbarheten i skattepolitikken blir en egen risikofaktor, særlig for langsiktige industriprosjekter i distriktene. Hvordan skal norsk næringsliv stå imot internasjonalt press når regjeringen samtidig svekker norsk privat kapital?

Strøm og nett er den reelle industripolitikken. Regjeringen snakker uten å levere forutsigbarhet. Forutsigbar kraft til konkurransedyktige priser gir trygghet for arbeidsplasser, særlig utenfor de store byene. Vi må ta vare på det som historisk har vært et konkurransefortrinn, og ikke ødelegge det gjennom mislykket klimapolitikk.

Byråkrati og rapportering spiser produktivitet, og regjeringen lover kutt uten konkrete svar. Næringslivet trenger færre krav, enklere skjema og raskere saksbehandling, ikke flere planer. Det er viktig å påpeke at etter fire år med dagens regjering er man langt unna regjeringens eget mål om å forenkle tilsvarende 11 mrd. kr – samtidig som det er innført en rekke nye regler og krav til rapportering. Når staten tar mer tid fra bedriftene, tar staten også tid fra verdiskaping.

Virkemiddelapparatet har blitt et søknadssystem som favoriserer dem som kan skrive søknader, og ikke dem som kan skape verdier. For mange ordninger betyr mye tid på søknader, rapportering og konsulenter og mindre tid på markedet, kunder og drift. Staten ender med å styre kapital til prosjekter som ser bra ut på papiret, men ikke nødvendigvis til dem som er lønnsomme. Regjeringen har i stor grad skapt en ny næring med konsulenter som bidrar til å fylle ut søknader til virkemiddelapparatet.

Bedrifter trenger mer frihet, ikke et stadig mer avansert system for å be om å få egne penger tilbake.

Staten plukker vinnere og tar for høy risiko med skattebetalernes penger. Støre-regjeringens såkalte aktive næringspolitikk innebærer at man i stor grad plukker ut vinnere og derigjennom kortslutter normale investeringsbeslutninger. Når offentlige investeringer går inn i tapsprosjekt, svekker det tillit og binder kapital som kunne vært brukt bedre i privat sektor. Politikk skal sette rammer. Markedet skal selv ta beslutningen.

Mer uro krever mer forutsigbarhet hjemme. Regjeringen leverer bare dialog. Når det gjelder USA, beskriver statsråden mye kontakt og god dialog, men uforutsigbarheten består, og det er bedriftene som tar regningen når rammevilkårene endres over natten. Det hjelper lite å si at eksportandelen til USA er liten, når enkeltbe-

drifter og lokalsamfunn rammes hardt. Spørsmålet er hva som faktisk kommer på bordet som reduserer risiko og kostnader for norske eksportører.

EU, økonomisk sikkerhet og klima brukes stadig mer som handelspolitikk. Norge må være tøffere på egne interesser. EU bygger en mer proteksjonistisk verk-tøykasse, og Norge kan rammes uten reell innflytelse. Da holder det ikke å følge situasjonen tett og ha dialog. EØS er viktig, men handlingsrommet må brukes bedre når norsk næringsliv settes under press. Når klima trekkes inn i handelspolitikken, må regjeringen svare for kostnadene. Vi kan ikke ende med nye tollmurer forkledd som grønt skifte.

Bård Ludvig Thorheim (H) [10:15:35]: Gårsdagens idrettsprestasjon av Bodø/Glimt må nevnes i denne salen og i denne debatten. Hvem hadde trodd at et lag fra en fiskehandlerby nord for polarsirkelen kan spille bedre fotball enn noen av verdens beste lag og spillere i Spania og England?

Det er også kjernen i handelspolitikken. Vi ønsker en best mulig adgang til å konkurrere på like vilkår ute i verden, for vi vet at folk og bedrifter i Norge har mye å bidra med og kan hevde seg på øverste hylle i tøff internasjonal konkurranse. Sann har vi skapt velstand og utvikling gjennom norsk historie. Når de beste vinner fram på det globale handelsstedet er det det beste for Norge og for verden, og jeg er glad for at det er bred politisk enighet i Norge om at det beste er åpne markeder mellom land, ikke å lukke seg inne.

Det sier mye om vår verden akkurat nå at Canadas statsminister, Mark Carney, inspirerte en hel verden med sin tale i Davos nettopp i forsvar for en regelstyrt og fri handel. Dette er meninger som ville blitt mottatt som den største selvfølgelighet for bare noen få år siden.

Det er positivt at regjeringen fortsetter arbeidet mellom skiftende regjeringer for å få i stand flere gode frihandelsavtaler. Med det siste tilskuddet har både Norge og EU inngått handelsavtaler med India. Det er bra. Samtidig er det beklagelig at regjeringen ikke har oppnådd de resultatene som norsk næringsliv og vi alle hadde ønsket og forventet overfor noen av våre nærmeste. Stoltenberg ga før valget inntrykk av at han skulle redde oss fra trippelskvisen. Resultatet i dag er at vi er truffet av EUs beskyttelsestiltak på ferrolegeringer, på tross av vår EØS-tilknytning. For det andre har vi høyere tollsatser til USA enn EU og Storbritannia. Heldigvis har verdensøkonomien – den tredje skvisen – holdt seg godt, men akkurat det er nok utenfor Norges og Stoltenbergs påvirkning.

Enda mer bekymringsfullt er det at norske bedrifter er mer usikre i dag enn tidligere på markedsadgangen til både vårt viktigste marked, EU, og til USA. Den usikker-

heten har regjeringen ikke lyktes å dempe. Det er heller ikke så rart når næringsministeren selv peker på viktige usikkerhetsfaktorer framover. EU vurderer beskyttelsestiltak på nye områder, som skrapmetall, som Norge importerer, omformer og eksporterer, og USA truer med 100 pst. toll på legemidler fra Norge.

Så er det noen løsninger for å komme bedre ut på dette. Med enten et EU-medlemskap eller et tettere handels- og tollpolitisk samarbeid med EU ville vi hatt bedre tilgang for norsk industri til det største og viktigste markedet i Europa, lavere toll til USA, og vi ville kunnet delta i EUs kraftige handelsbazooka, som avskrekket Trump og gjorde at de tolltruslene ble lagt til side.

Jeg vil gjerne gjengi en annen talers ord:

Med usikkerhet der ute må vi sette ned skatt på arbeid og kapital, deregulere og satse på nye teknologier, som KI. Som en energistormakt med store mineralforekomster, en høyt utdannet befolkning og et stort pensjonsfond har vi enorme muligheter.

Dette utsagnet handler faktisk ikke om Norge. Det handler om Canada. Utsagnet er hentet fra talen til den nevnte statsministeren i Canada, men det passer like godt i omtalen av hva vi trenger i Norge som en mellomstor makt på en rekke områder, ikke minst innen handel og næring. Tenk om dette var den norske regjeringens offensive holdning og politikk! Da kunne vi kanskje sjokkert en hel verden med hva vi får til fra fiskehandlerlandet langt mot nord, sann som Bodø/Glimt gjorde i går.

Jeg vil ta opp forslagene som er framsatt av Høyre og MDG i denne saken. Ut fra både handelspolitiske og sikkerhetspolitiske avveininger bør Norge kvittere ut utestående saker i EØS-samarbeidet med EU og bidra til et best mulig samarbeid som sikrer god markedsadgang. Den såkalte løksaken er i denne kategorien. Høyre tar nå ansvar for å løse den saken til beste for samarbeidet med Europa og med løsninger for bøndene som er berørt – etter at regjeringen i lengre tid har feilet på de to områdene.

Presidenten [10:20:16]: Representanten Bård Ludvig Thorheim har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:20:27]: Me skal nok etter kvart få diskutert lauksaka i denne debatten òg, men me får starta i ein annan ende.

Det er ikkje berre Bodø/Glimt som gjer det skarpt om dagen. 2026 har starta som eit år der norsk film-industri blir ein internasjonal sensasjon, men året har òg starta med tydelege teikn på den urolege tida me lever i – ei verd der den såkalla regelstyrte verdsordninga, slik me har kjent ho på godt og vondt i mange tiår, no går opp i saumane.

Som statsminister i Canada, Mark Carney, sa i førre veke: Me visste at reglane var delvis falske, at dei var i favør av nokre få, og at dei i stor grad var baserte på amerikansk hegemoni. Kva gjer me no, når den amerikanske hegemonen bruker toll og bomber om kvarandre som våpen for å kua verda under sin vilje? Jo, då skaper me alternativ. Me må arbeida for å skapa ei handelspolitisk verd som klarer å svara på problema i folks liv: aukande ulikskap, manglande beredskap, miljøkriser, manglande arbeidsmoglegheiter, konflikt, pandemiar, ressursmanglar og landran. Dagens system klarer ikkje det, verken før eller etter Trump. Me må no bruka moglegheita den kaotiske verdssituasjonen gjev oss, for å finna saman i eit betre samarbeid som gagnar dei mange, ikkje dei få.

Handel på tvers av landegrenser skulle gje oss tryggleik. Det var langt på veg ein illusjon. Når det byggverket av internasjonale reglar som har styrt verda dei siste tiåra, no er under eit sterkt press, er ikkje svaret å vera den siste forsvararen av eit utdatert og urettferdig system. Då er svaret å vera modig og tenkja nytt. Handelsreglane har i altfor lang tid bidratt til å skapa miljøkriser, menneskerettsbrot, industridød og groteske økonomiske forskjellar. Andre og betre handelsreglar er moglege viss me allierer oss med alle dei som kom tapande ut. Noreg er i ein unik posisjon til å knyta saman nord og sør sidan me ikkje er bundne av den felles handelspolitikken til EU.

Korleis kan ein ny internasjonal handelspolitikk sjå ut? For det fyrste: Land i både nord og sør må få betre moglegheiter til å støtta og beskytta matproduksjon til eige forbruk og matvarelager. Tida er inne for å leggja eksportsubsidiane som USA og andre stormakter nyttar seg grådig av, på hylla. Me må regulera subsidiane sånn at dei ikkje øydelegg for bønder i det globale sør.

For det andre: Lange forsyningskjeder og handel over store avstandar gjev ikkje meining i ei verd der beredskap og miljø må vera overordna omsyn. Pandemien gjorde det tydeleg for alle at me må både ha større eigenproduksjon og kunna kjøpa det me treng i område nær oss. Me kan rett og slett ikkje stola på at dei internasjonale forsyningskjedene fungerer knirkefritt i kvar einaste situasjon. Internasjonale handelsreglar må leggja til rette for lokal produksjon og meir kortreist handel.

For det tredje: Dei siste 15 åra har me sett verdas største selskap slå seg opp. Desse få, gigantiske teknologiselskapa kontrollerer no både ressursar og infrastruktur verda over. Dei sit på meir makt over kjerneområde i samfunnet vårt enn det røvarbaronane gjorde i si tid, og det kan merkast. Det kan merkast i korleis dei skyt pengar inn i det som skal vera demokratiske val verda over, for å få meir marknadsmakt og meir ideologisk makt. Det kan merkast i korleis dei driv lobbyisme opp mot in-

ternasjonale handelsavtalar og institusjonar. Dei vil ha minst mogleg regulering for å få mest mogleg definisjonsmakt.

Når me snakkar om aldersgrense på sosiale medium, må me òg tora å snakka om regulering av selskapa og marknadene som et opp fritida vår, demokratiet vårt og plassen til andre mindre, digitale selskap. Når ein riggar handelssystemet for å hjelpa tekselskapa, skaper ein monopol som skader det demokratiske handlingsrommet vårt. Me må læra av feila og den naive tilnærminga mange har hatt til tekigigantane dei siste åra, for no ser me tydeleg kva resultatet blir. Me må setja digital suverenitet og digitalt mangfald i førarsetet på handelsavtalane våre framover. Det er på høg tid å tenkja nytt om innhaldet i handelsreglane. Det vil SV invitera til.

Geir Pollestad (Sp) [10:25:41]: Når det gjeld den handelspolitiske utgreiinga me fekk, er det for så vidt vanskeleg å vera ueinig i veldig mykje av det som vart sagt der. Senterpartiet er likevel litt skuffa over utgreiinga og regjeringa sine ambisjonar og perspektiv på handel. Det var ei defensiv og observerande utgreiing med få offensive punkt og små ambisjonar.

Så seier denne utgreiinga litt om kva Arbeidarpartiet ser når dei kikkar utover landets grenser. I utgreiinga vart EU nemnd om lag 50 gonger, mens vår viktigaste handelspartnar Storbritannia vart nemnd ein gong, i ei oppramsing. Slik ser verda ut frå regjeringssida.

Eg hadde ønskt at næringsministeren hadde hatt nokre refleksjonar rundt den strategien regjeringa har, om ukritisk å innføra flest mogleg EU-direktiv. Har det gjeve dei ønskte gjennomslaga i handelspolitikken? Saka om ferrolegeringar kan tyda på at det ikkje direkte har vore ein stor suksess.

Eg vil gje næringsministeren ros for ikkje å koma med dei vanlege truslane om at EØS-avtalen er i spel, men på den andre sida kan det verka som om næringsministeren trur at handel mellom Noreg og Europa var noko som oppstod då EØS-avtalen trådde i kraft 1. januar 1994. Næringsministeren seier i si utgreiing at EØS-avtalen har bidratt med ein auke i handelen med EU på 35–65 pst. Eg har lyst til å dvelja litt ved det talet, ikkje for å reisa ein EØS-debatt, men berre for å gå inn på dette.

Er det slik at næringsministeren trur at handelen med olje og gass ville ha vore 35–65 pst. mindre viss me ikkje hadde EØS-avtalen? Er det slik at næringsministeren trur at handelen med aluminium ville ha vore 35–65 pst. mindre viss me ikkje hadde EØS-avtalen? Er det slik at næringsministeren trur me ville ha selt 35–65 pst. mindre laks til EU i dag enn det me gjer, viss det ikkje var for EØS-avtalen? Er det slik at næringsministeren trur det ville ha vore 35–65 pst. færre europeiske turistar i Noreg om det ikkje var for EØS-avtalen?

Me kan godt diskutera EØS, men propaganda bør ein ikkje koma med. Dette er tal som næringsministeren ikkje i det heile har dekning for å koma med, og eg kunne godt tenkt meg å høyra hennar grunngjeving for å påstå i utgreiinga at Næringsdepartementet har tal som seier at handelen mellom EU og Noreg ville ha vore 35–65 pst. mindre om det ikkje var for EØS-avtalen.

Handel føreset at me har noko å handla med. Det skjer mykje bra i norsk næringsliv, men som ein del av handelspolitikken må ein offensiv næringspolitikk nasjonalt òg vera ein viktig del, for me treng noko å handla med. Då vil eg, til denne utgreiinga, peika på dei som har lyst til å laga eksportvarer ved Hønefoss gjennom utvikling av treindustri, og som opplever ei regjering som ikkje svarar dei. Eg har lyst til å peika på Norske Skog, som vert straffa økonomisk fordi dei har kutta for mykje i utsleppa sine. Eg har lyst til å peika på bedriftene på Sør- og Vestlandet som slit med svært høge straumpriisar. Det er òg ein del av dette.

I utgreiinga saknar eg òg nokre vurderingar rundt vekstkrafta i Europa, framtidig vekst der. Kva utvikling ser ein føre seg med den strategien som EU har lagt seg på? Det er definitivt mange mørke skyer i horisonten, men når Arbeidarpartiet ser på EU, ser dei ingen mørke skyer.

Noreg er eit land med få tollmurar. Me har, som dei fleste andre land, offensive og defensive interesser. Eg vil gje ros for dei frihandelsavtalane ein har inngått dei siste åra. Dei balanserer dette godt.

Oppsummert er EU ein viktig handelspartner for Noreg, men Europa er meir enn EU, og verda er meir enn EU. Det er ikkje sikkert at norske interesser er tente med strategien der ein rått svelger unna EU-direktiv utan å ivareta nasjonale interesser. Handel føreset ein nasjonal næringspolitikk, og der må næringsministeren vera ein pådrivar og ikkje overlata til klimaministeren å vera næringsminister. Om me flyttar bedrifter ut av landet, går utsleppa i Noreg ned, men det er ein svært dårleg strategi, meiner Senterpartiet.

Geir Jørgensen (R) [10:30:56]: Den eneste årsaken til at et lite fotballag fra en forblåst halvøy i Nord-Norge kan være med og kjempe i de øverste divisjonene, er at det finnes regler, og at det finnes en upartisk dommer – slik at her er det straffe, her er det rødt kort, her er det disse reglene, og de gjelder for alle. Verdens handelspolitikk har aldri vært styrt etter slike regler som skulle gjelde for alle. Det har ikke vært slik, verken før Trump eller før EU, at de 166 landene i WTO representerer et demokrati. Nei, det har alltid vært slik at det er de globale storselskapene og de største maktene som har laget disse reglene. Derfor kan vi si at verdens handelssystemer alltid har vært svært urettferdige. Da er det in-

teressant at næringsministeren i sin redegjørelse framstiller handels- og investeringsavtaler nærmest som om de var helt nøytrale økonomiske verktøy. Det er de jo ikke. Dette er politiske avtaler som setter handelen og storselskapenes interesser framfor arbeidsfolks rettigheter og foran klima og miljø, og som i så altfor mange tilfeller innskrenker det politiske handlingsrommet til å bekjempe de sosiale forskjellene.

Næringsministeren sier også at EØS-avtalen bidrar til å trygge våre interesser, våre rettigheter og vår økonomi. Likevel – om vi går tilbake til november i fjor, fikk norsk industri og norske arbeidstakere i metallindustrien sjokk da EU kom med beskjeden om at det kom toll på ferrolegeringer for Norge, som er et EØS-land. EØS-avtalen skal sikre vår tilgang til et indre marked, men EU klarte altså å lage et indre marked for seg selv og et annet marked for de andre, stikk i strid med det som er selve intensjonen med hele denne avtalen, og stikk i strid med alle ofre Norge har gjort når det gjelder selvråd rett, for å få være med i og få tilgang til dette markedet.

La oss nå bli litt inspirert av EU: EU, som lå under press fra Kina, fra Russland og ikke minst fra USA, kom i 2023 med sitt antitvangsinstrument, den såkalte handelsbazookaen. I dette tungroddede byråkratiet så man seg nødt til å ha maktmidler å sette inn i tilfelle noen ville utfordre EU på toll og handel, og dette gjorde de. Men hvor er Norges handelsbazooka? Hva er våre verktøy, hva har vi i verktøykassen når noen vil plassere oss og bølge med oss i den internasjonale handelen? Nei, vi har ikke slike tiltak. Vi har ingenting. Vi har en underdanig servilitet i forholdet til EU. Det er det vi svarer tilbake. Nå skal vi så å si raske på med å innføre helt meningsløse direktiver som ikke har gått gjennom denne salen, for å blidgjøre EU, i håp om at de neste gang skal være snille med oss. Det er en grenseløs naivitet.

Norge er en handelspartner og på mange måter en viktig partner for EU, men hvor er verktøyene våre for å sette hardt mot hardt når noen truer våre interesser og våre rettigheter? Hva kan vi gjøre med de milliardene som vi betaler inn i EØS-midler, når EØS-avtalen ikke tjener oss? Skal vi fortsatt si til alle EU-selskaper at vær så god, kom hit og vær partnere på norsk sokkel, her kan dere tjene milliarder? Hva skal vi gjøre med dette? Vi kan på en måte ikke fortsette med å ha denne servile og underdanige holdningen til EU, for slik verden utvikler seg, kan vi bare se på klokka og kalenderen før det neste tiltaket fra EU kommer mot oss og rammer vårt næringsliv, vår industri og våre arbeidsplasser.

Marit Veia (V) [10:35:54]: Jeg vil også begynne med Canadas liberale statsleder Mark Carneys tale. Jeg noterer meg med en viss glede at SVs representant også gjorde det, for selv om våre partier kanskje har vært uenige

om en del ting i handelspolitikken, tror jeg vi kan slutte oss til Mark Carneys konklusjon om at vi ikke lenger kan tenke som før. Vi kan ikke basere oss på sannheter som nå er utdatert.

Carneys tale var tydelig, og budskapet var prinsipielt. Land som trekker seg tilbake bak egne murer og forsøker å bli en selvforsynt festning, vil bli både fattigere, mer sårbare og dårligere rustet til å kutte utslipp og ta vare på naturen. For å beskytte og utvikle velstanden vår, friheten vår og det regelbaserte internasjonale systemet må de liberale demokratiene samarbeide tettere, ikke mindre.

Mark Carneys tale var egentlig litt intellektuell, på grensen til tørr og preget av økonomifaglig språk og veldig globale perspektiver. Likevel synes jeg at den er lett å oversette til norske forhold, for bak de store ordene ligger det et enkelt poeng: Små og mellomstore land har alt å vinne på forpliktende samarbeid og veldig mye å tape på å stå alene. Oversatt til norsk virkelighet betyr det én ting: Norge bør bli medlem av EU.

Et Norge som insisterer på å stå på utsiden, er i en langt mer utsatt posisjon enn vi trenger å være i en stadig mer urolig verden, og forestillingen om at vi kan plukke fordelene ved et europeisk samarbeid uten fullt ut å ta del i fellesskapet, blir stadig vanskeligere å forsvare.

For det første ser vi hvordan vår velsignede utenforposisjon i praksis gir oss mindre og ikke mer kontroll. Norske stålverk har nylig blitt viklet inn i EUs kvoter, minstepriser og handelstiltak for å få tilgang til det europeiske markedet. Saken om EUs mottiltak mot ferrolegeringer illustrerer dette veldig tydelig. Dette er ikke bare krevende for norsk industri, men også et varsku om hvor begrenset EØS-avtalens beskyttelse faktisk er, når det virkelig blåser opp til handelspolitisk uvær. Vi er tett knyttet til EUs indre marked, men uten å få være med og bestemme.

For det andre minner den siste tidens handelspolitiske spenninger oss om hvor raskt situasjonen kan eskalere. Det er ikke lenge siden Donald Trump truet med 10 pst. straffetoll utløst av konflikten rundt Grønland. EU svarte med å signalisere bruk av sin såkalte handelsbazooka. Heldigvis ble truslene trukket tilbake før de fikk konkrete konsekvenser, og Norge slapp å havne midt i kryssilden denne gangen.

Det er et åpent spørsmål hva som skjer neste gang et sånt framstøt kommer, og om vi da vil være like heldige. Poenget er uansett: Handelspolitikken er blitt mer urolig, mer uforutsigbar og mer preget av maktpolitikk. I et sånt landskap er vi langt tryggere sammen enn hver for oss.

Tett samarbeid med våre nærmeste venner og naboer, land som Sverige og Danmark, gir oss større trygghet,

større forutsigbarhet og større innflytelse over beslutninger som uansett påvirker oss. Derfor mener Venstre at Norge bør bli medlem av EU. Dersom fullt medlemskap fortsatt er et for stort steg for noen, burde det være et minimumsmål at Norge blir en del av EUs tollunion. I en verden der samarbeid er den nye sikkerheten, er det mest liberale valget å velge det demokratiske fellesskapet.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:40:02]: Takk for at jeg fikk holde den redegjørelsen jeg holdt på tirsdag, og for at vi har diskusjonen i salen nå. Det tenker jeg er viktig, for det er en urolig tid. Det er mye som skjer, og det skjer fort og raskt, ikke minst endringene.

Sikkerhetspolitikken, energipolitikken og handelspolitikken veves stadig tettere sammen. Det har vi ikke minst sett også de siste ukene. Vi må ikke underslå det at Norge er en åpen, liten økonomi, og vi er helt avhengig av internasjonal handel for å sikre velferd, verdiskaping og økonomisk utvikling.

Handel er avgjørende for norske bedrifter og arbeidsplasser, i små og store lokalsamfunn. Over 640 000 norske arbeidsplasser er i dag knyttet til eksport. Det er klart at det merkes når verden er som den er nå. Her er det snakk om om lag hver femte jobb i Norge, 30 000 flere enn for bare to år siden, og i fjor tilsvarte altså verdien av utenrikshandelen 80 pst. av norsk verdiskaping – en andel som har vokst betydelig de siste årene. Denne utviklingen gjenspeiler at norsk eksport har utviklet seg de siste årene, på tross av uro internasjonalt, og med tanke på at så mange norske arbeidsplasser er knyttet til eksport, er det viktig å formidle det regjeringen gjør, og de dialogene vi har.

For regjeringen er det en hovedoppgave å ivareta Norges og norsk næringslivs interesser i et nytt handelspolitisk landskap. Som jeg redegjorde for, står regjeringen opp for det regelbaserte handelssystemet. Regjeringen styrker også samarbeidet med våre nærmeste handelspartnere og jobber fram nye handelsavtaler. Allerede dekker Norges bilaterale handelsavtaler, inkludert EØS, nå nærmere 90 pst. av norsk eksport, og høyere andel skal det bli.

Regjeringen jobber også for å redusere Norges importavhengigheter og styrke landets økonomiske sikkerhet. Det er også en prioritering for regjeringen å styrke Norges konkurranseevne, men alt dette henger sammen. Norge er en markedsbasert økonomi, og Norges situasjon er krevende. Vi har i alle år fulgt spillereglene for internasjonal handel, men nå er spillereglene i seg selv i endring. USA har ensidig satt opp tollene og kommer stadig med nye tolltrusler. Importavhengigheten knyttet til Kina er en annen utfordring. Samtidig er mange norske bedrifter verdensledende i det de driver med, og vi har

tilgang til råvarer som verden etterspør. Det gir oss også sterkere kort på hånden.

Jeg har tro på at selv om det geopolitiske bakteppet er utfordrende, skal vi komme oss gjennom også dette. Derfor er det å styrke konkurransekraften en av regjeringens viktigste prioriteringer, men det er det også å sikre tilgang til markedene, å sikre næringslivets interesser i utlandet. Det krever at vi jobber godt sammen, både med norsk næringsliv og med våre internasjonale handelspartnere, og på tvers av regjering og storting. Derfor ser jeg fram til debatten.

Presidenten [10:43:32]: Det blir replikkordskifte.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:43:48]: Næringsministeren nevnte i sin redegjørelse Jotun, som kanskje må sies å være en løvetannsbedrift i den norske skattejungelen, for dersom man ser bort fra Jotun, er det svært få norske privateide bedrifter som er internasjonalt kjent. Årsaken til at det ikke er flere slike privateide bedrifter i Norge av internasjonalt kaliber, kan direkte tilskrives den norske eierbeskatningen. Ser man bare over kjølen, til våre naboland, er det straks vesentlig mye enklere å finne slike privateide bedrifter som lykkes internasjonalt. Jeg kan nevne IKEA, Tetra Pak, Hennes & Mauritz, Maersk, LEGO – og listen er vesentlig mye lengre.

Hvilke privateide selskaper, i tillegg til Jotun, som er kjent i utlandet og har suksess, kan denne statsråden nevne? Og har statsråden noen tanker om hvorfor det ikke er flere norske suksesser?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:44:43]: Dette synes jeg er en ganske overraskende påstand. Det er jo veldig mange norske bedrifter som lykkes i utlandet. Jeg kan nevne maritim sektor, og jeg kan nevne sjømatindustrien. Det tenker jeg at vi skal være veldig stolte av. Det handler om at næringsstrukturen i Norge er som den er. Vi har over lang tid vært og skal være en energinasjon. Vi er en sjømatnasjon. Vi er en skipsfartsnasjon – til og med verdens femte største. Ut fra dette kommer det mange viktige bedrifter.

Jeg er opptatt av at vi har et viktig statlig eierskap i noen av de viktigste bedriftene i Norge. Det er en styrke også for de bedriftene, så lenge vi drifter dem og det eierskapet riktig. Men jeg tror folk kjenner både Equinor, Hydro, Yara osv. – og Kongsberg, ikke minst. Så må man gjerne si at dette ikke er bedrifter man har lyst til å ha med i ligningen, men det ville jo være en urett mot disse selskapene å ikke ha dem med i den ligningen.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:45:39]: Jeg takker for svaret. Enten skjønte ikke næringsministeren spørsmålet mitt, eller så legges det et helt feil premiss til grunn.

Problemet er jo at vi ser at det private næringslivet i Norge har utfordringer, man har veldig få gründervirksomheter som vokser opp og blir store suksesser. Det var jo det som var mitt spørsmål. I våre naboland har de en annen eierbeskatning, de har en regjering og et skattesystem som ikke er opptatt av å jage formuende og gründere på flukt. Ser man ikke utfordringene med at det norske næringslivet har behov for kursendring? Vi ligger på bunnen i OECDs statistikker over utvikling.

Fremskrittspartiet mener at retningen med betydelig reduksjon i skatter, avgifter og offentlige inngrep er det som må til, mens regjeringen virker å mene at den utviklingen vi nå ser, er helt innafor. Er det sånn å forstå at man er fornøyd så lenge man har Jotun, og så er det ellers kun statlige bedrifter som skal være eksportsuksesser?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:46:41]: Jeg skjønte utmerket godt spørsmålet til representanten, jeg er bare uenig i måten man framstiller næringslivet og bedriftene i Norge på. Jeg synes det er veldig spesielt. Her står vi med en handelspolitisk redegjørelse i en veldig krevende tid, og så er representantens eneste oppdrag her å fortelle at vi ikke har gode nok bedrifter i Norge, at det ikke går bra i det hele tatt, og at vi må sammenligne oss med alle andre. Men da må vi ta inn hele bildet. Det som er sikkert, er at vi står i en veldig krevende tid. Da må vi i hvert fall ivareta de alliansene, partnerne, som vi har. EØS er ekstremt viktig. Jeg skulle ønske at det største opposisjonspartiet slo veldig tydelig fast at EØS tuller vi ikke med, for der er det snakk om rammebetingelser for norsk næringsliv, for norske bedrifter, med tanke på konkurransekraft, forenkling og ikke minst tilgang til markeder. Det tenker jeg vi burde slå ring om i fellesskap.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:47:39]: Takk igjen for svaret. Vi har kjempegode norske bedrifter. Problemet er at vi har dårlige regler, og vi har en regjering som aktivt fører en politikk som begrenser denne utviklingen. Det er det jeg prøver å belyse.

Man ser til EU, en region med en vekst som er den laveste i hele verden, og blåkopierer alt det som kommer derfra. Heldigvis tok EU litt til vettet her og deregulerte en del og kom med denne omnibus-pakken. Hadde EUs regler vært så utrolig bra, hadde de bare fortsatt å dure på, men selv EU ser nå at det er flere ulemper og utfordringer her.

Det ble også nevnt her fra statsråden at hun hadde verktøykassen full da hun reiste til USA for å forhandle toll, og det samme har man sett da man skulle til EU for å få gode betingelser for Norge. Man har jo ikke lykkes, verken i USA eller i EU, så spørsmålet er: Hva har regjeringen gjort? Hvorfor legger man ikke fram for Stortinget

i større grad hvordan forhandlingene har vært og hva som har vært lagt på bordet? Og hvordan kan man forsvare at vi, som er en såpass trofast partner, ikke får bedre betingelser i EU?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:48:43]: Jeg har sagt at vi har gode kort på hånda, og det mener jeg at vi har, i den tiden vi lever i. Vi må huske på at veldig mye i den globale handelen fremdeles går bra, også med tanke på norsk økonomi – det er bare å se på eksporttallene – men framover er vi i en mer urolig og krevende tid. Når det gjelder USA, har vi vært veldig tydelige på at vi har ferdigforhandlet fram en felleserklæring med USA. Den er det nå opp til administrasjonen å beslutte. Jeg merker meg at Fremskrittspartiet mener at det bare er å knipse med fingrene, og så kommer den avtalen på plass, men sann fungerer ikke verden. Den er ikke så enkel som man vil ha det til. Vi har gjort det vi kan, og dette har vi gjort i tett dialog med norsk næringsliv, men vi kan ikke inngå en avtale for enhver pris.

Så er det en egen runde på ferrolegeringssaken, som jeg skulle ønske at vi kom i land med. Det handler i utgangspunktet ikke om å straffe Norge, men om å beskytte europeisk industri, og utfallet er vi ikke enig i.

Bård Ludvig Thorheim (H) [10:49:55]: Det er merkelig at en handelspolitisk redegjørelse ikke sier noe om politikk som faktisk gir bedre markedsadgang. Vil statsråden for det første erkjenne at med enten et EU-medlemskap eller et tettere handels- og tollpolitisk samarbeid med EU ville Norge fått bedre markedsadgang for norsk industri, lavere toll til USA og kunnet delta i EUs handelspolitiske bazooka? Det slår meg at statsråden, når hun svarer Dagens Næringsliv, ikke kan si noe om det initiativet for å samarbeide tettere med EU om handel, toll, økonomisk sikkerhet og andre instrumenter som ligger der. Det synes jeg det er merkelig å ikke kunne orientere offentligheten om, men jeg regner med at hun kan orientere Stortinget om det, og det setter jeg pris på å få høre.

Statsråd Cecilie Myrseth [10:50:47]: Det ville vært merkelig om man i en redegjørelse skulle ta opp spørsmålet om EU-medlemskap, når regjeringen ikke har noen intensjoner om å sette i gang prosesser rundt det. Det vet representanten utmerket godt. Debatten går, det gjør den jo, men det ville vært rart å ta opp det i en handelspolitisk redegjørelse. Men at vi skal knytte oss tettere til Europa som helhet, også der det er norske interesser, er veldig tydelig beskrevet.

Så er det viktig å si at denne såkalte handelsbazookaen, som handler om økonomisk tvang og straff, er en del av EUs handelspolitikk. Det er ikke Norge en del av. Derfor er ikke den forordningen EØS-relevant. Det er

ikke det samme som at vi ikke ser på de forordningene som kommer, og gjør vurderinger ut fra hva som er i norske interesser, men da må vi gjøre avveininger av hva som faktisk er i norske interesser når det gjelder de forordningene. Det å legge fram noe for Stortinget uten at det er ferdig behandlet, er ikke veldig vanlig.

Bård Ludvig Thorheim (H) [10:51:50]: Jeg takker for svaret, og det er positivt å høre at regjeringen er i gang med noe. Jeg synes likevel at det ville vært bra å forankre litt tydeligere i Stortinget hva det er man søker å oppnå overfor EU. Det ville vi ha stått oss på.

Det neste spørsmålet mitt gjelder EUs forordning om kritiske råvarematerialer. For et år siden sa regjeringen at man skulle implementere dette med en gang. Det har ikke skjedd på det året. Jeg har også spurt utenriksministeren om det er noen som helst hinder i veien for å implementere akkurat det direktivet, og han bekreftet at det er det overhodet ikke. Det er ingenting som står i veien for det. Så hvorfor er det ikke implementert, når det har så stor betydning for både Fensfeltet, mange andre mineralprosjekter og samarbeidet med EU når det gjelder mineraler?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:52:41]: Det har høy prioritet å få den implementert, og vi har jo sagt at den skal det. Det er riktig å si at det også har kommet flere initiativer fra EU nå som er særlig viktige for industrien. Industrial Accelerator Act skal presenteres nå i februar. Den har vært utsatt flere ganger. Der er Norge også med, så det er også viktig for industrien. Når det gjelder CRMA, kommer vi tilbake så raskt det er klart, og det har høy prioritet hos oss, for det har også hele mineralnæringen.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:53:27]: Me må produsere for å kunne eksportere, og då helst noko meir enn berre uforedla råvarer. Det har vore mykje snakk om jernlegeringar og annan metallindustri i det siste. Problemet er òg at produksjonen no er utfordra av at Noreg kopierer EU sin dårlege energipolitikk og importerer høge straumprisar, noko som effektivt undergreiv det eine prismessige konkurransefortrinnet norsk industri har hatt. Regjeringa vel òg å skusla vekk moglegheita til å produsere langtrekkande presisjonseld i Noreg og vel å støtta sørkoreansk industri i staden. Så spørsmålet mitt er: Kva er regjeringa sin strategi for å styrkja norsk industriproduksjon, sånn at me har noko å eksportere òg i framtida?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:54:21]: Denne runden har vi hatt tidligere, og det handler om norsk industripolitikk i stort. Det at vi skal ivareta og utvikle den norske industrien her hjemme så man også er konkur-

ransedyktig for framtiden, har vært avgjørende også når vi skal produsere. Vi produserer heldigvis mye i Norge som er av interesse for resten av verden – ergo har vi høye eksporttall. Det er viktig med tanke på utviklingen av forsvarsindustrien. Det handler om maritim sektor, det handler om teknologiutviklingen, hvor vi ligger ganske så langt fremme, og det handler om romindustrien. Vi er nødt til å gjøre begge deler. Men skal vi få til det, må vi sikre at vi har en handelspolitikk som henger tett sammen med industripolitikken, som gjør at vi har markedsadgang for faktisk å selge det som er avgjørende for de mange tusen arbeidsplassene og lokalsamfunnene rundt i hele det fine landet vårt.

Geir Pollestad (Sp) [10:55:25]: Etter å ha hørt den handelspolitiske utgreiinga lurer eg på éin ting: Meiner næringsministeren at Noreg bør verta medlem av EU?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:55:35]: Jeg er her på vegne av regjeringen. Vi er veldig tydelige på at vi har valgt vår tilknytningsform til Europa, og det er gjennom EØS-avtalen. Vi kommer ikke til å sette i gang noen runder for å melde oss inn i EU.

Geir Pollestad (Sp) [10:55:51]: Denne handelspolitiske utgreiinga er veldig skeiv. Det er veldig sterkt EU-fokus, og så veit me at det landet som Noreg eksporterer aller mest til, er Storbritannia – vårt naboland i vest, eit fantastisk land. Kva er bakgrunnen for at det er så lite interesse for og omtale av Storbritannia i den handelspolitiske utgreiinga? Er det fordi Storbritannia ikkje er medlem av EU, eller er det andre grunnar til at ein fokuserer så lite på landet som er det landet me eksporterer mest til?

Statsråd Cecilie Myrseth [10:56:31]: Representanten trenger ikke å være bekymret, for «UK» – Storbritannia – er ufattelig viktig for Norge, og det gjelder også for handelspolitikken. Vi har viktige dialoger og viktig samarbeid og partnerskap med dem. Jeg skal reise dit igjen selv om ikke altfor lenge, og det gjør også mange andre av mine kolleger i regjeringen, så handelen med dem er viktig.

Det betyr likevel ikke at vi kan underslå at det aller viktigste samarbeidet vi har, er med EU. Enten man liker EU eller ikke, er det nettopp det det er. EØS-avtalen er avgjørende for norske arbeidsplasser og det vi skal få til framover: å ta ned hindre og sikre konkurransekraft. Derfor fokuseres det også i så høy grad på det, og land som Tyskland og Frankrike er jo blant våre aller fremste industrielle partnere i tillegg.

Vi skal klare å gjøre begge deler.

Presidenten [10:57:28]: Replikskordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tor André Johnsen (FrP) [10:57:41]: Jeg ser at det er blitt lagt fram to løse forslag rett før møtestart. Det må jeg si er veldig spesielt. Det ene går ut på å reversere det veldig kloke, viktige vedtaket som Stortinget fattet før jul, som gjaldt å stå opp for norsk løkproduksjon. Vi ga da løkprodusentene et pusterom, vi ga dem litt tid til å kunne klare å omstille seg, til å kunne klare å tilpasse seg de nye strenge kravene. Nå ser det ut som om det skal bli endret på og reversert. Det vil jeg si er veldig uryddig. Jeg synes det er uredelig, og jeg synes rett og slett det er ufint overfor norsk landbruk, ufint overfor Gartnerhallen, ufint overfor norske løkprodusenter, og det er uklokt overfor norsk matberedskap og norsk matproduksjon. Jeg minner om at nesten halvparten av norsk løkproduksjon kan bli berørt av det som kanskje blir vedtatt i dag.

Dette er så uryddig – jeg fikk ikke vite om det i det hele tatt før jeg møtte opp her før stortingsmøtet i dag. Vi var i hvert fall så ryddige at vi ringte til komitéleder Støstad, og vi ringte også til landbruksminister Sandtrøen, slik at han rakk å ta på seg skoene og jogge ned til stortingssalen med statssekretæren fra Helsedepartementet på slep, så vedkommende kunne være med på å følge saken. Det kom rett og slett som lyn fra klar himmel. Jeg synes det er veldig uryddig.

Det er en hastesak, jeg forstår det, med løst forslag. Det var tydeligvis et problem før jul at det løse forslaget ikke passet inn i saken om ny næringspolitikk for en ny tid. Den tror jeg kan sendes i retur. Det passer i hvert fall ikke noe bedre inn i denne saken enn den som ble behandlet før jul.

Jeg forstår rett og slett ikke hva Høyre og MDG driver med. Er de så redd for å provosere EU at de rett og slett kaster bøndene under bussen, motarbeider løkprodusentene og aktivt motarbeider norsk løkproduksjon bare for å tilfredsstille EU? Det synes jeg er helt uforståelig.

Denne saken bærer også preg av litt dårlig håndverk. Vi har et stort problem i Norge med alunskifer. Vi burde og kunne ha fått tilpasninger og blitt lyttet til, slik som Irland har blitt når det gjelder potet, slik som Tyskland har blitt når det gjelder hvete, slik som Baltikum, Finland og Sverige har blitt når det gjelder fisken i Østersjøen, og slik som store deler av Øst-Europa har blitt når det gjelder røkt kjøtt. Ingen EU-land har denne utfordringen med kadmium i alunskiferjord og løk, så der kunne vi fått et bedre resultat enn det det ligger an til nå.

Jeg er ekstra skuffet over Høyre, næringslivspartiet Høyre, som nå rett og slett ikke bryr seg om norsk næringsliv, ikke bryr seg om norsk løkproduksjon. Dette er

faktisk bønder som nå har tilpasset seg et stortingsvedtak vi fattet før jul. De kan allerede ha bestilt og kjøpt inn setteløk og planlagt og investert for i hvert fall å fortsette litt til. Nå er det veldig usikkert. Hvordan det håndteres framover, blir spennende å se.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:00:57]: Rett før jul tok Stortinget ansvar for å redde norsk laukproduksjon og utsetja innføring av eit EU-direktiv som er dårleg tilpassa norske forhold. Tanken med det var nettopp at laukprodusentane og norsk matberedskap og -produksjon i det minste trong meir tid til å omstilla seg før ein eventuelt innfører dette direktivet.

I dag ser me at to av partia, MDG og Høgre, som stod saman med oss før jul, plutselig har snudd og vil hasta gjennom dette direktivet likevel.

Me høyrer at EU blei irritert over utsetjinga som blei meldt inn før jul. Spørsmålet mitt til desse to partia er rett og slett: Er det det som er grunnen til at dei no skal snu og gjera ei skikkeleg kuvending? Er det slik at me skal blunka med ein gong EU ser strengt på oss, og skunda oss å gjera slik som EU vil?

No er det ikkje sikkert kva som får fleirtal her i dag. Arbeidarpartiet har ikkje sagt kva dei har tenkt å røysta i denne saka. Eg legg til grunn at regjeringa er med og tek ansvar for norsk laukproduksjon og ikkje lèt seg stressa av at EU av og til er misfornøgd med oss. Dette er ei sak som me må behandla med klokskap og med is i magen. Det håper eg stortingsfleirtalet gjer i dag.

Geir Pollestad (Sp) [11:03:03]: Eg registrerer at næringsministeren ikkje gav noko svar på kvar påstanden om at handelen vår ville vore 35–65 pst. lågare om det ikkje var for EØS-avtalen, kjem frå. Grunnen til at det var relevant å ta opp, er at det vil seia noko om kva regjeringa tenkjer om framtidig handel med land me berre har ein handelsavtale med, som f.eks. Storbritannia. Som sagt: Eg trur næringsministeren brukar eit tal ho ikkje har dekning for å bruka. Det er heller ikkje nokon kjeldereferanse i talen til næringsministeren.

Så til ei sak som er meir til å grina av, den såkalla lauksaka. Det var ikkje ei sak me ønskte å få opp i dag. Me veit enno ikkje kva Arbeidarpartiet kjem til å stemma. Me som er budsjettpartnarar, har heller ikkje høyrte noko om nye satsingar inn i revidert budsjett frå Arbeidarpartiet, så eg vil anta at Arbeidarpartiet ikkje støttar dette forslaget, men det hadde vore ryddig med ei avklaring frå komitéleiar på det.

Dette handlar eigentleg òg litt om handel, for me i Senterpartiet er iallfall opptekne av at me innanfor handelsregimet skal sørgja for nasjonal matberedskap. I denne saka har det kome rykte om at dei har kremta i Brussel, og då får regjeringa panikk. Er det ein ting som er viktig for Arbeidarpartiet, er det å verta godt likt i

Brussel. Eg tenkjer at det òg er viktig å stå opp for norske interesser og ha respekt for dei som er matprodusentar i Noreg – at me kunne gje dei den føreseielegheita som ligg i stortingsvedtaket, med ei utsetjing av innføring av dette direktivet. I går fremja Senterpartiet forslag om ei kompensasjonsordning for dei bøndene det vedkjem. Det ville ha løyst denne saka på ein god måte. No legg Høgre og MDG opp til at dette skal løysast på ein måte som er dårleg for dei som er matprodusentar, for dei som har teke avgjerder basert på det vedtaket Stortinget gjorde. Sånn kan faktisk ikkje Stortinget halda på, så eg reknar med at Arbeidarpartiet ikkje støttar denne måten å driva nasjonal næringspolitikk på.

Næringsministeren sa i sitt innlegg her at regjeringa var oppteken av å jobba for norske interesser òg i dei sakene som tente Noreg, og tilnærma seg EU òg i dei sakene som tener Noreg. Er ein oppteken av å nærma seg EU òg i dei sakene som ikkje tener Noreg, eller tenkjer ein det då er relevant å stå opp for norske interesser? Eg trur nokre månaders utsetjing av eit direktiv og å få på plass ei kompensasjonsordning ville tent norske interesser. Det ville gjort at me hadde eit avklart og greitt forhold til Brussel, og at me faktisk er villig til å stå opp for norske interesser.

Geir Jørgensen (R) [11:06:22]: Rødt og flere andre partier går jo ikke av veien for en god omkamp når vi finner det nødvendig, men det må da – med all respekt – være grenser for omkamper her.

I forrige periode vedtok vi med et bredt flertall i denne sal Meld. St. 11 for 2023–2024, hvor vi satte noen politiske mål for vår egen selvforsyning av landbruksprodukter. Vi skal opp på 50 pst. innen 2030. Det er et godt og ambisiøst mål å få til, og norsk planteproduksjon, korn, rotgrønnsaker, frukt og grønt er de sentrale elementene for å nå dette politiske målet. Så får vi da et pålegg, et direktiv fra EU, som vil ramme opp mot 50 pst. av norsk løkproduksjon, hvor vi har hatt en sunn og god løkproduksjon med de kadmiuverdiene som har vært. Få dager etter dette vedtaket i desember, kom regjeringen og sa at opposisjonen på Stortinget vil øke kadmiuinholdet i norsk løk. Det er direkte feil. Dette skrev altså regjeringen på sine egne sider. Dette er feil.

Det vi har sagt, er at vi skal bruke lengre tid, og så skal vi på gode måter få tatt ned kadmiuinholdet i norsk løk. Dette skal vi gjøre selv, og dette skal vi ikke gjøre med utgangspunkt i et EU-direktiv som ikke i det hele tatt er tilpasset norsk jordsmonn. Den norske løken vi produserer i de områdene hvor produksjonen er veldig stor, og hvor det er høyt innhold av aluskeer i jorda, er ikke helsefarlig. Den er ikke helsefarlig på de nivåene vi bruker løk i Norges kosthold, i det hele tatt. Dette er regler som har kommet fra EU, fordi de har helt andre

måter å drive sin produksjon på enn hvordan vi gjør det, og i mange land er løkforbruket det tre-firedobbelte av det norske forbruket. Dette gir ingen mening. Det gir mening for EU, men det gir ikke mening for Norge, det gir ikke mening for den næringen og dem som er nødt til å investere – med mange, mange måneder fra de investerer og forbereder neste års produksjon, til de kan hente inntekten sin fra sine produkter.

Det er ikke overraskende at vi i Rødt er sterkt kritisk til dette forslaget, vi kommer til å stemme imot. Vi forutsetter at regjeringspartiet Arbeiderpartiet, som står bak Meld. St. 11 for 2023–2024, om økt norsk selvforsyning, også er med på å avvise dette forslaget fra MDG og Høyre. Jeg må si at MDG skuffer stort her, for de har hele veien vært med på en landbrukspolitik som ikke kommer til uttrykk her.

Erlend Larsen (H) [11:09:41]: Det er urolige tider. Som en småstat er vi mer avhengig av internasjonale avtaler og regler enn de fleste andre land. Som en av verdens største sjøfartsnasjoner er vi ekstra avhengig av at de store landene rundt oss respekterer avtalene og verdensordenen som er bygd opp etter krigen.

Når de store landene setter den internasjonale rettsordenen i spill, må vi knytte oss tettere til en større allianse. Det betyr i klartekst EU. Etter russisk tradisjon og tenkning eksisterer småstater kun fordi en av verdens store stater holder hånden over dem. Nå ser det ut til at USAs president er i ferd med å følge den samme filosofien.

Før sa de om telefonkatalogens Gule Sider at enten er man der, eller så er man ikke der. Sånn er det med medlemskap i store og små foreninger også. Vi kan godt være støttemedlem og ha noen goder, men det er kun ved fullt medlemskap vi oppnår alle organisasjonens fordeler.

Vi så det da pandemien rammet oss. Som utenforlandet var vi nær ved å gå glipp av livsviktig beskyttelsesutstyr, men vår gode nabo, EU-medlemmet, hjalp oss. Vi lå også an til å komme langt bak i vaksinekøen, slik som Canada, men igjen fikk vi hjelp fra våre naboer i Sverige og EU. Vi kan ikke basere oss på tilfeldig hjelp i krisetider.

Norge er tuftet på flaks. Vi har den største forekomsten av torsk i havet. Fossefallene gir oss rimelig energi. I havet fant vi olje og gass. På land finnes sjeldne jordarter vi trenger til alt av elektronikk. Vi skal heller ikke glemme at vi bor i et rolig og fredelig hjørne av verden, men flaks skal forvaltes, og lykke skal ikke trekkes for langt.

«Sikkerhetspolitikk, energipolitikk og handelspolitikk veves stadig tettere sammen», sa næringsministeren. Da konflikten rundt Grønland toppet seg nylig, var det EU som kunne true USA med handelsrestriksjoner. Det virket. Dersom Norge blir utsatt for en konflikt,

er det ikke gitt at EU vil stille opp for oss på samme måte, siden vi er utenforlandet.

«I dagens pressede handelspolitiske situasjon legger EU vekt på å beskytte egen industri og sin økonomiske sikkerhet», sa statsråden. EU-landene er ikke bare våre viktigste handelspartnere, de er også våre naboer og naturlige støttespillere i godt og vondt. Næringsministerens handelspolitiske redegjørelse tirsdag tydeliggjør vår internasjonale avhengighet. Det er bra. Slik verden er rundt oss i dag, ville det vært naturlig at næringsministeren hadde vært helt tydelig på at EØS-avtalen er vel og bra, men at EU-medlemskap er det eneste som vil trygge Norge i en usikker verden.

Litt om løk helt til slutt: Årsaken til at vi var med på flertallet før jul, var at landbruket må ha en forutsigbarhet. Regjeringen satt på saken i fire år. Årsaken til at vi nå har kommet med dette løse forslaget, er at vi legger til rette for at løkprodusentene skal få erstatning dersom de kommer over de grenseverdiene. I tillegg er det flere andre produkter som er utsatt for kadmium enn bare løk, f.eks. barnemat.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:12:56]: Næringsministerens handelspolitiske redegjørelse tidligere i uken var en lang skryteliste over norsk eksport. Samtidig er det slik at artikler som gründere, vekstselskaper, kapitalkrevende oppstartsselskaper, milliardærer og folk med drivkraft og «guts», eksporteres i stort monn, og de ble ikke nevnt. Regjeringen la for en stund siden fram strategien Hele Norge eksporterer, men med regjeringens skatte- og avgiftspolitik, eierbeskatning og næringspolitikk ser strategien derimot ut til å ha blitt Hele Norge eksporteres. Selskap etter selskap selges ut av landet, og risikokapital flykter.

Regjeringen er tydeligvis ikke så opptatt av privat eierskap, og de mener tydeligvis at staten er den beste eier. Det understøttes av en aktiv næringspolitikk hvor milliardene flyr. Når dette er kombinert med å være den beste i klassen på innføring av byråkrati og reguleringer fra Brussel, får man et svært vanskelig miljø å drive fram nye verdensledende bedrifter i. Det var tydelig da jeg nettopp utfordret statsråden på hvilke private, store selskaper hun kunne nevne ved navn. Hun nevnte ikke noen – kun sektorer. Det virker som om regjeringen ikke har fått med seg Draghi-rapporten og EUs problemer. I sin iver etter å dilte etter EU er man blind for at EU er regionen med lavest veksttakt i hele verden.

Vi trenger deregulering. Vi trenger reduserte skatter og avgifter. Vi trenger eierbeskatning som ikke diskriminerer norske eiere. Ikke minst behøver vi en næringsminister og en regjering som lytter til det private næringslivet, ikke kun offentlige aktører. Det er urovekkende at man har null fokus og null bekymring for den store ka-

pitalflukten ut av landet – den store flukten av gründere og drivkraften i landet. Det er synd at næringsministeren ikke brukte tiden til å holde en handelspolitisk redegjørelse som også tar inn over seg utfordringene Norge står overfor når det gjelder nyskaping, nye vekstelskaper og gründervirksomhet.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Une Bastholm (MDG) [11:15:39]: Det er sjelden populært å ta oppvasken. Det er enklere å tenke på én ting av gangen enn å prøve å finne en balanse mellom hensyn – i en verden som vi hver dag, fra denne talerstolen, gjentar for oss selv at blir mer og mer urolig, noe som gjør at Norge må øke innsatsen for å ha god dialog med våre partnere, med våre allierte og med våre venner. Det inkluderer selvfølgelig samarbeidet med de europeiske landene og samarbeidet vi har gjennom EØS-avtalen.

Saken som handler om regulering av tungmetaller, bl.a. i løk, har flere sider. Den handler om å unngå at nordmenn får for mye tungmetaller i kroppen, som er helseskadelig. Den handler om forholdet til EU, og den har også handlet om hvordan vi kan ivareta norske matprodusenter, all den tid 45 pst. av løken som produseres i Norge, produseres i et område med mye alunskifer, som gjør at plantene tar opp mye kadmium. Derfor øker nå sjansen for at en del av de bøndene som produserer løk i Norge, kommer over terskelverdien og ikke får solgt varene sine. Det har bekymret Miljøpartiet De Grønne stort, og derfor stemte vi før jul sammen med flertallet i Stortinget for at Norge ikke skulle innarbeide dette i norsk lovverk med en gang. Det var fordi man ikke hadde gjort håndverket med å imøtekomme bøndene og sikre at vi ikke går med store tap i norsk løkproduksjon. Dette handler jo også om matberedskap. Det er jeg helt enig i.

Om man skal være oppgitt over noe, om man skal ta en viktig lærdom, er det dette: ikke tenke at en EU-forordning blir borte bare av å legge den i en skuff. Det er det – med all respekt – verken Miljøpartiet De Grønne eller Høyre som har gjort, men det har skjedd i løpet av de siste fire årene med Senterpartiet i landbruksministerstolen. Om man ønsker at f.eks. nye helseregler som Norge bør innføre i samarbeid med EU, skal innføres på en måte som ivaretar norske interesser i bredt, må man jo gå aktivt inn, forhandle og gjøre EU klar over de hensynene vi ønsker å ta i Norge. Man må gå i dialog med dem som blir berørt i Norge, og det har ikke løkproducentene opplevd. Man har jo startet, og det er masse som pågår med kartlegging. Man forsøker kalking og øker hele tiden kunnskapen om hvordan man kan tilpasse det, men det har gått for sakte. Nå har vi fått på plass en

ny formulering som i mye større grad finner en balanse mellom det å ivareta bøndene og ivareta relasjonen til EU, nordmenns helse og tilliten til norsk mat.

Det siste poenget er at vi etter vedtaket før jul erfarte at en del har blitt usikre på om de kan kjøpe norsk mat og om de må etterspørre utenlandsk løk.

Tor André Johnsen (FrP) [11:18:56]: Tilbake til det jeg snakket om i stad, om å informere kollegaer i forkant: Det er et ganske overraskende forslag som ble lagt fram. Det er kanskje en mulighet for at den reverseringen som nå skjer, har skjedd langt over hodet på Arbeiderpartiets representanter i næringskomiteen og veldig langt over hodet på Høyres representanter i næringskomiteen, og at det faktisk har vært oppe på nivå med Søreide og Barth Eide. Det skal vi ikke se bort fra. Det overrasker meg, som jeg sa i stad, at det er en fullstendig helomvending her.

Den frykten for EU og for at EU skal bli så provosert av at vi prøver å stå opp for en bitte liten næring i EU-sammenheng, er litt rar. For EU er norsk løk egentlig en bagatell, den er ikke en parentes engang, men for Norge er den viktig. Dette gjelder nesten halvparten av norsk løkproduksjon. For norske løkbønder er dette viktig. Det er jobben deres, det er livet deres. De har familie, de har utgifter, og de har lån på bondegårdene sine.

Dette er et skikkelig spark til Høyre: Høyre sier at her blir det omstilling, at de skal lytte til næringen, og at det er viktig å ta vare på næringslivet og sånt, men det ene forslaget som er lagt fram i dag, er absolutt ikke forpliktende, og det er også litt kunnskapsløst. For det første framkommer det av forslaget at man vil ha ytterligere kartlegging av kadmium. De fleste som har fulgt saken, vet veldig godt hvor det er kadmium i Norge i dag. Det er i seks eller sju kommuner rundt Mjøsa. Jeg trenger ikke å ramse opp alle her nå. Og så står det «en vurdering av andre midlertidige tiltak» i forslaget. Det er absolutt ikke forpliktende.

Jeg har et spørsmål til Høyre og et spørsmål til Arbeiderpartiet, og gjerne til landbruksministeren, som egentlig burde stå opp for norsk matproduksjon og ikke bare logre for EU: Hva med f.eks. dem som har kjøpt inn setteløk etter vedtaket i desember? Hva med dem som har satset og virkelig kjørt på videre for å følge opp stortingsvedtaket og fortsette med løkproduksjon og har planlagt alt for neste løksesong – og som nå plutselig får bena slått vekk under seg? Dette er respektløst, useriøst og uansvarlig, og det er veldig, veldig skuffende at vi har en landbruksminister – som til og med er fra Innlandet – som ikke står opp for norsk løkproduksjon, når man vet at halvparten av løken kommer fra Innlandet. Det er dobbelt skuffende av Høyres og Arbeiderpartiets representanter fra Innlandet, som heller ikke bryr seg.

Det er langt fra Brussel til en norsk løkprodusent, men det virker som det tydeligvis også er veldig langt fra Stortinget – eller kanskje fra MDG, Høyre og Arbeiderpartiet – til norske løkprodusenter. Det er viktig å sette seg inn i vedtak og forstå bedre hva som blir fattet, og kadmiem i løk er ikke en så stor sak som det noen har prøvd å lage inntrykk av, når det gjelder helseskader og norsk kosthold. Det kunne vært mulig å få tilpasninger. Man kunne ha fått unntak, som jeg var inne på i stad, som Tyskland har for hvete, Irland har for potet og Øst-Europa har for fisk fra Østersjøen.

Statsråd Cecilie Myrseth [11:22:13]: Det er viktig å ta inn over seg at det som påvirker industrien i Europa, også påvirker den norske industrien, for vi er helintegrert med den europeiske industrien. Det er et valg vi har tatt. Det er også ekstremt viktig for utviklingen av industrien og arbeidsplassene i Norge. Det er EU, det indre markedet, som er det aller, aller viktigste for oss. Så kan vi diskutere tilknytningsform og hvordan det skal fungere, men det er uansett viktig å slå fast.

Det jeg ikke fikk tid til å si i stad, er at jeg selvfølgelig ikke bare har funnet på tall når det gjelder resultatene, prosentene og hvordan det står til med vekst. Det kommer fra en rapport som NUPi har utarbeidet, og det har jeg tillit til.

I diskusjonen om EU og Storbritannia går det ikke an bare å ramse opp hvor mange ganger man har nevnt EU eller Storbritannia i en redegjørelse, og si at det er lik at man bryr seg eller ikke bryr seg. Begge deler er viktig, men vårt indre marked, vårt hjemmemarked, er det indre markedet som vi har gjennom EØS-avtalen.

Vi har også en handelsavtale med Storbritannia; den skal vi følge opp. Vi har industripartnerskap med Storbritannia; det skal vi følge opp. Vi inngikk nettopp en stor og viktig forsvarskontrakt med Storbritannia som også har betydning for industrien i Norge, ikke minst langs kysten vår. Sånn skal vi jobbe med våre viktige partnere. Det er ingen motsetning i det.

Det er også greit å ha med seg at veksten i Storbritannia er 6–8 pst. lavere etter brexit enn før brexit. Det er også et tall det kan være greit å ha med.

Når FrP bruker så mye tid på å fortelle om alt som er galt med Norge, om alt vi ikke får til, og om at alt er så vondt og vanskelig, har jeg behov for å si noe: Nå har vi en handelspolitisk redegjørelse om den handelspolitiske situasjonen. Det er ikke en fullstendig næringspolitisk diskusjon. Det er mye vi kunne hatt med i denne diskusjonen, hadde vi hatt det.

Økt konkurransekraft er noe av det aller viktigste vi er nødt til å jobbe med framover. Det handler også om å ha gode dialoger og samarbeid med våre allierte, også i Brussel, enten man liker det eller ikke. Det er sånn vi sik-

rer norsk konkurransekraft. Det er en av våre viktigste prioriteringer framover.

Det handler også om å ha en aktiv næringspolitikk. Det handler om å stille opp så vi får til den omstillingen vi trenger å komme oss gjennom. Da nytter det ikke å si at man skal legge ned alt vi har av offentlige virkemidler som skal bidra til å få fram enda mer privat kapital. Vi skal fortsatt jobbe med forenkling, strøm, markedsadgang og alt det som skal bidra til god vekst for en fantastisk industri her i Norge.

Rune Støstad (A) [11:25:35]: Dette er en kommentar til det ene løse forslaget fra MDG og Høyre. La oss først være tydelige på hva dette egentlig handler om. Det handler om grenseverdier for kadmiem i mat og om hvordan vi som lovgivere balanserer hensynene til folkehelse, forbrukertillit og rammevilkårene for norsk matproduksjon. I forrige runde valgte et stortingsflertall å be regjeringen stoppe behandlingen av saken i EØS-komiteen. Det skapte selvfølgelig usikkerhet, både om regelverket og om retningen videre.

Kadmiem er et tungmetall som hopper seg opp i kroppen over tid og som skilles svært langsomt ut. Det kan gi nyreskader, beinskjørhet og økt risiko for kreft.

Det løse forslaget fra MDG og Høyre slår fast at Norge skal innføre EUs lavere grenseverdier for kadmiem i løk, og dermed sikre norske forbrukere samme beskyttelsesnivå som ellers i Europa. Det betyr at det blir samme krav som i andre land i Europa til matsikkerhet for f.eks. barnemat, sjokolade, frokostblanding og løk.

Jeg forstår godt at det blir krevende for dem som blir berørt, men jeg mener at forslaget anerkjenner det at endringene i regelverket ikke bare er tekniske justeringer, men at de også får reelle konsekvenser for produsenter og lokalsamfunn. Derfor er det bra at forslaget også ber regjeringen komme tilbake med støtte til ytterligere kartlegging av kadmiem i berørte områder og vurdere midlertidige tiltak for løkprodusentene som kan oppleve inntektsbortfall. Det gir oss tryggere mat og legger til rette for en mer rettferdig omstilling for næringen. Dette er ikke et valg mellom forbruker og bonde, det er et valg om å ta begge hensynene på alvor samtidig, som representanten Bastholm også var innom. Vi styrker mattryggheten, og vi styrker kunnskapsgrunnlaget. Vi viser også at politiske vedtak må følges av praktiske løsninger for dem som berøres. Forslaget er i tråd med det Arbeiderpartiet tidligere har sagt i saken, og vi kommer til å støtte forslaget som er lagt fram i dag.

Presidenten [11:28:17]: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [11:28:25]: Min korte merknad går til næringsministeren sin bruk av fakta i denne diskusjonen. Det vert vist til ein auke i handelen som følgje av EØS-avtalen på 35–65 pst. Det finst i ein rapport som me sjølvsagt har. Han er bestilt av NHO, betalt av NHO og utarbeidd med nyttige innspel og kommentarar frå NHO undervegs. Det har ikkje næringsministeren sagt noko til Stortinget om. Me veit mykje fint om NHO, men NHO er faktisk den største organisasjonen som jobbar for norsk EU-medlemskap. Det står òg i rapporten at desse tala gjeld med nødvendige atterhald. Dette er atterhald som næringsministeren har valt å sjå glatt vekk frå. Me kan òg lesa i rapporten at viss Noreg hadde vorte EU-medlem i 1995, ville det vore 6 pst. høgare produktivitet i Noreg. Kvar enkelt får ta stilling til kva ein trur på, men eg vil anbefala næringsministeren i framtida ikkje å bruka slike tal for å mala eit glansbilde av EU.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [11:29:46]: Det var representanten Johnsen som ønsket en kommentar fra matministeren, og det skal han få – i tre hovedpunkter.

For det første kan vi i Norge være veldig stolt over den mattryggheten vi har som innbyggere når vi går til butikken og handler mat til både oss selv og ungene våre. Når vi reiser ut i verden, prater vi gjerne om hvor viktig og positivt det er at norsk kjøttproduksjon skjer med lite bruk av antibiotika.

Vi er også stolt over at vi har en grønnsaksproduksjon som jamt over i mange tilfeller bruker mindre sprøytemidler enn det er i den maten vi kan importere.

Dette er to viktige punkter, men da er det viktig for regjeringen og matministeren å være konsekvent. Vi kan ikke ha en politikk der vi sier at mattrygghet er noe vi er stolt over når det passer oss, men vi ser bort fra det når det blir krevende. Jeg er helt trygg på at den linja regjeringen har i denne saken, er til nytte – og ikke minst til landbrukets beste på lang sikt – for å sikre videre oppslutning om den gode, trygge maten i Norge. Da kan det ikke være sånn at folk etter hvert begynner å sette spørsmålstegn ved om produkter en får i butikken som er produsert i Norge, har en lavere standard når det gjelder mattrygghet enn det vi importerer.

Representanten Støstad sa, i likhet med representanten Erlend Larsen, at dette også handler om barnemat. Kadmium som tungmetall er mye debattert, men regelverkspakken handler også om hva slags nivåer som skal være tillatt når det gjelder muggsoppgifter og bl.a. klorert alkohol, som kan oppstå som forurensning i prosessert barnemat. Jeg tror debatten her i Stortinget før jul hadde vært litt annerledes hvis det var en viktigere del av grunnlaget for debatten.

Så er det punkt 3. Det skjer allerede viktig kartlegging på de aktuelle områdene. Disse grenseverdiene ble innført i Europa i 2021, så det er ikke noe nytt at vi skal sørge for lavere tillatte mengder av tungmetall i det du og jeg kan kjøpe i matvarebutikken. Det er et viktig poeng, for representanten Johnsen framstiller det av og til som om det er løkprodusenter som får et forbud. Det er ikke det regelverket handler om. Det handler om hvor mye tungmetall det skal kunne være i den matvaren som du og jeg går i kassa og kjøper med oss hjem. Da vil det finnes muligheter, som vi vil følge opp hvis dette forslaget viser seg å få flertall, for hvordan man kan sikre norsk løkproduksjon, men at det skjer innenfor rammer som produsenten kan stole på, på samme måte som at produsenten skal kunne stole på at barnematen er så trygg som mulig.

Stig Even Lillestøl (FrP) [11:32:58]: «Vi er en sjømatnasjon», og vi er «en energinasjon». Det fastslår næringsministeren fra talarstolen når ho blir konfrontert med det faktum at Noreg ligg langt bak nabolanda våre når det gjeld innovasjon og skaparkraft. Det er først og fremst rart å høyre frå ei regjering som arbeider for å svekke fiskeri og havbruk gjennom eksempelvis skattesjokk som set investeringar på is og ei CO₂-avgift på fiske i fjerne farvatn som skaper ei stor konkurranseulempe for norske aktørar – ei regjering som også samarbeider med parti som helst skulle sett at Noreg slutta å vere ein olje- og gassnasjon, fordi ein helst skulle vore forutan CO₂-utsleppa.

Det Noreg treng, er ikkje politikarar som bestemmer kva slags næringar som har livets rett og skal satsast på i framtida, aleine basert på kva som har fungert historisk. Det Noreg treng, er fridom for alle landets kvinner og menn til å inngå gjensidige fordelaktige private transaksjonar, slik at morgondagens bedrifter kan blomstre og vekse seg store her heime. Vi kan ikkje fortsetje å jage gründerar og kapital ut av landet, noko som gjer heile samfunnet fattigare og mindre inspirerende. Det er trist at nordmenn med gode idear er nøyddde til å reise til Sverige eller andre land for å kunne satse og finne privat risikokapital.

Alle vi som sit i denne salen, veit at den svake norske innovasjonskrafta heng saman med det særnorske skattesystemet vårt. Ingen andre land vel å straffe eigne innbyggjarar og deira konkurransekraft overfor utanlandske aktørar på den måten som Noreg gjer med formuesskatten. Vi kan ikkje berre lene oss på verkemiddelapparatet og monstersubsidiar til dei næringane som politikarane til ei gjeven tid lèt seg freiste av. Å stole på at spåkula til næringsministeren alltid skal vise rett, er å gamble med norsk økonomi og framtidens velferdssamfunn.

Difor er eg stolt over at FrP kjempar for lågare skattar og avgifter, mindre byråkrati og mindre sløsing. Det vil gje Noreg ein smidigare økonomi med fleire bein å stå på i framtida.

Presidenten [11:34:59]: Representanten Geir Jørgensen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Jørgensen (R) [11:35:12]: Vi er fortsatt på denne saken med det løse forslaget som kom i dag, og som nå Arbeiderpartiet har tydeliggjort at de vil komme til å støtte. Dette er useriøst, dette er uverdigg, og dette er en finger i øyet på norsk matproduksjon og de produsentene som har basert seg på at de til våren skulle plante ut sine produkter og få lov til å drive sin næring ut fra det stortingsflertallet har bestemt. Det er bare å konstatere at for Arbeiderpartiet, MDG og Høyre er lydighet overfor EU-direktiver som ikke i det hele tatt er tilpasset norske forhold, viktigere enn vår egen selvforsyning og framtiden til de familiene som nå blir rammet av det disse partiene kommer til å stemme for her om noen få timer.

Une Bastholm (MDG) [11:36:19]: Jeg vil benytte anledningen til å si at jeg egentlig er ganske stolt over at vi har klart å bidra til å løse saken på en måte som nå forplikter regjeringen til å følge opp bøndene, noe de ellers ikke hadde trengt å gjøre. Da vil jeg understreke at det som ligger i ordlyden nå, er at senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett skal regjeringen komme med «forslag om støtte til ytterligere kartlegging av kadmium i berørte områder samt en vurdering av andre midlertidige tiltak for å avhjelpe løkprodusenter ved inntektsbortfall». Det kan f.eks. være at selv om man har gjort kartleggingen, vil man ikke klare å tilpasse produksjonen på så kort tid, og det er også mange løkprodusenter som har investert i den produksjonen. Noen kan ha gjort det ganske nylig, noen kan ha gjort det over tid, og grøntproduksjon er ofte ganske spesialisert.

Dette mener vi det er veldig viktig at regjeringen følger opp, og jeg vil bare understreke noe. Vi forventer jo at vi også kommer til å være i en posisjon der vi skal forhandle om revidert nasjonalbudsjett med regjeringen, og da forventer vi å slippe å begynne å forhandle dette vedtaket inn. Vi forventer at dette kommer i revidert nasjonalbudsjett i forslaget fra regjeringen, også med en god vurdering av tiltak for hvordan man følger opp bøndene.

Presidenten [11:37:40]: Representanten Ingrid Fiskaa har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:37:53]: Eg registrerer at det no er fleirtal for å snu og hasteinnføra dette direktivet. Det beklagar eg veldig sterkt overfor dei laukprodusentane som no blir ramma av dette. Eg merkar meg òg at enkelte har justert talepunkta sine og no snakkar om andre matvarer enn lauk – at det er grunngevinga for å innføra dette – og at dei no har lagt vekk skremselspropagandaen om at det er farleg å eta norsk lauk. Det er viktig at det blir gjenteke her frå denne talarstolen, for er det noko som undergrev tilliten til norsk mat, er det den typen utsegner som me har fått høyra tidlegare.

Det som er uklart no, er kva det er som faktisk kjem til å skje. Kva slags hjelp kan laukprodusentane forventa seg? Det er ingen som kan overleva på vurdering av tiltak, og eg vil oppmoda matministeren til å avklara om han kan garantera at laukprodusentane får avhjelpande tiltak.

Presidenten [11:39:10]: Representanten Tor André Johnsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tor André Johnsen (FrP) [11:39:15]: I løpet av debatten har jeg fått mange henvendelser fra nettopp dem vi snakker om, norske løkprodusenter, som selvfølgelig er bekymret. Så jeg har lyst til å benytte muligheten til å invitere Larsen, Bastholm og kanskje Støstad til å bli med til Stange og besøke noen av de utvalgte løkprodusentene. Da kan de selv se hvordan dette vil berøre dem det gjelder. Det er viktig å huske på at vi er valgt av det norske folk for å stå opp for det norske folk, og vi skal jobbe for norsk matproduksjon. Det har vi alle vedtatt, og det er det som er overordnet.

Så blir jeg litt overrasket over landbruksministeren, for han kommer igjen tilbake til det overordnede perspektivet om generell mattrygghet og antyder indirekte at det er farlig å spise norsk løk. Jeg er usikker på om landbruksministeren egentlig har lest dokumentet og sett alle punktene som står der. Nå har jeg ikke taletid til å referere alt, men f.eks. når det gjelder kadmium, bør det nåværende unntaket for malt utvides til alt korn. Det er på grunn av Tyskland og ølproduksjon.

Hvis vi hadde hatt en god dialog med EU, og hvis Arbeiderpartiet hadde gjort jobben sin, hadde vi kunnet fått tilpasninger for løk, men det har vi dessverre ikke klart å få til.

Erlend Larsen (H) [11:40:34]: Det hele startet med manglende informasjon til Stortingets europautvalg. Det var 152 rettsakter som var oppe til behandling, og der var ikke løk eller kadmium nevnt. Grunnen til at jeg var veldig opptatt av å utsette fristen til landbruket med ett år før jul, var at jeg forventer at landbruket får

den samme forutsigbarheten som alt annet næringsliv i Norge.

Regjeringen fikk saken fra EU i 2021. De satt på den i fire år, og så ga de da landbruket et lite år til omstilling. Senterpartiet kan godt kritisere oss, men noe av årsaken til at saken ble liggende før den kom ut, var at Senterpartiet var i regjering, så de hadde definitivt et ansvar for å gi landbruket forutsigbarhet.

Noe av det som er årsaken til at jeg nå aksepterer å støtte forslaget, er dette med erstatning, og Une Bastholm sa det ganske tydelig i sitt innlegg. MDG er en av forhandlingspartnerne for å få budsjettet i land. Hun setter som forutsetning at regjeringen nå legger dette inn i revidert nasjonalbudsjett. Det er det veldig godt at hun sa, og det bør være en god støtte for bøndene, som gjør at de kan føle seg sikre.

Det var ikke opprinnelig lagt opp til erstatning for løkbøndene da saken var oppe før jul, men det er det altså nå, og det burde ligge til rette for at de får den nødvendige erstatningen dersom løken kommer over disse grenseverdiene.

Så er det viktig at denne saken omhandler mye mer enn løk. Den omhandler også andre matprodukter, og den omhandler tilliten til norsk mat. Det som var det triste med debatten som var før jul, slik den utartet seg, var at det ble stilt spørsmål ved norsk matkvalitet. Det bør vi ikke gjøre. Vi bør alle gjøre det vi kan for å hegne om kvaliteten på norsk landbruk og på norsk matkvalitet, og da bør vi heller ikke reklamere for at kadmium ikke er farlig. Det gir et feil inntrykk, for det er altså ikke riktig. Kadmium er farlig. Det visste vi også før jul, men i hvert fall jeg var innstilt på å utsette det ett år for at landbruket skulle få tid til omstilling.

Tor André Johnsen har betimelig kritisert meg for at jeg ikke har varslet tilstrekkelig. Det varselet skulle Johnsen ha fått, det tar jeg til etterretning og beklager, og jeg blir gjerne med til Stange og besøker løkbøndene, for all del.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:43:22]: Jeg forlenger denne debatten litt, for det er en spesiell sak som virket å være løst, og som i går klokken kvart på fire, som man kan se, ble levert inn. Det kom som en overraskelse for de fleste partier som ikke var involvert. Det er jo tydelig, når man leser ordlyden i forslaget som nå blir vedtatt, at man har solgt seg vanvittig billig, både fra Høyre og fra MDG. Det er tydelig at det ikke er løkprodusentene man bryr seg om, men å blidgjøre EU.

Og Høyre, eller man kan jo faktisk til og med kalle det EUs høyreparti, kommer med noen svært underlige innlegg i denne saken. De kommer muligens fra nye Høyres posisjon, som nå tydeligvis virker å være mellom Ap og MDG. Først står Høyre her på talerstolen og siterer

en tale fra Canadas statsminister Carney som handler om deregulering, mindre byråkrati og lavere skatter og avgifter, før de like etterpå stemmer for enda mer byråkrati og svekket konkurransekraft. I neste runde i Høyres innlegg klinket de til med å si at det så å si bare er flaks som ligger bak dagens Norge. Det er en veldig spesiell måte å se dette landet på. Det er sær underlig, og det er kanskje derfor de tenker det er bedre at Brussel styrer oss.

Det er forunderlig at man ikke har gjort mer fra regjeringens side og jobbet for tilpasninger i denne saken. Representanten Johnsen nevner en liste med tilpasninger som har kommet fra andre land, og som vanlig er Norge altfor servil og altfor underdanig i møte med Brussel. Det er faktisk norske interesser, norske produsenter, den norske befolkning vi skal stå opp for. Så det blir jo særdeles spennende å se hva det vil bli av denne vurderingen av andre midlertidige tiltak, om det i det hele tatt blir noe som helst, eller om det munner ut i ingenting, sånn at man nå har fått en haug med løkprodusenter som må stenge dørene. Det er utrolig rart å se en landbruksminister som tydeligvis ikke bryr seg i noen særlig grad om norsk forsyningssikkerhet og norsk matproduksjon. Det er et trist skue at man har valgt å ta denne runden og ikke tatt seg bryet med å informere partiene som sto for motsatt forslag før jul, spesielt siden man ser at det ble levert inn i går ettermiddag.

Solveig Vitanza (A) [11:46:03]: Jeg vil bare starte med å si at disse rettsaktene som kommer fra EU, ikke er hemmelige. Det at dette kom for fire år siden, har vært opplyst om til Stortinget gjennom EØS-komiteen, og det ligger offentlig, så det er ikke noe regjeringen legger skjul på for noen her. Noe av grunnen til at dette kanskje ikke har blitt fanget opp når det gjelder akkurat løk, er at denne rettsakten i hovedsak handler om å begrense mengdene av forurensende stoffer, slik som muggsopp, kadmium, en del tungmetaller og slikt som vi ikke ønsker høye nivåer av i vår mat i Norge. Det mener vi er fornuftig, siden vi ønsker at vi skal ha sunn og god norsk mat. Dette er spesielt rettet inn mot bl.a. barnemat, morsmelkerstatning, som vi ikke ønsker å ha f.eks. muggsopp og tungmetaller i.

Dessverre berører dette en del norske løkprodusenter. Vi er lei oss for at de blir berørt av det. Derfor er jeg glad for at det i dette forslaget ligger en løsning på hvordan vi kan hjelpe også bøndene dette går ut over. At det ikke lå inne i det forrige forslaget, kan ikke vi si noe på, for det var et løst forslag som ble fremmet av noen helt andre i en annen debatt før jul. Jeg synes det er flott at vi har fått dette på bordet igjen. Det viser at Norge står opp for EØS-avtalen, og at vi ønsker å sikre den norske forbrukeren trygg mat.

Jeg vil, i likhet med Rune Støstad, som sa det i et tidligere innlegg, støtte forslaget om å innføre denne rettsakten.

Presidenten [11:48:28]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:48:16]

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.) (Innst. 38 L (2025–2026), jf. Prop. 147 L (2024–2025))

Presidenten [11:48:28]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil åtte replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Hangaard Linge (A) [11:48:53] (ordfører for saken): Det frister å starte med en løkvits, men den ville hatt så mange lag at jeg lar den ligge i jorda.

Jeg vil starte med å takke komiteen for et godt og konstruktivt samarbeid om endringene i lov om offentlige anskaffelser.

I fjor ble det kjøpt inn varer og tjenester for 835 mrd. kr, noe som innebærer en betydelig utgiftspost på offentlige budsjetter samtidig som det byr på store muligheter for næringslivet. Dette er med andre ord en lov som betyr mye for mange, og for Arbeiderpartiet har det vært viktig å samle et så bredt flertall som mulig, nettopp for å sikre forutsigbarhet for de utallige menneskene som må forholde seg til denne loven hver eneste arbeidsdag.

La meg så gå inn på noen av hovedgrepene i loven.

Det første er at vi endrer lovens innslagspunkt fra dagens 100 000 kr til 500 000 kr, og komiteen foreslår at innslagspunktet skal justeres hvert tredje år for bl.a. prisvekst, slik at innslagspunktet ikke oppleves skjerpene over tid. Denne endringen vil bidra til å senke transaksjonskostnadene og gi større handlefrihet til å velge lokale leverandører for de minste anskaffelsene, uten at det nevneverdig svekker konkurransen eller allmennhetens behov for kontroll.

Mange har ønsket seg at innslagspunktet justeres, og derfor vet jeg at folk både i offentlig forvaltning og i næringslivet er veldig fornøyde med denne endringen – en aldri så liten vinn-vinn, med andre ord.

Et vesentlig poeng for Arbeiderpartiet, og ikke bare i denne loven, er å forenkle der vi kan. Et viktig grep er

derfor å fjerne dagens § 4, noe som i praksis innebærer at vi får et forenklet nasjonalt regelverk under EØS-terskelverdiene.

Sammen med økningen av lovens innslagspunkt og forenklet nasjonalt regelverk under EØS-terskelverdiene sørger vi for at det ikke brukes uforholdsmessig mye ressurser på små anskaffelser, samtidig som vi gjør anskaffelsesuniverset mer tilgjengelig for dem som opplever regelverket som uoverkommelig – enten det er små gründerbedrifter eller lokalmatprodusenter, for å nevne et par eksempler.

Vi flytter også en rekke forskrifter inn i loven. En av disse er norgesmodellen for et seriøst arbeidsliv. Alle som jobber, også på offentlige kontrakter, skal ha anstendig lønn og arbeidsvilkår. Lærlingkrav på 10 pst. lovfestes og vil gjelde en rekke kontrakter innen spesielt bygg og anlegg. Det er stort behov for faglærte i årene som kommer, og da er det viktig at det offentlige bidrar ved at det opprettes lærlingplasser og utdannes nok folk gjennom kontraktene som deles ut.

For ikke å pålegge de minste bedriftene som leverer på de minste bygg- og anleggskontraktene med kun én eller to ansatte, en urimelig byrde, vil lærlingkravet gjelde fra kunngjøringsplikten på 3 mill. kr. Det er også en viss fleksibilitet i regelverket, noe som gjør at f.eks. kontrakter som i hovedsak er materialinnkjøp, ikke nødvendigvis er omfattet av kravet.

Klima- og miljøkrav har i offentlige anskaffelser vært en såkalt het potet den siste tiden. I en tid hvor klimaendringene blir stadig tydeligere, har det for Arbeiderpartiet vært uaktuelt å gå tilbake på klima- og miljøkrav. Resultatene viser at kravene har effekt, og andelen anbud hvor slike krav stilles, øker år for år. Hovedregelen om 30 pst. vekting gjelder fortsatt, men det er nå enklere å stille krav til ytelsen dersom dette har best effekt. Det åpnes for å utarbeide standardiserte minimumskrav, og muligheten for å benytte tredjepartssertifisering og miljømerking som krav understrekes.

Sikkerhet og beredskap løftes også inn i loven, både som et samfunnshensyn og i lovens formålsparagraf. Sikkerhet og beredskap bør tas hensyn til i de innkjøpene der dette er relevant, og at det kommer inn som et hensyn på lik linje med klima, miljø og anstendige arbeidsforhold, mener jeg er både riktig og viktig. I den sammenheng vil jeg understreke at rene forsvarsanskaffelser eller anskaffelser som er omfattet av sikkerhetsloven, vil treffes av andre bestemmelser og være gjenstand for unntak.

Helt avslutningsvis vil jeg si at selv om det gjøres tydelige forenklingsegrep, er det ingen tvil om at anskaffelsesregelverket fortsatt er komplekst, og det kan være krevende å stille gode krav, spesielt for mindre oppdragsgivere. Derfor er det sentralt at offentlige innkjøp-

ere har tilgang på gode og oppdaterte veiledninger, og at den relevante medarbeider får god opplæring og faglig oppfølging og dermed den nødvendige tryggheten til å benytte fleksibiliteten og handlingsrommet som ligger i anskaffelsesregelverket.

Når den nye loven trer i kraft, får vi en lov som vil kunne kutte kostnader, legge til rette for økt innovasjon og åpne for at flere lokale leverandører kan delta i konkurransen om offentlige kontrakter. Slik bruker vi innkjøpsmakten vår til det beste for fellesskapet og næringslivet vårt.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:53:55]: Jeg får starte som saksordføreren og kommentere løk: EU venter på løkvedtaket, så de sendte oss en purreløk. (Munterhet i salen.)

Bakgrunnen for lovendringene i anskaffelsesloven vi behandler i dag, er å styrke regelverkets samfunnshensyn ved å samle og samordne bestemmelsene om samfunnshensyn i anskaffelsesregelverket og ta bestemmelsene inn i loven.

Fremskrittspartiet mener en ytterligere forenkling av anskaffelsesregelverket er helt nødvendig. Samfunnets konkurransekraft er helt avhengig av at offentlige anskaffelser følger et lettfattelig og transparent regelverk. Det er viktig for bedriftene som tilbyr varer og tjenester, for offentlige institusjoner som forvalter regelverket, og for at den øvrige offentligheten skal kunne ha oversikt over og tillit til at den offentlige innkjøpsmakten forvaltes effektivt og godt.

Fremskrittspartiet mener det er store samfunnsøkonomiske effektivitetsgevinster å hente gjennom at det offentlige har høy kompetanse i å utforme anbud som gir den beste varen eller tjenesten tilgjengelig i markedet til riktig pris. For næringslivet utgjør offentlige anskaffelser et stort marked.

Offentlige anskaffelser utgjorde om lag 835 mrd. kr i 2024 og har ligget på rundt 15–18 pst. av BNP over tid. Det betyr at det offentlige er en av landets klart største innkjøpere og har betydelig markedsmakt. Det hviler et stort ansvar på stat, fylker og kommuner for å bruke skattebetalernes penger mest mulig effektivt og for å utforme anskaffelsesreglene, slik at de fremmer konkurranse, innovasjon og god ressursbruk, ikke mer byråkrati og kostnadsdrivende særkrav.

Fremskrittspartiet har en betydelig reduksjon i skatter, avgifter og offentlige inngrep som hovedmål, og en forutsetning for dette er en mer effektiv og mindre byråkratisk offentlig sektor. Forenkling av anskaffelsesregelverket og tydelig prioritering av kostnadseffektivitet i formålsbestemmelsen er et sentralt virkemiddel for å oppnå dette.

Innslagspunktet for anskaffelsesregelverket har stått uendret i svært mange år – på 100 000 norske kroner eksklusiv merverdiavgift. Sverige og Danmark har innslagspunkt på henholdsvis 700 000 svenske kroner og 500 000 danske kroner. En økning av innslagspunktet fra 100 000 kr til 300 000 kr, slik regjeringen har foreslått, er et skritt i riktig retning, men vil fortsatt medføre at innslagspunktet vil ligge langt under nivået i våre naboland.

Fremskrittspartiet kan ikke se at det er saklig begrunnet at norske virksomheter skal ha en langt lavere terskel enn sammenlignbare land. Det påfører særlig små og mellomstore bedrifter en unødvendig byråkratisk byrde, da de må forholde seg til omfattende regelverk og dokumentasjonskrav på langt lavere verdier enn konkurrenter i Sverige og Danmark. Når lovens innslagspunkt økes, er det samtidig viktig å sikre at det er sunn konkurranse også i markedet for anskaffelser under innslagspunktet. Det kan eksempelvis gjøres gjennom en forenklet kunngjøring av anskaffelsen, innhenting av flere tilbud, eller andre konkurransefremmende tiltak.

Fremskrittspartiet mener innslagspunktet for anskaffelsesregelverket har stått uendret altfor lenge, og at innslagspunktet bør heves betydelig. Våre naboland har vesentlig høyere innslagspunkt. Flere høringsinstanser støtter en ytterligere økning. For å sikre et enklere regelverk, styrke lokale leverandører og gi kommunene større handlingsrom foreslår vi derfor at innslagspunktet settes til 750 000 kr eksklusiv merverdiavgift. Fremskrittspartiet vil subsidiært støtte en økning av innslagspunktet til 500 000 kr dersom forslaget om 750 000 kr faller.

En enstemmig komité er opptatt av at innslagspunktet skal kunne justeres med hensyn til bl.a. prisvekst, slik at innslagspunktet ikke oppfattes skjerpende over tid, og mener at justeringer hvert tredje år framstår som hensiktsmessig.

Proposisjonen inneholder enkelte forenklingstiltak som er positive, bl.a. å oppheve § 4 for å åpne for nasjonale forenklinger under EØS-terskelverdiene. Samtidig mener Fremskrittspartiet at lovforslaget ikke i tilstrekkelig grad tar opp de forholdene som i praksis gjør anskaffelser unødige kompliserte, kostnadsdrivende og lite tilgjengelige for mindre aktører. Etter fire år med dagens regjering er man langt unna regjeringens eget mål om å forenkle tilsvarende 11 mrd. kr. Samtidig er det innført en rekke nye regler og krav til rapportering, så en forenkling av anskaffelsesloven er sårt nødvendig.

Jeg tar opp de forslagene Fremskrittspartiet har aleine og sammen med andre.

Presidenten [11:58:52]: Representanten Bengt Rune Strifeldt har tatt opp de forslagene han refererte til.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:59:18]: I denne saken vil jeg egentlig berømme at komiteen har tatt seg god tid og jobbet veldig grundig med loven. Det er en uhyre viktig lov med et stort nedslagsfelt: en offentlig pengebruk på 850 mrd. kr i året til anbud for offentlige anskaffelser, både tjenester og produkter. Det er et stort ansvar komiteen har hatt, og jeg er glad for at vi faktisk utsatte framdriftsplanen og tok oss enda mer tid til å lytte til innspill fra næringsliv, kommuner og andre som har hatt mening om lovarbeidet.

Vi må huske hva utgangspunktet er, og det er at EU også er i gang med en forenkling på dette området. De skal også gjennom en ny prosess med forenklinger, så dette blir antakeligvis ikke den siste lovendringen. Det er det første lovforslaget jeg har registrert, gjennom fire og et halvt år på Stortinget, hvor regjeringen ønsker å forenkle en lov, og det synes jeg er veldig positivt. Vi trenger å forenkle lover.

Jeg vil si at vi fra Høyres side støtter de foreslåtte lovendringene, men det er også politiske uenigheter. De kommer tydelig fram i merknadene til saken og i en del forslag og vedtak.

Innslagspunktet for når man må bruke anbud har vært et sentralt tema i behandlingen av denne loven. Høyre mener at det innslagspunktet bør heves helt til 750 000 kr og dermed være på linje med andre nordiske land. Grunnen til det er at det er veldig stor ressursbruk, særlig i små kommuner, men også i mange offentlige etater, hvor man må ha en anbudsprosess som også må være juridisk riktig. Det er masse vurderinger og ressurs-er som legges inn i et sånt anbud, selv til veldig små innkjøp. Jeg kjenner til mange kommuner som har store utgifter til dette, og det er utgifter man nå kan spare. Dessverre kommer vi ikke opp til 750 000 kr i innslagspunkt, men vi er glade for å ha bidratt, sammen med andre partier, til at det har blitt hevet – ikke bare til 300 000 kr, som Arbeiderpartiet foreslo, men til 500 000 kr, som det nå er flertall for. Vi vil jobbe videre for at det kommer enda høyere opp. Faren er selvfølgelig at små og mellomstore bedrifter, og kanskje nye bedrifter som ikke har vært med i anbudsprosesser før, ikke får konkurrere like godt, men det har vi også tatt høyde for i lovarbeidet.

Det andre punktet jeg vil nevne, er teknologiutvikling, som er svært viktig, og som helst bør skje i Norge, blant norske bedrifter. Staten bør tilstrebe ikke alltid å tenke at man skal løse oppgaven selv, «in-house», men heller å se på hva næringslivet kan bidra med. Da kan man også komme med anbud og forespørsler om mer

innovative og framtidsrettede løsninger. Jeg tenker at det særlig innenfor digitalisering og bruk av KI i offentlig sektor er viktig at vi bruker de teknologimiljøene vi allerede har i Norge, og kan gi dem oppdrag, slik at vi får både teknologiutvikling og verdiskaping i Norge og enda mer framtidsrettede løsninger til det offentlige.

Det tredje og siste punktet er klima og miljø. Der framgår det tydelig av Høyres merknader at vi ønsker at det må være objektive tekniske standarder for å vurdere bærekraftsmålet. Hvis ikke ender vi opp med at det er de bedriftene som har de beste lobbyfirmaene, som vinner fram i anbudet, og at det ikke gjøres en objektiv vurdering av de faktiske klima- og miljøkonsekvensene.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:04:30]: Eg vil takka komiteen for eit konstruktivt og godt samarbeid, der me i mange spørsmål no går saman om ei betydeleg forenkling av anskaffingslovverket, som SV stiller seg bak. Det er ei fornuftig forenkling, der kommunane og andre offentlege innkjøparar kan bruka mindre ressursar på særleg dei små innkjøpa. Det er ein god type forenkling.

Eg vil òg seia at den generelle debatten, òg om EUs arbeid om såkalla forenkling, gjerne sausar saman heilt ulike spørsmål. Det er viktig for meg og SV å seia at dette forenklingsarbeidet er fornuftig og praktisk innretta. Det ein i realiteten av og til snakkar om når ein snakkar om forenkling, er å ikkje stilla krav til store selskap og å bruka moglegheita til lovregulering og demokratisk styring i mindre grad, og det er ein type såkalla forenkling som er ein heilt annan debatt, og som me får ta ved ei anna anledning.

Eg vil òg understreka at eg synest det er positivt at me går saman om å leggja til i føremålsparagrafen av denne loven at det offentlege sjølv òg skal ivareta sikkerheits- og beredskapsomsyn. Det kan vera viktig i ein del tilfelle. Rundt omkring i landet ser me dessverre litt for mange eksempel på at offentlege innkjøparar ikkje tek omsyn til f.eks. matberedskap i innkjøpa sine. Det vil no bli ein tydelegare beskjed om at det er eit omsyn ein skal ta, og at ein f.eks. skal gjera innkjøp frå lokale matprodusentar.

Eg er òg på denne talarstolen for å ta opp ei rekkje forslag som SV fremjar saman med andre parti. Det gjeld bl.a. forslag om standardiserte minstekrav for klimagassutslepp for bygg og anlegg. Det gjeld miljøsertifisering. Det gjeld krav til å kjøpa inn norskproduserte økologiske varer. Og det gjeld ikkje minst eit forslag om å regulera det å etterleva humanitærretten tydelegare i denne loven. Det siste skulle eg særleg ønskt at eit fleirtal i denne salen kunne stilt seg bak. Det er altså eit forslag om at me ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med eit forslag til korleis etterleving av humanitærretten kan regulera tydelegare i loven, i tråd med den internasjon-

nale rettsutviklinga. Eg håper at fleire parti kan vera med og støtta det forslaget, altså forslag nr. 13.

Med det tek eg opp forslaga SV står bak.

Presidenten [12:07:46]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Geir Pollestad (Sp) [12:08:00]: Eg vil starta med å takka saksordføraren for den jobben han har gjort, for det har vore ein god jobb, og me har fått eit godt resultat. Eg sluttar meg til veldig mange av dei vurderingane saksordføraren gjorde i sitt innlegg.

Senterpartiet gjekk inn i denne diskusjonen med to mål. Me ønskte eit høgare innslagspunkt for lova enn det regjeringa hadde lagt opp til, og me ville ha inn sikkerheit og beredskap som ein del av føremålsbestemminga. Det var våre klare forventningar då me hadde dialog med andre parti. Difor er me veldig glade for at me har klart å auka innslagspunktet frå ikkje berre dei 300 000 kr regjeringa føreslo, men opp til 500 000 kr.

Det er viktig å seia at Senterpartiet òg kunne ha vore med på ei grense på 750 000 kr, men som ein kan se i innstillinga, er ikkje Høgre og FrP villige til å ta inn sikkerheit og beredskap i føremålsbestemminga. Det var viktig for Senterpartiet å få inn det. Det gjer at lova i tydelegare grad svarar på dei utfordringane me står oppi. Ho svarar betre på den sikkerheitspolitiske situasjonen me er i. For meg er det litt underleg at Høgre og FrP hadde så intens motstand mot å ta inn sikkerheit og beredskap at ein ikkje kunne vera med på det og sikra eit breiare fleirtal bak det. Eg trur ei beredskapsorientert føremålsbestemming og ei grense på 500 000 kr er eit veldig godt utgangspunkt.

Eg trur heller ikkje ein er i mål med arbeidet med forenkling av offentlege anskaffingar. Når ein ser på dei forslaga som vert stemte ned i dag, er det veldig mange som har gode intensjonar, men vil dei gjera det enklare? Nei, dei vil jo ikkje det. Difor er det litt sånn at me kunne ha vore med på forslaget frå Høgre og FrP om auka konkurranse under innslagspunktet, men var ikkje tanken å gjera det enklare? Me har forslag nr. 6, frå Høgre og FrP, som seier at ein skal leggja inn vurderingar av korleis ein får mest mogleg ut av kvar krone på klima- og miljøkrav. Ja, det er veldig fornuftig, men då legg ein frå Stortingets side inn eit nytt vurderingskriterium, som vil gjera at ein må gjera desse vurderingane kvar einaste gong ein gjer ei offentlig anskaffing. Forslaga frå dei andre partia har gode intensjonar, men vil føra til meir byråkrati.

Kva tenkjer me dette gjev av moglegheiter? Eg veit at veldig mange kommunar f.eks. er opptekne av at ein skal kjøpa mat til institusjonar, barnehagar, skular, kantiner, og dei er opptekne av å tenkja beredskap. Viss ein skal ha mat i krise eller krig, må ein gjera det når det ikkje er krise eller krig òg. Det er heile tanken bak at me

ønsker å løfta sikkerheit og beredskap så høgt opp i lova, nemleg at ein i mykje større grad enn i dag skal kunna ta denne typen omsyn. Eg trur det er eit veldig stort engasjement rundt om i offentlig sektor og i kommunane for å gjera nettopp det. No gjev me moglegheit til det.

Eg er glad for den lova me vedtek i dag. Det er eit stort steg framover, og så må me passa på at me i dei komande månadane og åra ikkje fell for freistinga og vedtek gode intensjonar som gjer at den forenklinga som skjer no, rykkjer tilbake til start.

Geir Jørgensen (R) [12:12:04]: Når det offentlige Norge handler, handler vi for et beløp på rundt regnet 835 mrd. kr hvert år. Dette gir oss en betydelig innkjøpsmakt. Det er også sånn at når vi velger hvem vi handler med, og på hvilken måte vi handler, forteller det litt om hvem vi er, og hvilke seriøsitetskrav det offentlige Norge skal stille til dem vi kjøper tjenester og varer fra.

Vi i Rødt er glad for at vi er kommet ganske mye lenger enn vi var, i denne loven om offentlige anskaffelser. Jeg vil takke komiteen og samarbeidspartnerne for en veldig ryddig og god prosess, som har gjort at vi får et sluttresultat som vi i Rødt kan inngå i et flertall om, og støtte opp om. Det at vi nå klarer å øke innslagspunktet opp til 500 000 kr, betyr at vi får en slutt på den politikken som har vært rundt dette tidligere, den lovgivningen som har vært, hvor lokale og mindre produsenter har blitt diskriminert. Vi får det ganske mye bedre nå framover, og friheten til å velge lokale tilbydere blir større. Det er vi veldig glad for.

Vi er også veldig glad for at det settes tydelige krav om bruk av lærlinger. Det kommer til å bli mye bedre for de bedriftene som er seriøse og tar ansvar for framtiden ved å ha lærlinger i bedriftene, så det er vi veldig glad for.

Men igjen: Det er jo sånn at når vi lager en lov, er det lover som står over. Det er fortsatt sånn at den loven vi lager i dag, er sterkt preget av at vi er medlemmer av EØS og ikke har fullstendig frihet til selv å lage våre egne lover. Det er likevel der vi er i dag, og vi er fra Rødts side alt i alt fornøyd med sluttproduktet.

Une Bastholm (MDG) [12:14:54]: Dette er en veldig viktig oppdatering av anskaffelsesloven, så jeg synes det er grunn til å si hurra. Dette klarte vi. Dette gjorde vi veldig bra. Jeg vil spesielt takke saksordføreren, representanten Linge, for å ha vært tålmodig og i god dialog med de andre partiene i mange runder. Vi har sammen klart å ta oss tid til å få til en innstilling og gjennomgang av lovendringene som står seg bra.

Når det offentlige er Norges desidert største forbruker og kjøper varer og tjenester for over 800 mrd. kr årlig, sier det seg selv at dette er en enorm muskel for utvikling, velferd, matberedskap og grønn omstilling – ge-

nerelt for å ivareta velferdssamfunnet vårt for ungene våre, for barnebarna, og for alle som kommer etter det.

Selv om vi har en samlet prislapp – vi vet at det er over 800 mrd. kr – har vi ganske lite informasjon om hva man egentlig får for de milliardene, utover den oversikten som enkeltaktører selv har. Bidrar de offentlige innkjøpene f.eks. til å realisere Norges utdanningspolitikk, helsepolitikk, miljø- og landbrukspolitikk? Det vet vi ikke nok om. Jeg tror ikke denne loven, med disse endringene, tar oss langt nok for å bruke den enorme muskelen som disse innkjøpene til sammen er, men den tar oss et stykke på vei.

Jeg vil legge til at det ikke bare er et politisk mål at innkjøpene skal bidra til å bygge opp under andre viktige samfunns mål. Jeg tror også det er viktig for tilliten til de offentlige innkjøpene, for det er rart for folk hvis de merker at innkjøp som f.eks. kommunen gjør, ikke er i tråd med andre verdier som vi politikere ofte snakker om.

De tre viktigste grepene som Miljøpartiet De Grønne ønsker å framheve med lovendringen nå, handler om mer effektive prosesser, som jo er et mål med lovendringen, skjerpede miljøkrav og også tydeligere krav, særlig for å unngå brudd på menneskerettigheter.

Når det gjelder effektive prosesser, er det flere som nå har vært innom de økte terskelverdiene, som bl.a. bidrar til forenkling av regelverket. At flere lokale leverandører kan levere på mindre kontrakter, er bra også for tilliten til de offentlige innkjøpene. Det gjelder også det med kompetanse, for vi har en enstemmig bestilling til regjeringen fra komiteen, altså fra Stortinget, hvor vi ber regjeringen arbeide for å øke bestillerkompetansen i offentlig sektor. Dette har vi diskutert, og det har vært om-talt på forskjellige måter. Det er vel vitende om at det er masse kompetanse der ute – mye høyere kompetanse til bestilling enn det vi i komiteen har. Men vi ser også at det å ha god nok kompetanse i innkjøp gjør at man har mye lettere for å kunne bruke det handlingsrommet som ligger i loven, og oppnå de målene som loven legger til grunn.

Så er det dette med miljø. Nå kommer begrepet «bærekraft» inn i selve formålsparagrafen og sidestilles med begrepet «effektiv». Når samfunnets ressurser nå er under økende press, og offentlige innkjøpere må håndtere strammere økonomiske rammer, er det veldig viktig å ta inn over seg at det som kan virke som effektivt på kort sikt, fort kan få større samfunnskostnader og gi dårligere velferd over tid. Miljø og klima er det beste eksempelet på det. Det er mange ting som kan være økonomisk lønnsomt på kort sikt, men som tar oss nedover i en spiral hvor vi ikke får hindret alvorlige klimaendringer, og som gir enorme kostnader for samfunnet

på mange ulike måter, bl.a. infrastruktur og kommunenes budsjetter.

Riksrevisjonen vurderte i 2022 den offentlige innkjøpspraksisen som kritikkverdig fordi man verken hadde en anskaffelsespraksis som i stor nok grad bidro til å minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger, eller hadde etablert tilstrekkelig statistisk innsikt i anskaffelser til faktisk å kunne utvikle seg i positiv retning. Det opplever jeg at vi tar grep om nå.

Loven innebærer altså tydeligere, skjerpede krav til miljø og klima, og vi presiserer i innstillingen fra Stortinget at dette også handler om indirekte utslipp. Det har vært en stor debatt. Det presiserer vi.

Relevante veiledere, krav og kriterier mener vi bør benyttes når de utarbeides. Vi er også tydelige på at det er en fordel at man bruker de standardiserte tredjeparts-sertifiserte merkeordningene og også utvikler minstekrav på viktige sektorer, og at det aldri er til hinder for at innkjøper lager ytterligere krav, utover minstekravene, for å skape innovasjon.

Harry Valderhaug (KrF) [12:20:21]: Først vil eg takke saksordføreren, Tobias Hangaard Linge, for godt arbeid. Dette er på ein måte ei premieresak for meg. Som fersk stortingsrepresentant kom denne saka veldig rett opp i fanget på meg, og eg vil difor også takke komiteen for samarbeidet. I den grad vi vart einige om noko, så var det ekstra kjekt.

I denne saka vil eg ta fram kanskje dei viktigaste tinga for KrF. Denne saka er eit første steg i arbeidet med å modernisere og forbetre eit regelverk som i dag vert opplevd som tungt, komplisert og lite tilgjengeleg, særleg for kommunar og for små og mellomstore verksemdar.

For KrF er det eit omsyn som veg tyngst i denne saka, og det er forenkling. Offentlege anskaffingar må vere utforma slik at dei gjev best mogleg bruk av fellesskapets midlar, samtidig som dei er praktisk gjennomførbare for dei som skal bruke regelverket, både oppdragsgjevarar og leverandørar. Samtidig må det seiast at forslaget ikkje går langt nok. Lovendringane tek i for liten grad tak i dei forholda som i praksis gjer anskaffingar unødvendig kompliserte, kostnadsdrivande og lite tilgjengelege, særleg for mindre aktørar.

Etter fire år med dagens regjering er vi framleis langt unna regjeringa sitt eige mål om å forenkle tilsvarande 11 mrd. kr. Tvert imot er det i same periode innført ei rekkje nye krav om rapportering og dokumentasjon. Dette svekkjer etter KrF sitt syn regjeringa sitt bidrag til at kommunar og næringsliv skal oppleve mindre byråkrati.

Eit av dei viktige spørsmåla i denne saka er innslagspunktet. Der ønskjer KrF eit høgare innslagspunkt.

100 000 kr har stått i mange år, uregulert, og KrFs syn her er at vi bør løfte det minst til 750 000 kr. Vi har naboland som har vesentleg høgare tersklar, opp i det området, 750 000 kr pluss. Dette er ei viktig sak som vi kanskje ikkje får fleirtal for, men som vi støttar, i lag med FrP og Høgre. Eit nivå på 750 000 kr vil gje ei reell forenkling, styrkje lokale og små leverandørar og gje kommunane eit nødvendig handlingsrom. Dersom det ikkje vert 750 000 kr, vil vi subsidiært støtte 500 000 kr som innslagspunkt.

KrF vil også understreke at kompetanse er avgjerande for offentlege anskaffingar. Fleire reglar og plikter gjev ikkje nødvendigvis betre kjøp. Tvert imot er det ein risiko for at kravet om anskaffingsstrategi og -rutinar først og fremst fører til fleire planar og sjekklister, utan at kvaliteten på anskaffingane vert betre.

Når det gjeld klima- og miljøomsyn, meiner KrF det er viktig at krava vert utforma på ein måte som er fleksibel og kostnadseffektiv. Erfaringa viser at unødvendig detaljerte og teknologispesifikke krav kan gje høgare kostnader, svakare konkurranse og i nokre tilfelle utfordre beredskapen. Regelverket må gje rom for at marknaden kan finne dei beste løysingane.

KrF er også oppteke av at næringslivet tek ansvar for lærlingar, og mange stader er det naturleg å stille krav overfor eit nytt prosjekt. Samtidig meiner vi at regjeringa sitt forslag kanskje er litt for lite praktisk og litt for rigid med å bruke ein prosentandel. Det kan skape unødvendig prosessrisiko og stengje mindre verksemdar ute. Difor føreslår KrF at lærlingkravet vert utforma som ei kan-føresegn, utan fast prosentkrav.

Til slutt vil eg understreke betydninga av innovasjon. Offentlege anskaffingar er eit kraftfullt verkemiddel for å fremje nye løysingar og styrkje konkurranseevna i norsk næringsliv. KrF meiner det er behov for større bruk av fleksible anskaffingsprosedyrar og betre tilrettelegging for innovasjonspartnerskap, slik at også små og mellomstore verksemdar får ei reell moglegheit til å delta.

KrF støttar lovendringa som eit nødvendig første steg, men dersom målet verkeleg er forenkling, må vi våge å gå lenger, med høgare innslagspunkt, mindre byråkrati og større tillit til kommunar og næringsliv.

Statsråd Cecilie Myrseth [12:25:46]: Det har vært viktig for regjeringen å få på plass denne loven til Stortinget. Det har vært et prioritert arbeid. Jeg vil takke alle som har jobbet med denne loven, og ikke minst takke for alle innspillene vi har fått underveis fra veldig mange, noe som har vært viktig. Det var et langt, men viktig arbeid, som vi la fram for Stortinget i vår.

Offentlige anskaffelser har stor påvirkningskraft. I 2024 brukte vi 835 mrd. kr på sånne innkjøp, som gjen-

tatt flere ganger her i salen i dag, og dette beløpet øker. Hvordan vi bruker disse milliardene, påvirker samfunnet vårt. Det påvirker private bedrifters markedsatferd og innovasjonskraften i både privat og offentlig sektor. Derfor må vi bruke midlene smart. Det er tross alt felleskapets penger det er snakk om.

Endringen regjeringen foreslår i loven, skal tydeliggjøre viktige samfunnshensyn og legge til rette for forenkling. I dag er de ulike samfunnshensynene spredt i lov og ulike forskrifter. Et viktig grep for forenkling er at disse lovene og reglene nå skal samles i én lov. Endringen vil gjøre regelverket mer oversiktlig.

Den innkjøpsmakten som offentlige anskaffelser gir, skal brukes til å fremme effektivitet og viktige saker som bl.a. arbeidsvilkår, klima og miljø.

Vi tydeliggjør også at offentlige oppdragsgivere kan stille krav om sikkerhet og beredskap i sine anskaffelser. Geopolitisk uro krever økt aktsomhet også i offentlige anskaffelser. Da er det viktig og riktig at sikkerhet og beredskap nå kommer inn som et formål med loven.

Formålsbestemmelsen gir ikke rettigheter eller plikter, men er til hjelp for tolkning av loven. Det betyr at å ta sikkerhet inn i formålsbestemmelsen ikke innebærer at sikkerhet alltid trumfer andre hensyn og regler i loven. Reguleringen av andre samfunnshensyn, som f.eks. krav til bruk av lærlinger, vil i all hovedsak også gjelde dersom anskaffelsen har et sikkerhetselement.

Til sist vil endringen forenkle regelverket og legge til rette for at flere små leverandører kan konkurrere om offentlige kontrakter. Forenkling er viktig for å kutte kostnader ved offentlige anbud og gi flere mulighet til å kjempe om kontraktene. Det gir økt konkurranse, mer innovasjon og bedre løsninger for innbyggerne. Det er med andre ord bedre og mer effektiv bruk av det offentliges penger.

Forslagene om endringene i anskaffelsesloven har vekket stort engasjement. En rekke aktører har kommet med innspill i høringen og gitt innspill direkte til næringskomiteen. Det er viktig og bra, og jeg vil også takke næringskomiteen for den grundige jobben komiteen har gjort med denne loven. Det er veldig bra framover.

Jeg har forståelse for at endringene i anskaffelsesregelverket kan oppfattes som krevende for enkelte aktører. Det er mange hensyn som kan og skal ivaretas for å støtte opp om økonomisk grønn og sosial bærekraft til det beste for samfunnet. Samtidig er målet klart: Regelverket skal bli enklere, mer oversiktlig og mer effektivt, og endringen skal forenkle hverdagen.

Når det stilles krav, utløser det også endring, og vi ønsker et bedre og tryggere arbeidsliv. Da må vi stille krav om det. Vi ønsker mer og raskere grønn omstilling. Da må vi stille krav om det. Og vi vet at beredskap er vik-

tigere enn på mange tiår. Da må vi også ta det med i regnestykket.

Det skal ikke bare stilles krav på krav til leverandørene. Regelverket skal også bli enklere, informasjonen skal bli enda bedre og tydeligere, og flere bedrifter, som startuper og små bedrifter i hele landet, må kunne kaste seg med i kampen om offentlige anbud. Offentlige anskaffelser handler i bunn og grunn om å få fram det beste i samarbeidet mellom privat og offentlig sektor. Når små og store bedrifter i ulike næringer kjemper om offentlige oppdrag, er det skjerpene. Det presser bedriftene til å levere på sitt beste, og det presser også fram nye løsninger, innovasjon, effektivitet og kreativitet. Alt det trenger vi i møte med de store utfordringene vi står overfor i årene framover. Skal vi sikre konkurransekraften, må vi både forenkle og sikre den. Denne loven vet jeg at næringslivet har ventet på.

Anne Kristine Linnestad hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [12:30:44]: Det blir replikkordskifte.

Geir Pollestad (Sp) [12:31:00]: Innovative anskaffinger er viktig. Ein sentral del av dette har vore det såkalla leverandørutviklingsprogrammet, som er eit partnarskap mellom KS, NHO og statlege etatar. Regjeringa føreslo store kutt i dette i statsbudsjettet, og dette var òg tema i budsjettforhandlingane, der Senterpartiet fekk gjennomslag for viktige merknadar. No veit me at usikkerheita rundt leverandørutviklingsprogrammet gjer at tilsette er i ferd med å slutta, og heile denne satsinga står eigentleg på spel.

Då er mitt spørsmål: Kan statsråden bekrefte at regjeringa arbeider ut frå intensjonen om i størst mogleg grad å vidareføra det gode arbeidet i leverandørutviklingsprogrammet, og at ei avklaring om dette kjem innan kort tid?

Statsråd Cecilie Myrseth [12:31:49]: Vi ønsker for det første å ivareta opplysningsplikten vi har overfor Stortinget, ikke minst i denne saken. Derfor ble det tema i høst og var også en viktig del av budsjettforhandlingene, med bl.a. Senterpartiet. Vi vurderer nå de statsstøtterettslige problemstillingene knyttet til de tilskuddene.

De samtalene vi har med de berørte partene, og som vi selvfølgelig også skal ha med Stortinget, har høy prioritet i regjeringen. Vi skal selvfølgelig følge opp det i tråd med det vedtaket vi har fattet, og vi jobber så raskt vi bare kan.

Geir Pollestad (Sp) [12:32:30]: Det verkar ikkje heilt som ein har teke innover seg det hasteelementet som er i dette, og at ein kan stå i ein situasjon der det er

for seint. Det var òg bakgrunnen for at Senterpartiet i budsjettforhandlingane var veldig oppteke av å få klare føringar på dette.

Eg har eigentleg eit konkret spørsmål, og det er: Er det mogleg å seia noko om når ein kan venta ei avklaring på dette, sånn at ein kan få ro rundt det, og at alle gode krefter som jobbar for det, kan fortsetja å gjera eit viktig arbeid for å sikra innovative anskaffingar, som jo er eit av dei måla eg trur me har saman?

Statsråd Cecilie Myrseth [12:33:08]: Jeg kan garantere at vi tar dette veldig på alvor. Vi tar virkelig inn over oss de ulike sidene ved denne saken. Derfor har det også såpass høy prioritet i regjeringen som det har. Vi har hatt og har dialog – tett dialog – med de berørte partene, både før og etter jul, og vi ser nå på ulike mulige måter å håndtere det på. Det som var enigheten i budsjettet, er at man skal komme tilbake til det i revisjonen, men dersom det er mulig å komme tilbake med det før det, skal vi selvfølgelig gjøre det. Derfor har dette høy prioritet. Vi vet at det haster, og vi vet at det er sårbart, og at det også handler om ansatte.

Une Bastholm (MDG) [12:34:00]: I lovendringen nå skjer det en forbedring med hensyn til menneskerettigheter. Det er en egen bestemmelse som handler om menneskerettigheter, og innkjøper er nå pålagt å ha en anskaffelsesstrategi som gjør at man unngår brudd på menneskerettigheter.

I proposisjonen er omtalen av denne bestemmelsen på en sånn måte at det fort kan se ut som det ikke handler om humanitærrett, og det er jo egentlig to forskjellige ting. Derfor har et flertall i komiteen vært opptatt av å tydeliggjøre at man ved offentlige innkjøp har et ansvar for å unngå brudd på folkeretten og internasjonal humanitærrett. Vi ber regjeringen tydeliggjøre dette i det videre arbeidet med loven og bl.a. også sørge for at det blir en del av utredningen når man nå skal utrede standardkrav. Er det noen spesiell grunn til at humanitærretten ikke var direkte omtalt i utgangspunktet?

Statsråd Cecilie Myrseth [12:34:58]: Det vi også gjør nå, er å utrede en skjerpet regulering for å ivareta menneskerettigheter i offentlige anskaffelser. Brudd på menneskerettigheter kan også skje langt nede i leverandørkjeden og i andre verdensdeler. Det er krevende å føre kontroll med, spesielt for små kommuner og andre små oppdragsgivere. Derfor må vi også se på hvordan dagens både små og store oppdragsgivere kan bidra til å motvirke brudd på en effektiv måte. Det er viktig å huske på at dette er én av mange lover som regulerer ulike forhold.

Une Bastholm (MDG) [12:35:39]: Det gjaldt mest menneskerettigheter, så utfordringen her er å sørge for

at offentlige anskaffelser – selv om de kan ta hensyn til menneskerettigheter – tar hensyn til folkerettens internasjonale humanitærrett. Det kan f.eks. handle om at en stor norsk kommune f.eks. er investert i land som bedriver krigsforbrytelser. Dette vet vi at vi nå løper økende fare for at skjer – det har allerede skjedd.

Jeg tenker det er veldig viktig at statsråden har stor omsorg for å sørge for at utredningen nå også omtaler og eksplisitt gjør juridiske vurderinger, nå når det er en så løpende rettsutvikling internasjonalt på humanitærrettsområdet, på grunn av tiden vi lever i.

Vil statsråden ha en sånn omsorg spesifikt for folkeretten og sørge for – om det er i forskrift eller på andre måter – at det tydeliggjøres at man i offentlige anskaffelser har et ansvar for å unngå brudd på folkeretten?

Statsråd Cecilie Myrseth [12:36:38]: Det er veldig viktig med omsorg, og så er det veldig viktig å følge opp de vedtak Stortinget til slutt fatter, også i denne saken. Jeg kan iallfall garantere at alle de forslagene Stortinget nå vedtar, etter et grundig arbeid her i komiteen, kommer vi selvfølgelig til å følge opp. Det arbeidet som allerede er i gang, skal vi også følge opp.

Presidenten [12:37:01]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [12:37:20]: Offentlige anskaffelser må sikre god og fornuftig bruk av skattebetalernes penger. Formålsbestemmelsen er styrende for hvordan anskaffelsesregelverket praktiseres, og det er derfor avgjørende at hovedmålet om effektiv ressursbruk kommer tydelig til uttrykk. Gode anskaffelsesprosesser og effektiv konkurranse er avgjørende for at fellesskapets midler brukes best mulig, særlig når offentlige anskaffelser er et svært viktig marked for næringslivet.

Når det gjelder formålsparagrafen, var representanten Pollestad innom at Fremskrittspartiet og Høyre ikke ønsker sikkerhet og beredskap inn i den. Det har sin forklaring i at det er en egen paragraf i loven som omhandler sikkerhet og beredskap, og vi mener det er godt ivarettatt der.

Det er viktig å understreke at omtalen av bærekraft i formålsparagrafen ikke kan forstås som en blankofullmakt til å bruke anskaffelsesregelverket som generell klimapolitikk eller fordelingspolitikk. Bærekraft må forstås bredt og også omfatte økonomisk bærekraft, herunder at prosjekter gjennomføres innenfor et budsjett, og at skattebetalernes penger gir mest mulig velferd igjen.

Det er viktig at offentlige anskaffelser så langt som mulig bør være teknologinøytrale og konkurransenøy-

trale. Offentlige anskaffelser skal ikke brukes til å plukke vinnere i markedet, men legge til rette for at den beste og mest kostnadseffektive løsningen vinner konkurransen. Det offentlige bør derfor unngå å stille krav og betingelser som gjør at leverandører som jobber mot det offentlige, blir mindre konkurransedyktige i det ordinære markedet.

Fremskrittspartiet har i sitt partiprogram slått fast at loven om offentlige anskaffelser skal gjøres mer fleksibel, og at det offentlige skal motiveres til å gjøre innovative innkjøp. Dette innebærer både enklere og mer forutsigbare regler, større rom for faglig skjønn hos oppdragsgiver og bedre vilkår for små og mellomstore bedrifter som ønsker å delta i konkurranser.

Vi vedtar i dag enkelte forenklinger. Det er fortsatt en vei å gå, men vi er et steg i riktig retning, mot ytterligere forenklinger og mindre byråkrati. Jeg vil takke komiteen for at vi tok den ekstra runden og utsatte avgivelsen og debatten i denne saken, for å få en god diskusjon om denne viktige loven som skal stå seg over mange år. Det er veldig viktig at vi fikk den ekstra runden, så vi får gode vedtak ut av dette.

Presidenten [12:40:03]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:40:09]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av læremidler i grunnskoler og videregående skoler (Innst. 83 S (2025–2026), jf. Dokument 3:17 (2024–2025))

Hege Bae Nyholt (R) [12:40:37] (ordfører for saken): Målet med Riksrevisjonens undersøkelse av læremidler i grunnskoler og videregående skoler har vært å belyse om skoleeiere og de statlige myndighetene legger til rette for at elever og lærere i grunnskolen og den videregående skolen har nødvendige læremidler. Undersøkelsen har omfattet perioden 2018–2024. Riksrevisjonens undersøkelse har bl.a. tatt utgangspunkt i følgende vedtak og forutsetninger fra Stortinget: opplæringsloven, Innst. 442 L for 2022–2023 og Innst. 19 S for 2016–2017.

Riksrevisjonen konkluderer i sin undersøkelse med at elever og lærere mangler læremidler i skolen, og at manglene er størst i grunnskolen. Finansieringen av læremidlene er ikke godt nok tilpasset behovet i skolen. Statlige tilskudd har vært lite forutsigbare og fleksible. Skoleeierne fikk mindre økonomisk støtte fra staten enn sist det var endringer i læreplanene. Skoleeierne har i ulik grad sørget for at skolene har de læremidlene de trenger. Elever med særskilt behov for tilrettelegging har ikke god nok tilgang på tilpassede læremidler, og det

er ikke tilstrekkelig lagt til rette for god pedagogisk bruk av digitale læremidler. Videre viser Riksrevisjonen til at skoleeiere mangler støtte til vurdering av personvern, informasjonssikkerhet og universell utforming.

En samlet komité har sluttet seg til Riksrevisjonens konklusjoner og merker seg at Riksrevisjonen overordnet vurderer det som ikke tilfredsstillende at elever og lærere mangler læremidler i skolen. Komiteen viser videre til at Riksrevisjonens peker på at årsaker til manglende læremidler i skolen bygger på at skoleeierne ikke kjøper inn læremidler og utstyr som dekker skolens behov. Det gjør at elevene får ulike forutsetninger for læring, og det fører til at lærerne bruker unødvendig mye tid på å kompensere for manglende læremidler.

Kunnskapsdepartementet sørger ikke for at det produseres læremidler som dekker behovene til alle elever i alle fag. Det gjelder særlig tilrettelagte midler og læremidler til elever i flere yrkesfag og fag med få elever på landsbasis.

Riksrevisjonen kommer også med en rekke anbefalinger til Kunnskapsdepartementet, som jeg kort kommer til å gå gjennom. Det omhandler

- å følge opp mangelen på læremidler og de store forskjellene i hva elever og lærere har tilgang på, og vurdere om det er behov for ytterligere statlige tiltak
- å iverksette tiltak som bedrer tilgangen på læremidler i yrkesfag og i fag med få elever
- å iverksette tiltak som sørger for tilrettelagte læremidler for elever som har behov for det
- å forutsette arbeid med nasjonal støtte til skoleeiernes vurdering av om læremidlene ivaretar krav til personvern, informasjonssikkerhet og universell utforming
- å sørge for mer kunnskap om bruk av trykte og digitale læremidler i skolen og hvordan læremiddelbruken påvirker elevenes læring

Til slutt handler det om å iverksette tiltak for at staten på en bedre måte kan formidle til lærere og skoler både veiledningsmateriell, kompetansetiltak og forskning om læremiddelbruk.

Komiteen stiller seg bak Riksrevisjonens anbefalinger og understreker regjeringens ansvar for å legge til rette for at fylkeskommunene og kommunene evner å møte kravene som stilles i opplæringsloven.

Jeg vil gjerne takke Riksrevisjonen for grundig og godt arbeid med sin rapport, og jeg vil takke komiteen for godt arbeid. Så vil jeg gå over til å si noe om Rødts holdning til saken.

Rødt mener at fellesskolen har en avgjørende rolle i det norske samfunnet. Den har et omfattende samfunnsoppdrag og mandat, ja, den skal samle alle landets barn og unge på tvers av bakgrunn og tilhørighet og for-

me felles verdier som demokrati, tillit og samhold – verdier som er blitt enda viktigere i 2026. En del av dette oppdraget er at fellesskolen skal være utjevnende. For å kunne oppfylle dette er man nødt til å ha nødvendige læremidler i undervisningen.

Det er dessverre de barna som allerede har det vanskelig, som rammes hardest når skolen ikke har de nødvendige læremidlene. Manglene fører til økte forskjeller mellom barn, og følgene blir bl.a. at en av fellesskolens grunnpillarer i samfunnsoppdraget rives ned. Forskjellene som oppstår eller tydeliggjøres tidlig i livet, følger gjerne gjennom oppveksten, gjennom voksentilværelsen og går ofte i arv. Derfor er fellesskolens hensikt om å være utjevnende viktig for det enkelte barns liv, men også for hele samfunnet.

Det er særlig alvorlig, som Riksrevisjonens rapport viser, at det er de barna som har rett til tilrettelagte læremidler, som får minst av det. Dette er en gruppe som er avhengig av tilpassing for både å lære, oppleve mestring og kunne delta på lik linje med andre. Denne gruppen barn blir dermed ytterligere marginalisert og får ikke de samme mulighetene som andre barn til å tilegne seg kunnskap og ferdigheter tidlig i livet.

For Rødt er det viktig at både barn og lærere har de læremidlene som trengs, og den tiden som trengs, for å få den kunnskapen som er nødvendig, og for at vi kan sikre at fellesskolen fortsetter som den fellesarenaen den både er og skal være i samfunnet.

Julie E. Stuestøl (MDG) [12:46:31]: Riksrevisjonens rapport om læremidler i norsk skole er et svært viktig arbeid. Den dokumenterer noe lærere, elever og vi som foreldre har kjent på lenge: at skolen mangler helt grunnleggende læremidler. En av fem lærere i grunnskolen sier at de ikke har de læremidlene de trenger for å følge læreplanen. Bare 12 pst. sier at elevene har oppdaterte trykte bøker i alle fag. Dette er ikke detaljer, det er grunnmuren i en god skole.

Rapporten fra Riksrevisjonen viser hvorfor det har blitt sånn, for da ny læreplan ble innført i 2020, fikk kommunene langt mindre støtte til nye bøker enn ved forrige reform i 2006. Støtten har også vært for snever og for uforutsigbar. Resultatet ser vi i klasserommene: utdaterte bøker som går i oppløsning, mens lærerne må kopiere fra enkeltbøker for å dekke inn det kommunen ikke har råd til.

Samtidig har skjermene tatt mer og mer plass i klasserommene, med en digitalisering som har ligget foran både lovverk, budsjetter og kompetanse. Det er nesten én-til-én-dekning med iPad i hele landet, men ingen pedagogisk plan eller kompetanse som sikrer elevenes personvern eller at innholdet er trygt. Hver enkelt skole har til og med ansvaret for at kvaliteten og innholdet i

appene er godt nok. Lærerne klarer det meste, men å ha tid til også dette mener jeg er for mye forlangt. Det må være statens ansvar.

Barna våre er også langt mer digitale enn det lærerne selv mener er forsvarlig. Det skaper press, uro og sviktende konsentrasjon, og dette vet vi nå også fra forskningen: Elever leser bedre på papir. Skjerm gjør det vanskeligere å holde konsentrasjonen, og de elevene som trenger skolen mest, taper også mest når læringen flyttes over på skjerm.

Som mamma har jeg også kjent på undring og frustrasjon når fingeren på en skjerm går framfor blyant på papir. Endringen fra ett kull til et annet etter 2020 var merkbar ved kjøkkenbordet hjemme hos meg.

Jeg vil gi ros til regjeringen for det den har gjort de siste årene. Øremerkede midler til trykte lærebøker har vært sårt tiltrengt, noe også Riksrevisjonen understreker. Satsing på skolebibliotek og en leseløftstrategi er viktige steg i riktig retning. Likevel: Det endrer ikke hovedkursen, det bremser bare farten på en utvikling som allerede går feil vei.

MDG vil ha et ordentlig lærebokløft, der trykte lærebøker igjen er hovedverktøyet, særlig for de yngste, og der digitale læremidler igjen skal være et supplement, ikke en erstatning. Vi vil ha en tredobling av midlene til bøker og utstyr, en sterkere satsing på skolebibliotek, en i hovedsak skjermfri 1.–4. klasse, nasjonale filtre som stopper skadelig innhold og reklame, og et nasjonalt testsenter for apper som kommunene kan stole på. MDG har lenge jobbet for flere bøker og mindre skjerm i skolen, med store satsinger i våre alternative statsbudsjetter og i budsjettforhandlingen nå i høst. Vi håper denne rapporten er en øyeåpner for regjeringen før neste budsjetttrunde.

Husk: En bok er en engangskostnad for flere år, mens en lisensavtale må betales hvert år. Uten lærebøker mister lærerne metodefriheten. Lærerne skal velge metodene, ikke lisensavtalen.

Erik Hager (A) [12:50:31]: Riksrevisjonens undersøkelser om læremidler i skolen er som vanlig en grundig og god undersøkelse, og den er viktig for oss i Arbeiderpartiet, som har lagt stor vekt på at barn og ungdom skal ha tilgang til og bruke bøker og ikke bare nettet for å tilegne seg kunnskap. Opplæringsloven er også klar på dette. Skolen skal ha tilgang til nødvendig utstyr, inventar og læremidler. Det skal kommunene og fylkeskommunene som skoleeiere sørge for. Riksrevisjonen slår fast at noen av årsakene til mangelen på læremidler handler om at finansieringen ikke er godt nok tilpasset behovene i skolen.

Dette er en undersøkelse som er tilbakeskuende, og den spenner dermed over ulike deler av regjeringens

prioriteringer, men jeg vil trekke fram at statsråden som sitter nå, har igangsatt en rekke tiltak for å sikre at kommunen i større grad kan kjøpe inn læremidler til de nye læreplanene.

Riksrevisjonen har pekt på at elever med særskilte behov ikke har god nok tilgang til tilpassede læremidler. Det synes jeg er alvorlig, men jeg vil trekke fram at statsråden i sitt svar viser at hun også har tatt dette på stort alvor og bevilget penger fra 2023, som er videreført i årene etter. Det har nå ført til at produksjonen av tilrettelagte læremidler har økt, og også det viktigste, at brukerne opplever at læremidlene er nyttige.

Komiteen er enig i alle av Riksrevisjonens anbefalinger, og statsråden tar også disse på alvor og vil følge opp, i den grad det ikke er igangsatt.

Min oppfordring til alle skoleeiere er å bruke de mulighetene som finnes, slik at alle skoleelever i Norge får de læremidlene de trenger.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:52:43]: Riksrevisjonen har utarbeidet en rapport som bygger på et grundig datamateriale, og som vil være nyttig for departementets videre arbeid. Jeg deler Riksrevisjonens vurdering av at det ikke er tilfredsstillende når elever og lærere mangler læremidler i skolen.

Jeg viser til at regjeringen allerede har satt i gang en rekke tiltak for å bedre læremiddelsituasjonen. Regjeringen har gjennom flere tiltak vist at vi satser på flere lærebøker i grunnskolen, mer lesing og leselyst og mindre skjerm. Vi har i 2023 og 2024 satt av 415 mill. kr øremerket til trykte læremidler, i hovedsak lærebøker. Denne satsingen viderefører vi i 2026, med 120 mill. kr til innkjøp av trykte læremidler. I tillegg har vi satt av penger til bøker i skolebibliotek og i barnehage.

Alle disse, og flere tiltak, er en del av regjeringens satsing på lesing og leselyst. Til sammen vil regjeringen sette av 1 mrd. kr til lesing og leselyst over de neste fire årene. Vi har også styrket Statped, slik at de kan utvikle flere tilrettelagte læremidler for elever med særskilte behov.

Videre har jeg nå sørget for at støttetjenester til skoleeiere er etablert, som vil begynne å levere vurderinger av personvern i læremidler denne våren. Jeg har også bevilget midler til et flerårig forskningsprogram om digitalisering i skolen, som vil belyse hvordan læremiddelbruken står i sammenheng med elevenes læring. På enkelte områder er det imidlertid fremdeles utfordringer, som vi vil ta tak i, bl.a. gjennom endringer i tilskuddsordningen for læremidler der det ikke er markedsgrunnlag.

Etter opplæringsloven skal skolene ha tilgang til nødvendig utstyr, inventar og læremidler. Dette ansvaret påligger kommunene og fylkeskommunene som skoleeiere. Jeg merker meg at Riksrevisjonen peker på at

skoleeierne ikke kjøper inn læremidler og utstyr som dekker skolenes behov. For meg er det viktig at vi som statlig myndighet har informasjon om tilstanden i sektoren om læremidler. Jeg deler flere av vurderingene fra Riksrevisjonen og har allerede iverksatt flere tiltak for å bøte på utfordringene som er avdekket.

Presidenten [12:55:04]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3

Sak nr. 4 [12:55:11]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar–30. juni 2025 (Innst. 85 S (2025–2026))

Presidenten [12:55:25]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [12:55:30]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkning om reduksjon av klimagassutslepp fra jordbruket (Innst. 69 S (2025–2026), jf. Dokument 3:13 (2024–2025))

Presidenten [12:55:41]: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil åtte replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Lars Rem (FrP) [12:56:07] (ordfører for saken): På vegne av kontroll- og konstitusjonskomiteen legger jeg fram vår innstilling til Dokument 3:13 for 2024–2025, Riksrevisjonens undersøkelse om reduksjon av klimagassutslepp fra jordbruket.

Dette er en sak om et krevende veivalg: Hvordan kutte utslipp samtidig som vi sikrer og bygger opp norsk matproduksjon, beredskap og distriktene? Jordbruket står for om lag 10 pst. av Norges utslipp og må derfor bidra fram mot 2030.

Omstillingen må likevel ikke gå på bekostning av matsikkerhet og samfunnsverdier. Riksrevisjonen har vurdert Landbruks- og matdepartementets styring og virkemiddelbruk for perioden 2016–2024. Komiteen viser til hovedfunnene: Med dagens oppfølging er det ingen tegn til at jordbruket vil nå nødvendige utslippsreduksjoner innen 2030. Departementets ansvar og dagens virkemidler bidrar i for liten grad til utslippskutt.

Arbeidet med forbruksendringer og reduksjon av matsvinn har for svak framdrift.

Komiteen deler Riksrevisjonens konklusjon: Situasjonen er ikke tilfredsstillende. Styringen preges av uklare ansvarslinjer, manglende konkretisering av veivalg og et gap mellom ambisjon og praktisk oppfølging. Samtidig understreker komiteen at omstillingen må skje på en måte som ivaretar matproduksjon og beredskap.

Komiteens hovedpunkter:

- Prioriter tiltak som gir rask og stor effekt. Reduksjon av matsvinn og endringer i forbruksmønstre har særlig høyt potensial. Vi støtter Riksrevisjonens anbefaling om en tydelig og rask framdriftsplan for å halvere matsvinnet og snarlig arbeid med nødvendige forskriftsendringer.
- Landbruks- og matdepartementet bør utarbeide en egen klimastrategi for sektoren som viser hvordan målene skal nås og hvilke veivalg som må tas, særlig ved vurdering av reforhandling av klimaavtalen etter 2030.
- Virkemidler som skal kutte utslipp på gårdsnivå, må prioriteres og gjøres mer effektive og enklere å ta i bruk.
- Ansvarsforhold mellom departementene må avklares når det gjelder arbeid for forbruksendringer og reduksjon av matsvinn.

Det er ulike syn i komiteen om tempo og omfang i omstillingen. Flere medlemmer understreker at tiltakene må være realistiske og ikke påføre næringen urimelige byrder. Samtidig mener et flertall at innsatsen må styrkes og konkretiseres for å nå målene fram mot 2030.

Avslutningsvis vil jeg understreke at omstillingen av jordbruket er et felles nasjonalt ansvar. Den krever politisk vilje, klare prioriteringer og samarbeid mellom stat, næring og forbrukere. Komiteen vil følge opp saken videre for å sikre at mål blir omsatt i konkrete tiltak.

Med det legger jeg fram komiteens innstilling og anbefaler Stortinget å fatte følgende vedtak:

«Dokument 3:13 (2024–2025) – Riksrevisjonens undersøkning om reduksjon av klimagassutslepp fra jordbruket – vedlegges protokollen.»

Julie E. Stuestøl (MDG) [13:01:23]: Den globale temperaturen i fjor var 1,47 grader varmere enn i førindustriell tid. Havnivået stiger, nedbøren øker, vintrene blir kortere. Klimaendringene skaper tørke, flom, sult og uforutsigbarhet. Denne krisen må stoppes.

Derfor er jeg glad for at Riksrevisjonen har undersøkt Norges arbeid med å kutte utslipp i jordbruket, slik vi har forpliktet oss til gjennom våre egne klimamål, EUs klimaregelverk, Parisavtalen og ikke minst klimaavtalen mellom staten og landbruket.

Konklusjonene er dessverre ganske dystre. Det finnes ingen tegn på at utslippene vil gå ned i tråd med målene innen 2030. Landbruks- og matdepartementet har ikke tatt nok ansvar. Dagens virkemidler og tiltak bidrar i liten grad. Tiltakene med størst potensial, endret kosthold og redusert matsvinn, mangler både ansvars plassering, framdrift og konkret politikk. Og Stortinget har flere ganger – uten hell – etterlyst sterkere virkemidler.

Det er nesten så man skulle tro regjeringen tror det holder å tenke det og mene det, og at handling ikke trengs. De setter ambisiøse mål, men glemmer å følge opp.

Rapporten peker på flere grunner til at utslippskuttene er vanskelige. I tillegg til at det mangler ansvar, er målkonfliktene helt reelle. Matproduksjonen og selvforsyningen skal økes samtidig som vi skal spise og produsere mindre rødt kjøtt. Man vet altså ikke hvordan målene i klimaavtalen skal nås, og Riksrevisjonen ber regjeringen lage en plan.

Den gode nyheten er at MDG allerede har laget denne planen. Den heter Veikart for et levende norsk landbruk i et netto-null Norge. Den ligger gratis på internett. Den viser hvordan utslippene i jordbruket kan kuttes med 30 pst. innen 2030 og 67 pst. innen 2045, samtidig som vi styrker norsk matproduksjon.

Regjeringen må bokstavelig og billedlig talt ta i bruk gulrøtter som virkemiddel. MDG foreslår bl.a. å fjerne moms på frukt og grønt og øke den på kjøtt, merkeordninger for bærekraftig matvalg, vegetarmat i offentlige institusjoner og innkjøpsavtaler, å flytte støtte fra husdyr til korn og grøntproduksjon sammen med tilskudd til omstilling, og å styrke korn-, frukt- og grøntproduksjon i jordbruksavtalen – for å nevne noe.

På matsvinn ligger Norge også langt bak 50-prosentmålet. Riksrevisjonen sier at endring i kosthold og redusert matsvinn har desidert størst klimaeffekt, men ansvaret er spredt og innsatsen for svak. Også MDG anerkjenner at lavere kjøttproduksjon vil være en utfordring for norsk jordbruk og spesielt for beitebasert husdyrhold. Likevel er det avgjørende å endre nordmenns kosthold for å få ned utslippene i jordbruket, og det er for meg åpenbart at det er regjeringen, ikke bøndene, som må ta det ansvaret. Også her finnes det lavhengende gulrøtter, bl.a. matkastelov, obligatorisk nedprising av mat med kort utløpsdato og donasjonsplikt for matindustri og dagligvare.

Det er urimelig å legge opp til at bøndene selv skal stå for mesteparten av utslippskuttene. De har lite økonomisk handlingsrom for investeringer som kutter utslipp, og det største potensialet ligger ikke på gårdene, det ligger på folks kjøkkenbenk. Den enkelte bonde kan umulig snu utviklingen alene. Her må politikerne ta ansvar og vise mot og lederskap.

MDG vil ha et levende norsk jordbruk. Vi vil ha 60 pst. norskprodusert mat, styrke bøndenes økonomi og sikre at både bønder og dyr har det bra. Det vil alltid være noe utslipp i jordbruket, for vi vil fortsatt ha kjøttproduksjon og dyr på beite. Desto viktigere er det da at produksjonen blir fossilfri og ses i sammenheng med andre sektorer. Dette har Riksrevisjonen også kritisert, senest i 2024. Riksrevisjonen ber Stortinget og regjeringen gjøre fem ting:

- utarbeide en tydelig klimastrategi
- forsterke virkemidler
- prioritere matsvinn og kosthold
- avklare ansvar
- være realistiske om hva som virker

MDG er klare til å bidra med politikk som både styrker norsk landbruk og kutter utslipp.

Klimaendringene er her nå, og jordbruket er en av sektorene som i størst grad vil bli påvirket av dem. Det handler ikke bare om å oppfylle Parisavtalen. Det handler om norsk matproduksjon, norsk beredskap og vår evne til å takle et klima i endring.

Arbeidet kan ikke skyves på. Det må tas på alvor, og det må starte nå.

Ronny Aukrust (A) [13:06:33]: I Norge har vi godt over 36 000 aktive gårdsbruk. De ligger spredt over hele landet, og hvert eneste ett av dem er en del av både matsikkerheten vår og klimaarbeidet vårt. Det er der denne debatten starter.

Å redusere klimagassutslippene fra jordbruket er nødvendig. Det er det ingen tvil om. Samtidig er det nettopp her vi må evne å holde to tanker i hodet samtidig: Norge skal både kutte utslipp og sikre matberedskap, selvforsyning og livskraftige gårdsbruk over hele landet.

Det er ikke mangel på mål som er utfordringen i norsk landbrukspolitikk, det er håndteringen av målkonfliktene – for det finnes reelle målkonflikter. Økt matproduksjon for bedre matsikkerhet står i spenn mot kravet om reduserte utslipp.

Reduksjon av matsvinn er et viktig klimatiltak, men kan ikke brukes som argument for å redusere norsk produksjon. Riksrevisjonens undersøkelse av matsikkerhet og beredskap i 2022–2023 viste nettopp at virkemidlene for økt selvforsyning ikke har vært tilstrekkelige. Det må vi ta på alvor. Derfor er det også grunn til å være skeptisk til krav om stadig nye strategier og planer, slik enkelte tar til orde for. Jordbruket reguleres allerede gjennom årlige jordbruksforhandlinger, der veivalg tas løpende. Det er her politikken faktisk blir til handling – ikke i overordnede dokumenter.

Veivalg mellom ulike mål må gjøres kontinuerlig, gjennom jordbruksforhandlingene og gjennom løpen-

de justering av virkemidler. Vi er derfor usikre på om stadig nye planer og strategier er det som faktisk bringer oss vidare i arbeidet med å redusere utslippene. Erfaringen tilsier heller at det er forutsigbarhet, økonomiske rammer og praktiske tiltak som virker.

Klimautfordringene i jordbruket løses heller ikke med enkle slagord. De løses med tålmodig politikk, kunnskap, investeringer og respekt for at mat ikke produseres i et regneark. Det er denne linjen Arbeiderpartiet står for – og det er den som faktisk virker. Derfor er økningen i budsjettoverføringene over jordbruksavtalen avgjørende. Siden 2021 har de økt med 75 pst., til 29,7 mrd. kr. Det gir landbruket reell evne til å investere i framtiden – også i klimatiltak. Skal vi lykkes, må vi møte bonden med forutsigbarhet, ikke en pekefinger.

De siste årene har klima og miljø fått en tydeligere plass i jordbruksoppgjørene. I oppgjøret for 2025 ble det satt av 10,9 mrd. kr til ordninger med natur-, miljø- og klimaeffekt i 2026. Det er en betydelig økning fra året før. Dette er konkrete virkemidler som gjør det mulig for bøndene å investere mer i klimasmarte løsninger, enten det handler om drenering, bedre agronomi eller økt grøntproduksjon gjennom det store, norske grøntløftet.

Et annet viktig gjennombrudd er matsvinnloven, vedtatt av Stortinget i juni 2025. Den frivillige bransjeavtalen fra 2017 ga resultater, men ikke nok. Skal vi lykkes med å redusere matsvinn – og dermed utslipp – må det stilles tydeligere krav. Redusert matsvinn er blant de mest effektive klimatiltakene vi har i landbruket. Det kutter utslipp raskt, uten å redusere produksjon og uten å svekke beredskapen.

Samtidig må vi være ærlige. Dette ansvaret ligger ikke bare hos landbruket og matindustrien. Også forbrukernes valg betyr noe. Oppdaterte kostråd fra 2024 ber oss om å redusere inntak av rødt kjøtt til maks 350 gram per uke. Dette er tiltak som kan bidra til å kutte CO₂-utslippene med 1,2 millioner tonn, altså tilsvarende en fjerdedel av det totale utslippskuttmålet – og nordmenns inntak av rødt kjøtt går ned. Redusert matsvinn betyr lavere utslipp, mindre press på jordbruket og smartere bruk av ressursene våre – og det uten at det går på bekostning av matproduksjonen.

Regjeringen har også tatt et viktig grep ved å oppnevne et ekspertutvalg som skal se matsystemet i sammenheng – fra folkehelse og klima til landbruk og sjømat. Det er et nødvendig korrektiv til sektorpolitikk i siloer. Skal vi lykkes, må landbruks-, klima- og helsemyndighetene jobbe tettere sammen. At Helse- og omsorgsdepartementet nå involveres sterkere i jordbruksforhandlingene, er både klokt og framtidsrettet.

Geir Pollestad (Sp) [13:11:28]: Som bakteppe for denne diskusjonen tenkjer eg det er viktig å ta med seg

at jordbruket faktisk er ei av dei næringane som har kutta utslepp. Det er verd å ta med seg at jordbruket er heilt avgjerande for vår matberedskap, og at me står i ein ny sikkerheitspolitisk situasjon. Same kva som står i rapporten, er det viktig for Senterpartiet å slå fast to ting. Det eine er at klimaarbeidet i jordbruket skal målast i utslepp per produsert eining. Det vil seia at det ikkje er ei god løysing å auka importen av mat for å få ned utsleppa i Noreg. Det andre er at ein skal ha ein jordbrukspolitikk som leverer den maten folk i Noreg faktisk et, ikkje den maten nokre byråkratar i eit direktorat meiner at folk burde eta. Ein skal gå inn på det folk faktisk et.

Det er viktig at ein har fått på plass ei lov om matsvinn. Matsvinn er det mogleg å gjera noko med.

Eg vil òg framheva at når me snakkar om klima, vert det å pumpa opp og tenna fyr på olje, kol og gass på den eine sida, og dei biologiske prosessane og det biologiske kretsløpet jordbruket er ein del av, for ofte jamstilt. Det skil seg òg.

Eg undrar meg litt når eg les i innstillinga at FrP og Høgre har ein eigen merknad der dei er opptekne av ting som har klimaeffekt med ein gong, og peikar då på reduksjon av matsvinn – ja, det er fint – men òg endringar i forbruksmønsteret. Me ser at det i rapporten er beskrive at viss alle følger dei nye kostråda frå 2024, er det berekna at antal årsverk i landbruket vil verta redusert med meir enn 13 000 årsverk innan 2035, og at jordbruksarealet vil verta redusert med 2,9 millionar dekar. Det betyr ingenting anna enn at matberedskapen i Noreg vert svekt. Dette er ein politikk Høgre og FrP gjerne må løfta opp, men Senterpartiet er ikkje med på ein sånn politikk. Me ønskjer å auka norsk matproduksjon, og me ønskjer å få ned utsleppa i landbruket – ikkje ved å flytta produksjonen ut av landet, men med ein politikk for meir effektiv drift, utvikling av betre føringsteknologi, driftsopplegg, bruk av beite osv.

Her er det målkonfliktar. Eg trur dei må løysast i dialog med jordbruket og i jordbruksforhandlingane. Det peikar òg eit fleirtal på i innstillinga. Det er det som er det viktigaste for Senterpartiet at kjem ut av denne diskusjonen. Me er ueinige i at ein på ein måte skal ha statlege føresetnadar for forbruksmønster som då skal bidra til utslepp. Me må forhalda oss til den handlekorga folk har, og at i eit liberalt samfunn bestemmer folk sjølve kva dei vel å handla. Det er det politikken må ta omsyn til.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:15:20]: Jeg vil takke Riksrevisjonen for analysen av klimapolitikken på jordbruksområdet. Rapporten omhandler viktige samfunnsområder og gir et godt grunnlag for å videreutvikle politikken.

Klimapolitikken går på tvers av sektorer og nivåer i forvaltningen. Klima- og miljødepartementet har det overordnede ansvaret, men hvert enkelt departement må ta ansvar for klimatiltak innenfor sitt område. Arbeidet med klimakutt er komplekst og krever utvilsomt god samordning. Styringssystemet for klimapolitikken bidrar til å samordne arbeidet for å nå målene. Regjeringen arbeider hele veien med å videreutvikle det styringssystemet for å gi bedre beslutningsgrunnlag og rapportering.

Jordbruket er en viktig del av løsningen for å nå Norges klimaforpliktelser. For at vi skal nå klimamålene våre, er det viktig at jordbruket kutter i tråd med målet i intensjonsavtalen mellom staten og jordbruket. Hvis vi oppdager for sent at utslippskuttene uteblir, kan det bli vanskeligere å nå Norges klimaforpliktelser.

Vi står samtidig overfor krevende avveininger. Regjeringen har et klart mål: redusere klimagassutslippene fra jordbruket samtidig som vi sikrer norsk matproduksjon og beredskap. Forbruket vårt er en viktig del av klimaløsningen. Regjeringens ambisjon er at alle spiser i tråd med kostrådene – det er bra for oss – og at vi kaster mindre mat. Når vi spiser mer grønnsaker, frukt, grove kornprodukter og sjømat, gjør vi ikke bare noe som er godt for helsen, vi bidrar også til å kutte utslipp. Når vi kaster mindre mat, bidrar vi til at ressursene i samfunnet vårt utnyttes på en bedre måte.

Riksrevisjonen har påpekt at det finnes målkonflikter, bl.a. mellom kostholdspolitikken, klimapolitikken og landbrukspolitikken. Når det gjelder selvforsyning, er ikke målkonfliktene nødvendigvis like tydelige. Flere utredninger viser at en vesentlig økning i selvforsyningsgraden er avhengig av bl.a. endringer i kostholdet i retning av mer energirike plantevekster som kan produseres i Norge, samtidig som den høye selvforsyningsgraden på husdyrprodukter opprettholdes.

For å nå målene i både landbruks-, klima- og kostholdspolitikken, satser vi på å øke forbruket av norsk-produserte plantebaserte matvarer, som korn, grønnsaker og belgvekster, gjennom bl.a. støtte til Opplysningskontoret for frukt og grønt. Parallelt søker vi å øke den norske produksjonen av disse matvarene gjennom satsingen på frukt og grønt over jordbruksavtalen, slik at kostholdsendringene skjer med norske råvarer. Vi styrker forskning og innovasjon for å utvikle produkter og løsninger som gjør det enkelt å velge sunt og bærekraftig. Vi har dialog med næringen gjennom jordbruksforhandlingene og andre prosesser for å finne løsninger som ivaretar både konkurransekraft, selvforsyning og kostrådene. Vi har revisjon av intensjonsavtalen for et sunnere kosthold samt tiltak for redusert matsvinn.

Jordbruksforhandlingene er den viktigste arenaen for å forme norsk jordbruk. Jeg er enig med Riksrevisjo-

nen i at vi kan samarbeide bedre mellom departementene for å finne en god balanse mellom departementenes målsettinger. Det bør alltid være en ambisjon. Helse- og omsorgsministeren, landbruks- og matministeren og jeg har jevnlig dialog gjennom året om arbeidet med å redusere klimagassutslippene fra jordbruket gjennom endringer. Dersom intensjonsavtalen med jordbruket i framtiden skal reforhandles, vil vi selvfølgelig også jobbe tett sammen i det arbeidet. God samordning er nødvendig, men målkonflikter vil alltid finnes. Vi kan ikke samordne oss bort fra dem. Politikernes oppgave er å finne løsninger som i sum tjener samfunnet vårt på en best mulig måte.

Kunnskapsbasert politikk gir bedre beslutninger. Å synliggjøre utslippseffekten av endringer i jordbruksavtalen gir et bedre grunnlag for prioriteringer av politikkere. Partene i jordbruksforhandlingene ble i fjor enige om at klimaeffekten skal beregnes eller beskrives ved vesentlige endringer. I år ble dette gjort i Grønn bok. Framover skal klimaeffekten av endringer i avtalen framgå i proposisjonen til jordbruksavtalen. Vi ser også fram til å få rapporten fra matsystemutvalget, som skal levere sin rapport mot slutten av året.

Regjeringen følger opp Riksrevisjonens anbefalinger om å avklare ambisjonsnivå, virkemiddel og ansvarsforhold mellom departementene. Vi styrker arbeidet med å redusere matsvinn og fremme et sunt kosthold.

Presidenten [13:19:53]: Det blir replikkordskifte.

Julie E. Stuestøl (MDG) [13:20:08]: Jeg vil gjerne komme inn på noe som ikke har vært nevnt så langt i debatten, og det gjelder klimagassutslippene fra nedbygging av myr. Vi vet at nedbygging av myr er en del av den store utfordringen vi har i Kommune-Norge når det gjelder arealbruk. Nydyrking av myr er forbudt fra 2019, og tallene går ned, men dispensasjonspraksisen i kommunene er fortsatt omfattende og problematisk. Selv om ikke nydyrking regnes med i klimaregnskapet for jordbruket, er det omfattet av klimaavtalen, og regner man inn utslippene fra myrene som er drenert, vil utslippene fra jordbruket øke fram mot 2030.

Jeg vil derfor spørre statsråden: Hvordan vil regjeringen sørge for at ikke nydyrking av myr bidrar til økte utslipp framover?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [13:21:02]: Jeg takker for spørsmålet. Myr er et viktig område som regjeringen har jobbet mye med de siste par årene. Rett før jul ble det vedtatt et forbud mot nye torvuttak, noe som er en viktig endring for å ta bedre vare på myrene våre. Det har også vært et forbud mot nedbygging av myr på høring, der det har kommet mange gode høringsinnspill

som vi nå jobber med hvordan vi skal ta videre. Nedbygging av myr – og nedbygging av natur generelt, i og for seg – er både en kilde til klimagassutslipp og samtidig den største trusselen mot naturen vår for velfungerende økosystemer. Vi ser det tydelig på hvordan villreinen sliter, villaksen har utfordringer, og andre arter blir påvirket. Her må vi klare å sette bedre rammer framover, og det er rammer som jeg er helt sikker på at vi skal jobbe godt også sammen med landbruket om, slik at vi kan finne en god balanse mellom ulike hensyn.

Presidenten [13:22:02]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [13:22:18]: Riksrevisjonen har gjennom sine undersøkelser gjort et grundig arbeid på et tema som er viktig for regjeringen, og som vil være nyttig i det videre arbeidet med å redusere klimagassutslippene fra jordbruket.

Riksrevisjonen mener at styringen på dette området mangler en tydelig strategi, har uklare ansvarsforhold og er lite i samsvar med ambisjonene for 2030. Videre peker Riksrevisjonen på at oppfølgingen må skje gjennom utvikling og iverksetting av effektive virkemidler. Samtidig viser de til, som også har vært nevnt fra denne talerstolen, at det er tydelige målkonflikter i jordbruket rundt behovet for utslippskutt, samtidig som Stortinget har satt offensive mål for å øke produksjonen og dermed øke selvforsyningen av mat produsert på norske ressurser. Dette er krevende avveininger, og i jordbruksoppgjørene har vi nettopp en god arena for å gjøre slike vurderinger, der bl.a. målet om økt selvforsyning og hensynet til klima, natur og miljø avveies.

Videre utvikles klimapolitikken gjennom regelmessige stortingsmeldinger om klima og regjeringens årlige klimastatus og -plan. Jeg mener at dette er gode strategiske prosesser der samarbeidet, både internt i regjeringen og med organisasjonene i jordbruket, er godt.

Riksrevisjonen mener det ikke vil være mulig å oppnå betydelige utslippsreduksjoner fra jordbruket innen 2030. Utslippene fra jordbruket stammer i all hovedsak fra biologiske prosesser, og det er bred enighet om at utslipp fra biologiske prosesser ikke kan fjernes helt, og at det tar tid å utforme gode og effektive tiltak. Det ligger derfor til grunn for intensjonsavtalen om klima med organisasjonene i jordbruket at de største utslippskuttene vil komme mot slutten av perioden.

Siden 1990 har den norske befolkningen økt med 33 pst. Når befolkningen vokser, øker også behovet for mat. Fra tidlig 1990-tall til 2025 har produksjonsvolumet i norsk jordbruk av sluttproduktet økt med 12,4 pst. Til tross for dette er utslippene i samme periode redusert med 10,3 pst., så det illustrerer at det har skjedd mye siden 1990. Derfor er det viktig at det arbeides videre for

å redusere de totale utslippene og utslippene per produsert enhet, som nevnt allerede fra talerstolen.

I Norge har vi veldig dyktige fagmiljøer, bl.a. på avlsarbeid for husdyrene våre. Det er viktig at vi har dyr som utnytter energien i føret best mulig, sånn at vi får mest mulig mat til folk for den innsatsfaktoren som brukes. Det er et arbeid som vi vil videreføre fordi det fortsatt har et stort potensial i seg.

Riksrevisjonen viser til at Landbruks- og matdepartementet ikke har tatt nok ansvar for å innfri målene i klimaavtalen, og klimaavtalen med jordbruket er ambisiøs. Neste hovedrapport fra regnskapsgruppen for klimaavtalen blir ferdigstilt høsten 2026. Denne rapporten vil orientere om avtalens utvikling for årene fra 2021 til 2024, altså avtalens fire første år. På bakgrunn av denne hovedrapporten bør det vurderes om progresjonen er som ønsket, og vi vil også få bedre dokumentasjon på hvilke tiltak som har fungert best.

Det har, som representanten Aukrust helt riktig sa fra talerstolen, vært en betydelig prioritering av klima-, miljø- og naturfeltet over de siste jordbruksavtalene. Så mye som en tredjedel av de midlene som nå har kommet på et betydelig høyere nivå samlet sett, går til disse formålene. Vi vil fortsette dette samarbeidet med faglagene, og vi mener også at det er viktig at vi utvikler kunnskapen på det som bl.a. har med jordovervåkning å gjøre, sånn at vi er bedre rustet til å tallfeste hvilke tiltak – bl.a. fangvekster, drenering, beiting og ikke minst lagring av karbon i jordbruksjord – som faktisk gir den beste effekten.

Det er også grunn til å påpeke at det skjer gode ting i næringen. Det er et arbeid som vi vil fortsette med. Samtidig er det helt klart at regjeringens mål for trygghet for framtiden må ha både utslippsreduksjoner og selvforsyning som viktige arbeid, og der skal vi balansere de hensynene.

Presidenten [13:27:22]: Det blir replikkordskifte.

Julie E. Stuestøl (MDG) [13:27:38]: Vi har nå fått høre fra flere av oss, og også fra statsråden, hva som er Riksrevisjonens funn, bl.a. at Landbruks- og matdepartementet ikke har tatt nok ansvar. Regjeringen setter ambisiøse mål, men de følges ikke godt nok opp, og Riksrevisjonen ber regjeringen lage en plan. Jeg nevnte i mitt innlegg at MDG allerede har laget denne planen: Veikart for et levende norsk landbruk i et netto-null Norge. MDG er definitivt klare for å hjelpe statsråden og regjeringen med politikk som både styrker norsk landbruk og kutter utslipp. Jeg vil gjerne spørre statsråden: Har statsråden sett på denne planen som MDG har utarbeidet, og er regjeringen klar for å samarbeide med MDG seriøst framover for å sørge for at vi raskt tar grep

om klimagasskuttene i landbruket og sikrer norsk selvforsyning?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [13:28:30]: Svaret er ja. Vi vil samarbeide med både MDG og alle de andre partiene som er representert i både næringskomiteen og energi- og miljøkomiteen. Selv har jeg hatt glede av å ha gode samtaler med representanten Une Bastholm i starten av min tid som landbruks- og matminister, og vi har allerede lagt en plan for hvordan vi skal øke selvforsyningen av mat produsert på norske ressurser. I praksis betyr det at vi må produsere mer planter, både som mat til folk og som fôr til dyrene våre. I årets jordbruksavtale har vi f.eks. tatt to nye grep. Vi har innført et eget tilskudd for produksjon av økologiske grønnsaker, noe vi ikke har hatt tidligere – det tror jeg er en sak MDG er enig i. Og vi setter en tydelig retning på at mer av kornet som produseres i Norge, skal gå til mat til folk, altså vårt daglige brød. Det er tiltak som vil øke både den reelle selvforsyningen og beredskapen, samtidig som det reduserer utslipp.

Julie E. Stuestøl (MDG) [13:29:33]: Takk for svaret. Jeg er glad for og ser fram til videre samarbeid med regjeringen og statsråden om dette.

De siste dagene har det vært flere nyhetsoppslag om metanhemmere som en del av klimaløsningen. Å lene seg på metanhemmere alene har nok kanskje vært komfortabelt, og det ser bra ut i regnskapet, men det er andre grep som vil være langt mer effektive. For eksempel er tilskuddene til åpenbart gode klima- og miljøtiltak som grøfting, kalking, presisjon og reduksjon av gjødsling, beitebruk, regenerativt jordbruk og jordforbedring for lave og må økes. Det samme gjelder tilskudd til biogass og annen ny klimateknologi for håndtering av husdyrgjødsel på gårdene og omstilling til grønn produksjon. Jeg vil gjerne spørre statsråden hva Arbeiderpartiet og regjeringen nå tenker om bruk av metanhemmere i norsk jordbruk.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [13:30:28]: Det har vi svart på også i skriftlig svar til næringskomiteen på Dokument 8-forslag som nå ligger til behandling. Vi har registrert at Tine har tatt sitt standpunkt knyttet til enkeltproduktet Bovaer, men samtidig er vi tydelig på at det arbeidet MetanHUB gjør ved å finne ut hva slags fôrråvarer vi kan bruke, som gir mer effektivitet i produksjonen og lavere utslipp, må fortsette. Det er slik at MetanHUB også sjekker naturlige førtilsetninger, bl.a., som fett og planteoljer, for å se hvordan det kan implementeres til norske forhold. Representanten hadde også et bredere spørsmål som gjaldt jordbearbeiding. Der har vi gjort et veldig viktig arbeid sammen med faglagene, sammen med Klima- og miljødepartementet,

bl.a. rundt Oslofjorden, som først og fremst handler om bedre vannkvalitet. Men redusert jordbearbeiding og bruk av fangvekster er også positivt i klimasammenheng for å redusere utslipp og øke opptaket av karbon.

Presidenten [13:31:32]: Replikordskiftet er omme, og vi går videre på talerlisten. – Unnskyld, det kom litt sent, men godt allikevel: Pollestad har bedt om en replikk. Da må jeg be statsråden komme tilbake til talerstolen.

Geir Pollestad (Sp) [13:32:03]: La meg starta med å unnskylda presidenten litt, for eg trykte nok først for å få ordet til innlegg når eg meinte replikk, men no vart dette ordna opp i.

Eg vil litt inn på det som står i rapporten om kosthaldsråda. Då Senterpartiet sat i regjering saman med Arbeidarpartiet og kosthaldsråda kom i 2024, var det veldig viktig at dette skulle vera basert på kosthald og helse, og at klima- og miljøomsyn ikkje skulle inngå som ein del av råda. Det trur eg er veldig fornuftig, særleg når ein veit kor viktig det er å styrkja matberedskapen i Norge. Eg har eigentleg berre lyst til å forsikra meg om at det er beredskap og landbruk i heile landet som framleis ligg til grunn for landbrukspolitikken til regjeringa – at kosthaldsråda framleis er baserte på helse og ikkje er eit verkemiddel for klima og miljø i jordbruket.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [13:33:06]: Han trykket sent, og så får nasjonalforsamlingen vurdere om spørsmålet var godt, men det er i hvert fall sånn at vi er levende opptatt av å produsere mer mat direkte til folk. Det at vi produserer mer av f.eks. hvete, som inngår i brød og bakervarer, er bra for både selvforsyning og kosthold. Det at vi har lagt opp til å produsere mer grønt, eksempelvis ved at vi forsterker produksjonen av potet eller rotvekster, er god næringspolitikk, det er god selvforsyningspolitikk, og det gir tilgang på rene råvarer til befolkningen vår. Så jeg er ikke nødvendigvis enig i at dette er en så skarp motsetning som representanten Pollestad påpeker. Det er i hvert fall helt klart at vi gjør avveininger sammen med faglagene i jordbruksavtalen, så vi produserer det forbrukeren etterspør. Vi skal sørge for at den maten har den beste kvaliteten, sånn at du og jeg har tilgang på det vi ønsker, når vi trenger det.

Geir Pollestad (Sp) [13:34:03]: Eg er glad for svaret, at det vart sagt at jordbruket skal produsera det som forbrukarane etterspør. Det er for så vidt heile kjernen: at ein ikkje byggjer opp ein landbrukspolitikk der ein trur at etterspørselen vert bestemt av produksjonen, men at det er meir produksjonen som er tilpassa etterspørselen. Det er eg glad for at statsråden bekreftar.

Denne rapporten har sett på politikken for 2016 til 2024 som hovudår. No er vi i 2026, og det må seiast at den

sikkerhetspolitiske situasjonen er kraftig endra. For Senterpartiet er det – og det har det òg vore, og er framleis, for Stortinget – sånn at klima skal målast på utslepp per produsert eining. Er statsråden einig i at det er det beste målet på om norsk landbruk klarar å kutta utslepp?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [13:35:01]: Statsråden følger opp de målene som Stortinget har satt, og det har over tid vært en av de påpekningene Stortinget har hatt. Vi har et mål for å redusere de samlede utslippene, og så er det godt belyst i denne debatten, som også Riksrevisjonen påpeker, at det er noen målkonflikter. I den urolige tiden vi lever i, er vi veldig opptatt av at vi skal ha landbruk i hele landet, inklusiv matproduksjon i Troms og Finnmark, som er et viktig strategisk område for totalberedskapen. Der kreves det at vi kan utnytte gressarealene med drøvtyggere, så vi må alltid ha en politikk som er i tråd med det naturgrunnlaget Norge har. Jeg synes vi er kommet godt på vei. Det går godt i norsk grøntnæring, det skapes store verdier, og vi er nå i ferd med å forsterke strategien for å utvikle mer for basert på egne naturressurser. Det er bra for både sikkerhet og globale utslipp.

Presidenten [13:36:00]: Da er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:36:22] (komiteens leder): Jeg tillater meg å henvise til at dette ikke er den store klimadebatten, en debatt som handler om hvorvidt disse noe stratosfæriske mål som man har satt seg politisk om kutt i CO₂, har blitt realisert. Det har de selvfølgelig ikke, for det var jo umulig i utgangspunktet. Det er det Riksrevisjonen har gjort; det er ikke noe stillingtagen til innhold og mål, men til om man i praksis har klart å følge opp de politiske målsettingene man har satt seg. De er jo urealistiske i utgangspunktet. I den siste varianten skal man kutte 70–75 pst. av klimagassutslippene fram til 2030–2035. Det vil si at man flytter det fremover noen år, sånn at det er andre politikere som får ansvaret når man ikke klarer å oppfylle det, og man antar at man skal kunne kutte utslippene enda mer – selvfølgelig urealistisk. Det mener også Fremskrittspartiet. Derfor har vi en grunnleggende annen klimapolitikk enn den flertallet i Stortinget står for.

Når vi gjennom merknader påpeker og støtter flertallet i den kritikken som fremkommer, er det fordi man setter seg politiske mål som man ikke klarer å gjennomføre, og det er det rent praktiske. Det betyr ikke at vi nødvendigvis er enig i de målene, og det mener jeg også kommer frem av merknadene i saken. Senterpartiet og representanten Pollestads angrep på Fremskrittspartiet

holder selvfølgelig ikke vann. Fremskrittspartiet er i merknads form veldig tydelig på at vi ønsker å øke norsk matproduksjon, gjerne kjøtt. Folk liker kjøtt, og det skal vi selvfølgelig legge til rette for. Det er ikke Fremskrittspartiets politikk å gå inn og styre det. Senterpartiet er ikke med på den samme merknaden, så det ser litt underlig ut når representanten Pollestad er fremme og kritiserer Fremskrittspartiet for de merknadene vi står med på, når han selv ikke er med på merknader som tydelig understreker at vi ønsker fortsatt økt produksjon i norsk landbruk.

La det være klart: Dette er altså en sak som handler om å bli målt på de politiske målene som er urealistiske i utgangspunktet, og hvorvidt man da klarer å nå dem. Det har man altså ikke klart, og det kommer man heller ikke til å klare. Fremskrittspartiet støtter ikke den klimapolitikken som regjeringen nødvendigvis fører på dette området, for det skader Norge på mange områder. Beredskap er en av dem som er nevnt, og på en rekke andre områder, særlig økonomiske og konkurransemessige, er det ikke til Norges fordel at man gjennomfører så sterke kutt i klimatiltakene.

Presidenten [13:39:23]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:39:29]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonen si undersøking av bruk av teknologi for å flytte spesialisthelsetenester nær pasienten (Innst. 84 S (2025–2026), jf. Dokument 3:3 (2025–2026))

Aina Stenersen (FrP) [13:40:06] (ordfører for saken): Komiteen har lagt fram sin innstilling om Riksrevisjonens undersøkelse, Dokument 3:3 for 2025–2026, om bruk av teknologi for å flytte spesialisthelsetjenesten nær pasienten. Målet med rapporten har vært å vurdere arbeidet til spesialisthelsetjenesten nær pasientene ved hjelp av teknologi. Det har også vært et mål å vurdere om styring og virkemidler er innrettet for at flytting av tjenester nær pasienten bidrar til bærekraftige helsetjenester og økt samarbeid med kommunene om dette.

Komiteen har vist til at Riksrevisjonens undersøkelse i all hovedsak omtaler perioden 2020–2025, og den inkluderer de tjue helseforetakene som driver med pasientbehandling, og tre private ideelle sykehus som har driftsavtale med de regionale helseforetakene.

Komiteen har presisert at Stortinget over flere år har forventet at en ved å bruke ny teknologi og ulike former for digital hjemmeoppfølging skal kunne opprettholde et tjenestetilbud av god kvalitet og bremse økningen i

behovet for personell i primær- og spesialisthelsetjenesten.

Komiteen har i sin innstilling sluttet seg til de fire konklusjonene fra Riksrevisjonen:

- Det er mulig å øke bruken av ulike typer digital hjemmeoppfølging i spesialisthelsetjenesten og samarbeide mer med kommunene om dette.
- Foretakene og Helse- og omsorgsdepartementet kan legge bedre til rette for arbeidet med å flytte spesialisthelsetjenesten nær pasientene ved hjelp av teknologi.
- Foretakene og departementene har lagt lite vekt på samarbeid med kommunehelsetjenesten i styringen av arbeidet med å flytte spesialisthelsetjenesten nær pasienten ved hjelp av teknologi.
- Styringsinformasjonen om bruk av digitale helsetjenester bidrar effektivt til ressursbruk, er mangelfull på alle nivåer.

Dette har komiteen sluttet seg til. Komiteen har også sluttet seg til Riksrevisjonens overordnede vurdering, som er at det ikke er tilfredsstillende at mange helseforetak har kommet til kort i å ta i bruk ulike former for digital hjemmeoppfølging av pasientene sine. Helseforetakene har også i liten grad tatt i bruk muligheter teknologien gir for å samarbeide med kommuner og tjenestene nær pasienten, og det mangler styringsinformasjon om bruk av digitale helsetjenester bidrar til effektiv ressursbruk.

Komiteen har trukket fram at behovet for helse- og omsorgstjenester kommer til å øke kraftig i årene som kommer. Perspektivmeldingen 2024 viser et behov på hele 180 000 personer i helsesektoren i 2060.

Komiteen har påpekt at det er positivt at Riksrevisjonen har intervjuet fem ulike pasientorganisasjoner i forbindelse med rapporten – Diabetesforbundet, Mental Helse, Søvnforeningen, Epilepsiforbundet og Kreftforeningen – for å få synspunkter fra pasientforeninger som representerer pasientgrupper med erfaring fra ulik digital hjemmeoppfølging. Komiteen viser også til at undersøkelsen viser at alle de intervjuede pasientorganisasjonene er positive til digital oppfølging. Noen av dem peker på at tilbudet er for dårlig utbygd per i dag, og at det varierer for mye hvor god tilgangen på digital hjemmeoppfølging er. Samtidig understreker alle foreningene at slik oppfølging kanskje ikke passer alle pasienter. Mental Helse påpeker også at for noen pasienter så står det faktisk mellom nettbehandling og ingen behandling i det hele tatt.

Videre har komiteen sluttet seg til Riksrevisjonens anbefalinger til Helse- og omsorgsdepartementet. Komiteen har oppsummert sluttet seg til Riksrevisjonens kritikk, konklusjoner og anbefalinger.

Komiteen har også registrert at statsråden i sitt svarbrev til Riksrevisjonen rapporterer at han er enig med Riksrevisjonen i at det er mulig å øke bruken av digital hjemmeoppfølging, og at dette er et pågående arbeid. Komiteen vil avslutningsvis også trekke fram at statsråden i sitt svarbrev til Riksrevisjonen tar funn og anbefalinger av undersøkelsen på alvor og vil bl.a. gjennom styringsdialogen med de regionale helseforetakene stille krav om å legge rapporten til grunn i forbedringsarbeidet.

Komiteen vil trekke fram at Riksrevisjonen har gjort et godt og viktig arbeid.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:45:17]: Først: Takk til saksordføreren for en god presentasjon av sakskomplekset, som jeg støtter og stiller meg bak. I helsetalen for to uker siden var jeg tydelig på at Norge i 2030 skal ha den mest digitaliserte helsetjenesten. Riktig bruk av teknologi er helt nødvendig for å møte de store utfordringene vi står overfor i helsetjenesten framover.

Skal vi klare å gi hele befolkningen, i by og land, øst og vest, nord og sør, gode og likeverdige tjenester også i framtiden, må vi endre måten vi jobber på. Vi må ta i bruk teknologi på nye måter og vesentlig raskere enn det vi gjør i dag. Dette har regjeringen et klart ansvar for gjennom en tydelig politikk, gjennom forutsigbar finansiering, gjennom å ta bort barrierer og hindringer som gjør at dette arbeidet tar tid, og ikke minst gjennom å fremme et regelverk som bidrar til innovasjon.

Det er bra at Riksrevisjonen har valgt å undersøke status i arbeidet med å flytte spesialisthelsetjenester hjem ved hjelp av teknologi. Jeg tar selvfølgelig Riksrevisjonens funn og anbefalinger på alvor og har allerede stilt krav til de regionale helseforetakene om å legge rapporten til grunn i forbedringsarbeidet for 2026.

Jeg slutter meg til Riksrevisjonens funn. Vi har kommet for kort i arbeidet med å flytte spesialisthelsetjenester nær pasienten ved hjelp av helseteknologi. Tilgangen på personell og ressurser blir mer krevende i årene som kommer. Vi må alle jobbe smartere for å sikre gode og bærekraftige helsetjenester nå og i framtiden. Teknologi gir oss muligheter til å møte disse utfordringene uten å kompromisse på kvalitet, og kanskje viktigst av alt: Det kan gi pasientene mer tilpasset og bedre tilgjengelig behandling.

Jeg vil gjerne vise til mandatet vi har gitt helsereformutvalget, om å gjøre en grundig og fordomsfri gjennomgang av hele helse- og omsorgstjenesten vår og foreslå nye modeller for framtidig organisering, styring og finansiering for å sikre en sammenhengende og bærekraftig helsetjeneste. Der går selvfølgelig også vurdering av ny teknologi og digitalisering gjennom som en rød tråd. Det betyr i praksis at vi må være åpne for andre måter å organisere tjenestene våre på framover.

En del av reformarbeidet bygger på Prosjekt X, der regjeringen sammen med KS har gått sammen om å løfte fram innovative kommuner og innovative sykehus, som nå jobber forpliktende sammen for å finne nye måter å levere helsetjenestene på. Et overordnet mål for Prosjekt X er også å skape en mer sammenhengende helsetjeneste nedenfra og opp, slik at innbyggerne våre opplever at de møter én helsetjeneste uansett om det er i kommunen, om det er på sykehuset eller om det er hjemme. Her er digital hjemmeoppfølging og det å kunne gi tjenester tettere på innbyggerne der de bor, uansett hvor i landet det er, helt avgjørende.

Det er vårt ansvar å sikre at alle får gode og likeverdige helsetjenester. Derfor vil vi fortsette arbeidet med å prioritere tiltak som fremmer bruk av teknologi og digitalisering, som styrker samhandling i helsetjenesten, som gir oss bedre ressursutnyttelse, og som gir pasientene gode, trygge og effektive tilbud over hele landet.

Kari Baadstrand Sandnes (A) [13:49:01]: Riksrevisjonens undersøkelse av bruk av teknologi for å flytte spesialisthelsetjenesten nær pasienten har vist at vi har et stykke å gå før vi kan si oss tilfredse.

Samtidig mener jeg det er grunn til å dra fram Riksrevisjonens eget gode eksempel på når det funker. Nordlandssykehuset har fra 2021 hatt som standard å følge opp kreftpasienter som får immunterapi. I en app rapporterer pasienten inn symptomer, vekt og blodtrykk og må ikke vente til neste kontroll før noen tar tak i problemstillingen. Slik blir pasienten ivaretatt på en tettere måte, og eventuelle forverringer blir fanget opp på et tidligere tidspunkt.

Riksrevisjonen har som nevnt intervjuet fem pasientorganisasjoner, som er positive til digital hjemmeoppfølging. De påpeker samtidig at sånn oppfølging ikke passer for alle pasienter. Det er også et viktig aspekt å ha med seg i det videre arbeidet.

Vi skal lære av det som ikke har gått bra, og det som går for sakte, men vi skal også ta lærdom av de eksemplene hvor det går bra.

Til slutt: Det er fint å vite at vi har en statsråd som prioriterer arbeidet med digital hjemmeoppfølging høyt.

Presidenten [13:50:31]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Det ringes til votering.

Votering

Morten Stordalen overtok her presidentplassen.

Presidenten [14:00:22]: Stortinget går da til votering over sakene nr. 1–5 samt 11 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 29. januar 2026

Debatt om næringsministerens handelspolitiske redegjørelse (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 27. januar 2026)

Presidenten: Under debatten har Bård Ludvig Thorheim satt fram to forslag på vegne av Høyre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Storingsvedtak 43 av 4. desember 2025 oppheves.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å innføre EU-kommisjonsforordning 2023/915 punkt 3.2.3.1 i vedlegg 1, om nye lavere grenseverdier av kadmium i løk i neste møte i EØS-komiteen, og samtidig, for å ivareta hensynet til næringen, komme tilbake senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett med forslag om støtte til ytterligere kartlegging av kadmium i berørte områder samt en vurdering av andre midlertidige tiltak for å avhjelpe løkprodusenter ved inntektsbortfall.»

Arbeiderpartiet og Venstre har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Høyre og Miljøpartiet De Grønne ble vedtatt med 53 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.00.56)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at næringsministerens handelspolitiske redegjørelse holdt i Stortingets møte den 27. januar vedlegges protokollen.

Votering:

Presidentens forslag ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2, debattert 29. januar 2026

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.) (Innst. 38 L (2025–2026), jf. Prop. 147 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 14 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 5 og 6, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 7 og 8, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 9–13, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne

- forslag nr. 14, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det votes over forslag nr. 14, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«§ 5b fjerde ledd skal lyde:

Ved vurdering av klima- og miljøhensyn skal oppdragsgiver legge til grunn en helhetlig vurdering av anskaffelsens samlede klimaavtrykk og miljøbelastning.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.21)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9–13, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang arbeidet med standardiserte minstekrav for klimagassutslipp for bygg og anlegg.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at de standardiserte minstekravene til klimagassreduksjoner innen bygg og anlegg utarbeides som teknologinøytrale krav, der næringslivet får konkurrere om å levere de mest kostnadseffektive klimaløsningene til bygg- og anleggsprosjekter.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber om at regjeringen, i det videre arbeidet med forskrift om minimumskrav etter anskaffelsesloven § 5c, vurderer å stille krav om at utvalgte grupper av varer og tjenester skal være sertifisert med et miljømerke type 1, når det er tilstrekkelig utvalg i markedet.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til krav om at minst 10 pst. av mat- og landbruksrelaterte offentlige anskaffelser skal bestå av norskproduserte økologiske varer.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan etterlevelse av humanitærretten kan reguleres tydeligere i loven, i tråd med rettsutviklingen internasjonalt og de internasjonale retningslinjene for ansvarlig næringsliv (UNGP, OECD).»

Venstre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 82 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.43)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7 og 8, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«Anskaffelsesloven ny § 5b skal lyde:

§ 5b *Klima- og miljøhensyn*

Oppdragsgiver kan ta hensyn til klima og miljø i alle anskaffelser for å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk og miljøbelastning.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Anskaffelsesloven ny § 5c skal lyde:

§ 5c *Standardiserte minimumskrav og -kriterier om klima og miljø*

Departementet kan gi forskrift om standardiserte minimumskrav og -kriterier om klimaavtrykk og miljøbelastning.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 68 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.59)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ved vurdering av klima- og miljøhensyn i anskaffelser skal vektlegges hvilke tiltak som gir størst reduksjon i klimagassutslipp per anvendte budsjettkrone.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 58 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre tiltak for å øke konkurransen i markedet for anskaffelser under anskaffelseslovens innslagspunkt.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 56 mot 44 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.56)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–4, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Anskaffelsesloven § 2 første ledd skal lyde:

Loven gjelder når oppdragsgiver som nevnt i annet ledd inngår vare-, tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter, herunder konsesjonskontrakter, eller gjennomfører plan- og designkonkurranser, med en anslått verdi som er lik eller overstiger 750 000 kroner eksklusive merverdiavgift.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Anskaffelsesloven ny § 5l tredje ledd skal lyde:

Ved bygge- og anleggskontrakter skal leverandøren kreve at norske underleverandører gjør tilgjengelig opplysninger eller fremviser attest for skatt og merverdiavgift som dokumenterer etterlevelse av skatte- og avgiftsmessige forhold ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdraget som overstiger en verdi på 750 000 kroner eksklusive merverdiavgift.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Anskaffelsesloven ny § 5h skal lyde:

§ 5h Kontraktsvilkår om bruk av lærlinger

I tjenestekontrakter og kontrakter om bygge- og anleggsarbeider skal oppdragsgiver stille kontraktsvilkår om at leverandør er tilknyttet en lærlingordning.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for økt bruk av fleksible anskaffelsesprosedyrer, blant annet ved å tilrettelegge for at flere aktører kan samle sine løsninger i et innovasjonspartnerskap og legge frem anbud sammen som en pakke.»

Venstre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 52 mot 49 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.17)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)

I

I lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 Formål

Formålet med loven er å fremme effektiv og bærekraftig bruk av samfunnets ressurser. Med bærekraftig menes økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft. Loven skal også bidra til at det offentlige ivaretar sikkerhets- og beredskapshensyn og opptrer på en tillitvekkende måte.

§ 2 første ledd skal lyde:

Loven gjelder når oppdragsgiver som nevnt i annet ledd inngår vare-, tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter, herunder konsesjonskontrakter, eller gjennomfører plan- og designkonkurranser, med en anslått verdi som er lik eller overstiger 500 000 kroner eksklusive merverdiavgift.

§ 2 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Bestemmelsene i §§ 5a til 5p om samfunnshensyn gjelder ikke for forsvars- og sikkerhetsanskaffelser med mindre annet er fastsatt i forskrift med hjemmel i denne loven.

§ 2 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Bestemmelsene om samfunnshensyn i §§ 5a, 5b, 5c, 5e, 5f, 5g, 5h, 5i, 5j, 5k og 5l gjelder ikke for forsynings- eller konsesjonskontrakter.

Nåværende § 2 tredje ledd andre punktum blir til nytt fjerde punktum.

§ 3 skal lyde:

§ 3 Rettighetshavere

Rettighetshavere etter loven er virksomheter etablert

- i Norge*
- i andre EØS-stater, i det omfang de har rettigheter etter EØS-avtalen*
- i en stat som er part til WTO-avtalen om offentlige innkjøp, i det omfang de har rettigheter etter denne avtalen*
- i en stat som er part til en annen internasjonal avtale som Norge er forpliktet av, i det omfang de har rettigheter etter den aktuelle avtalen.*

Virksomheter som ikke omfattes av første ledd, kan delta i konkurranser om offentlige kontrakter. Disse virksomhetene har likevel ikke rettighetene som følger av denne loven eller forskrifter fastsatt med hjemmel i loven.

Nye §§ 5a til 5p skal lyde:

§ 5a Plikt til å ha anskaffelsesstrategi og -rutiner

Oppdragsgiver skal ha en anskaffelsesstrategi for å ivareta de samfunnshensynene i §§ 5b til 5p som er relevante for oppdragsgivers virksomhet. Strategien skal være offentlig tilgjengelig.

Oppdragsgiver skal ha egnede rutiner for å ivareta de samfunnshensynene i §§ 5b til 5p som er relevante for oppdragsgivers virksomhet.

§ 5b Klima- og miljøhensyn

Oppdragsgiver skal ta hensyn til klima og miljø i alle anskaffelser for å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk og miljøbelastning.

I anskaffelser som er kunngjøringspliktige etter forskrifter fastsatt med hjemmel i denne loven, skal oppdragsgiver som vakter tildelingskriteriene, vekte klima- og miljøhensyn med minimum tretti prosent. Hvis oppdragsgiver angir tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge, skal klima- og miljøhensyn være blant de tre høyest prioriterte. Tildelingskriterier etter første og andre punktum kan erstattes eller kombineres med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen dersom dette gir en bedre klima- eller miljøeffekt. Dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Forpliktelsene etter første og andre ledd gjelder ikke dersom anskaffelsen etter sin art har et uvesentlig klimaavtrykk og miljøbelastning, eller dersom forpliktelsene går på bekostning av vesentlige interesser innenfor helse, sikkerhet eller beredskap. Dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

§ 5c Standardiserte minimumskrav og -kriterier om klima og miljø

Forpliktelsene etter § 5b gjelder ikke dersom oppdragsgiver i lov eller forskrift fastsatt med hjemmel i denne loven er pålagt å stille standardiserte minimumskrav eller -kriterier til klimaavtrykk eller miljøbelastning. Kravene eller kriteriene må gjelde hovedytelsen som anskaffes.

Departementet kan gi forskrift om standardiserte minimumskrav og -kriterier om klimaavtrykk og miljøbelastning.

§ 5d Sikkerhet og beredskap

Oppdragsgiver kan stille krav eller kriterier i alle ledd av en anskaffelsesprosess for å ivareta sikkerhets- og beredskapshensyn. Oppdragsgiver bør vurdere å stille slike krav i anskaffelser der det er relevant.

§ 5e Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår

I tjeneste- og bygge- og anleggskontrakter skal oppdragsgiver stille kontraktsvilkår om at ansatte og innleide hos leverandør og underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, minst har:

- a. lønns- og arbeidsvilkår som er i samsvar med gjeldende forskrifter om allmenngjort tariffavtale gitt med hjemmel i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler § 5, eller

- b. lønns- og arbeidsvilkår som er i samsvar med bestemmelser om arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji i en gjeldende landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje.

Kravet gjelder når kontraktens verdi er lik eller overstiger kunngjøringsplikt for vare- og tjenestekontrakter.

Oppdragsgiver skal i kontrakten kreve at leverandør og underleverandører på forespørsel dokumenterer overholdelse av kontraktsvilkåret.

§ 5f Kontraktsvilkår om lønns- og arbeidsvilkår i bygge-, anleggs- og renholdskontrakter

I bygge- og anleggskontrakter og kontrakter om renholdstjenester skal oppdragsgiver stille kontraktsvilkår om at ansatte og innleide hos leverandør og underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, har følgende:

- a. obligatorisk tjenestepensjon i samsvar med lov om obligatorisk tjenestepensjon
- b. HMS-kort i samsvar med krav til HMS-kort fastsatt i forskrifter gitt med hjemmel i arbeidsmiljøloven §§ 1-4 og 4-1 om HMS-kort på bygge- og anleggsplasser og godkjenning av renholdsvirksomheter og om kjøp av renholdstjenester.

I bygge- og anleggskontrakter skal oppdragsgiver i tillegg stille kontraktsvilkår om informasjonsplikt og språkferdigheter i samsvar med krav om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser fastsatt i forskrift gitt med hjemmel i arbeidsmiljøloven §§ 1-4 og 4-1 om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser.

Kravet gjelder når kontraktens verdi er lik eller overstiger kunngjøringsplikt for vare- og tjenestekontrakter.

Oppdragsgiver skal i kontrakten kreve at leverandør og underleverandører på forespørsel dokumenterer overholdelse av kontraktsvilkårene.

§ 5g Kontraktsvilkår om betaling av lønn og annen godtgjørelse via bank eller annet foretak med rett til å drive betalingsformidling

I kontrakter om utførelse av bygge- og anleggsarbeider eller renholdstjenester skal oppdragsgiver stille kontraktsvilkår om at lønn og annen godtgjørelse skal utbetales via bank eller annet foretak med rett til å drive betalingsformidling. Kravet gjelder utbetalinger til ansatte og innleide som direkte medvirker i utførelsen av arbeidet eller tjenesten.

Kravet gjelder når kontraktens verdi er lik eller overstiger kunngjøringsplikt for vare- og tjenestekontrakter.

Oppdragsgiver skal stille kontraktsvilkår om at leverandør og underleverandører på forespørsel dokumenterer overholdelse av kontraktsvilkåret.

Alle avtaler leverandøren inngår om utføring av arbeid under kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Unntaket for andre betalingsmåter i medhold av skatteloven § 6-51 tredje ledd gjelder så langt det passer.

Unntaket i arbeidsmiljøloven § 14-15 annet ledd gjelder så langt det passer.

§ 5h Kontraktsvilkår om bruk av lærlinger

I tjenestekontrakter og kontrakter om bygge- og anleggsarbeider skal oppdragsgiver stille kontraktsvilkår om at leverandør er tilknyttet en lærlingordning. Oppdragsgiver skal også stille kontraktsvilkår om at minst ti prosent av arbeidet utføres av lærlinger, og at minst én av dem som deltar i arbeidet med å oppfylle kontrakten, skal være lærling.

Kravene etter første ledd gjelder når følgende vilkår er oppfylt:

- Kontraktens verdi er lik eller overstiger kunngjøringsplikt.
- Kontrakten har en varighet på over tre måneder.
- Kontraktens hovedelement omfatter arbeider der det er relevant å benytte arbeidskraft med fag- eller svennebrev.
- Det er et særlig behov for læreplasser. Med dette menes at underdekningen på læreplasser er mer enn ti prosent av søkertallet til læreplasser innenfor et utdanningsprogram.

Utenlandske leverandører kan oppfylle kontraktsvilkåret ved å benytte lærling fra en lærlingordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kontraktsvilkåret oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Kravene etter første ledd gjelder ikke når et slikt kontraktsvilkår er uforholdsmessig sett hen til kontraktens innhold, omfanget av arbeidet der det er relevant å benytte arbeidskraft med fag- eller svennebrev, eller av andre grunner.

Kontraktsvilkåret er oppfylt dersom en leverandør som er tilknyttet en lærlingordning, kan dokumentere ett av følgende forhold:

- at det er gjort reelle forsøk på å inngå kontrakt med lærling uten å lykkes
- at lærlingen ikke kan benyttes i kontraktsarbeidet på grunn av forhold med lærlingen, og reelle forsøk på å inngå kontrakt med ny lærling ikke har lyktes.

§ 5i Krav til kontroll

Oppdragsgiver skal føre nødvendig kontroll av at kontraktsvilkårene som nevnt i §§ 5e første ledd, 5f første ledd, 5g og 5h overholdes. Risikovurderingen og etterfølgende dokumentasjonskontroll skal dokumenteres.

Leverandører og underleverandører skal på forespørsel utlevere nødvendig dokumentasjon til oppdragsgiver for å dokumentere overholdelse av kontraktsvilkår som nevnt i §§ 5e, 5f og 5g.

§ 5j Tilsyn med krav til lønns- og arbeidsvilkår

Arbeidstilsynet fører innenfor sitt myndighetsområde tilsyn med at pliktene etter §§ 5e, 5f og 5i overholdes. Tilsynet gir pålegg og treffer enkeltvedtak som er nødvendige for gjennomføring av bestemmelsen. Arbeidsmiljøloven §§ 18-4, 18-5, 18-6 første, andre, sjette, sjuende og åttende ledd samt §§ 18-7, 18-8, 18-10, 18-10 a, 18-12 og 18-13 får tilsvarende anvendelse.

Havindustritilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet.

§ 5k Kontraktsvilkår om begrensning i antall ledd i leverandørkjeden

Oppdragsgiver skal stille kontraktsvilkår om at leverandør ikke har mer enn to ledd i leverandørkjeden under seg når leverandøren skal utføre bygge- og anleggsarbeider eller renholdstjenester.

Kravet gjelder når kontraktens verdi er lik eller overstiger kunngjøringsplikt for vare- og tjenestekontrakter.

Oppdragsgiver kan åpne for flere ledd i leverandørkjeden dersom det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig konkurranse. Det maksimale antallet ledd skal angis i kontrakten.

Etter at kontrakt er inngått, kan oppdragsgiver godta flere ledd dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å få gjennomført kontrakten.

§ 5l Dokumentasjon av skatte- og avgiftsmessige forhold

Oppdragsgiver skal kreve at den valgte leverandøren gjør tilgjengelig opplysninger eller fremviser attest for skatt og merverdiavgift som dokumenterer etterlevelse av skatte- og avgiftsmessige forhold. Dette gjelder kun for norske leverandører.

Opplysningene eller attesten skal ikke være eldre enn seks måneder regnet fra den dato oppdragsgiver meddeler hvem som har vunnet kontrakten.

Ved bygge- og anleggskontrakter skal leverandøren kreve at norske underleverandører gjør tilgjengelig opplysninger eller fremviser attest for skatt og merverdiavgift som dokumenterer etterlevelse av skatte- og avgiftsmessige forhold ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdraget som overstiger en verdi på 500 000 kroner eksklusive merverdiavgift.

Brudd på leverandørens plikt etter tredje ledd til å kreve dokumentasjon gir oppdragsgiver rett til å kreve at leverandøren erstatter vedkommende underleverandør med en underleverandør som kan levere dokumentasjon av skatte- og avgiftsmessige forhold. Oppdragsgiver kan

også kreve at leverandøren erstatter en underleverandør som ikke har oppfylt sine forpliktelser til å betale skatter og avgifter. Eventuelle økonomiske krav fra underleverandører eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med underleverandører i denne forbindelse skal bæres av leverandøren.

§ 5m Menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold

Ved anskaffelser hvor det er risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, bør oppdragsgiver stille krav eller kriterier for å motvirke at slike brudd oppstår.

§ 5n Universell utforming

Oppdragsgiver skal stille krav til universell utforming i offentlige kontrakter i samsvar med regler fastsatt i forskrift i medhold av denne loven.

§ 5o Innovasjon

For å åpne for nye eller vesentlig endrede varer, tjenester, produksjonsmåter mv. kan oppdragsgiver stille egne krav eller kriterier som fremmer innovasjon. Oppdragsgiver kan også åpne for alternative tilbud.

En innovativ anskaffelse kan eksempelvis skje gjennom bruk av konkurranse med forhandling, innovasjonspartnerskap eller konkurransepreget dialog.

§ 5p Krav om sanksjoner for brudd på kontraktsvilkår om samfunnshensyn

Der oppdragsgiver skal, eller har valgt å, innta kontraktsvilkår for å ivareta samfunnshensyn etter §§ 5b til 5m, skal oppdragsgiver i kontrakten innta egnede sanksjoner for leverandørens eller underleverandørens brudd på kontraktsvilkårene.

§ 4 oppheves.

§ 5 oppheves.

§ 5a oppheves.

§ 6 oppheves.

§ 7 oppheves.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå hvordan offentlige anskaffelser av tjenester og teknologiske løsninger i kommunesektoren i større grad kan gjennomføres av flere kommuner sammen.

II

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til en modell for justering av anskaffelseslovens innslagspunkt for blant annet prisvekst hvert tredje år.

III

Stortinget ber regjeringen arbeide for å øke bestillerkompetansen i offentlig sektor.

IV

Stortinget ber regjeringen i større grad legge til rette for at små og mellomstore bedrifter får mulighet til å delta i konkurranser om offentlige kontrakter, samt medvirke til at handlingsrommet i regelverket utnyttes bedre og derved sikrer forutsigbarhet, langsiktighet og innovasjon.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 29. januar 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av læremidler i grunnskoler og videregående skoler (Innst. 83 S (2025–2026), jf. Dokument 3:17 (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:17 (2024–2025) – Riksrevisjonens undersøkelse av læremidler i grunnskoler og videregående skoler – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 4, debattert 29. januar 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar–30. juni 2025 (Innst. 85 S (2025–2026))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar–30. juni 2025 vedkommende:

- Statsministerens kontor
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet
- Barne- og familiedepartementet
- Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet
- Energidepartementet
- Finansdepartementet
- Forsvarsdepartementet
- Helse- og omsorgsdepartementet
- Justis- og beredskapsdepartementet
- Klima- og miljødepartementet
- Kommunal- og distriktsdepartementet
- Kultur- og likestillingsdepartementet
- Kunnskapsdepartementet
- Landbruks- og matdepartementet
- Nærings- og fiskeridepartementet
- Samferdselsdepartementet
- Utenriksdepartementet

– vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 5, debattert 29. januar 2026

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om reduksjon av klimagassutslepp fra jordbruket (Innst. 69 S (2025–2026), jf. Dokument 3:13 (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:13 (2024–2025) – Riksrevisjonens undersøkelse om reduksjon av klimagassutslepp fra jordbruket – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 11 [14:07:15]

Referat

1. (191) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Sofie Marhaug, Siren Julianne Jensen, Frøya Skjold Sjursæther og Marit Veia om tilbaketrekning av utslippstillatelsen for gruveavfall i Repparfjorden (Dokument 8:92 S (2025–2026))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
2. (192) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Haagen Poppe og Anna Molberg om mer åpenhet og demokrati i kultursektoren (Dokument 8:87 S (2025–2026))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
3. (193) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Henrik Asheim og Ola Svenneby om lavere og mer forutsigbar skatt på folks bolig (Dokument 8:94 S (2025–2026))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
4. (194) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Marit Veia om å midlertidig suspendere den nye modellen for beregning av formuesverdi av bolig (Dokument 8:97 S (2025–2026))

Presidenten: Abid Raja har bedt om ordet.

Abid Raja (V) [14:07:50]: Jeg vil gjerne be om at Dokument 8:97 S for 2025–2026, om å midlertidig suspendere den nye modellen for beregning av formuesverdi av bolig, blir behandlet etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav c, slik at alle som lever i «uforutberegnelighet» og uforutsigbarhet, kan få nødvendig ro raskt.

Presidenten: Stortinget går da til votering over behandlingsmåten for Dokument 8:97 S.

Det voterer alternativt mellom presidentens forslag om at saken sendes til komité, og representanten Abid Rajas forslag om at saken behandles etter § 39 annet ledd bokstav c, dvs. legges ut til gjennomsyn for repre-

sentantene i minst én dag og deretter føres opp på dagsordenen til behandling.

Voteringstavlene viste at det ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra representanten Abid Raja ble avgitt 73 stemmer for presidentens forslag og 2 stemmer mot.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.42)

Presidenten: Vi må ta voteringen på nytt.

Votering:

Ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra representanten Abid Raja ble presidentens forslag vedtatt med 95 mot 2 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.20)

Videre ble referert:

5. (195) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Mímir Kristjánsson om å redde sykehusdriften i Egersund (Dokument 8:88 S (2025–2026))
6. (196) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ida Lindtveit Røse, Georg Gulli og Jonas Andersen Sayed om et nasjonalt røykesluttprogram – uten kostnad for staten (Dokument 8:93 S (2025–2026))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes helse- og omsorgskomiteen.
7. (197) Representantforslag fra stortingsrepresentant Hans Edvard Askjer, Bent-Joacim Bentzen, Anette Carnarius Elseth og Mari Holm Lønseth om sikkerhet for et nasjonalt avhopperprogram (Dokument 8:95 S (2025–2026))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
8. (198) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Anna Molberg, Mathilde Tybring-Gjedde og Tage Pettersen om borgerkontrakt (Dokument 8:90 S (2025–2026))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
9. (199) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Synne Høyforsslett Bjørbæk og Marie Sneve Martinussen om å åpne grossistledet og gjøre prisutviklingen mer oversiktlig i norsk dagligvarebransje (Dokument 8:89 S (2025–2026))
Enst.: Sendes næringskomiteen, unntatt forslag nr. 5, som behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
10. (200) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Pollestad, Trygve Slagsvold Vedum og Bengt Fasteraune om kompensasjonsordning for grønnsaksprodusenter som rammes av nye grenseverdier for kadmium (Dokument 8:99 S (2025–2026))
Enst.: Sendes næringskomiteen.

11. (201) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Bjørn Larsen, Silje Hjemdal og Kristian August Eilertsen om å oppheve klimakrav til kjøretøy for å ivareta og styrke samfunnets beredskap (Dokument 8:96 S (2025–2026))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

12. (202) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Monica Molvær og Ola Svenneby om å åpne for tilbud om International Baccalaureate (IB) i den offentlige grunnskolen (Dokument 8:98 S (2025–2026))
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten [14:10:14]: Nå går Stortinget tilbake til behandlingen av dagens kart.

Sak nr. 7 [14:10:18]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøking av arbeidet til styresmaktene med samanhengande digitale tenester (Innst. 81 S (2025–2026), jf. Dokument 3:14 (2024–2025))

Geir Pollestad (Sp) [14:10:57] (ordfører for saka): Eg hadde håpt å få halda denne saksordførarutgreinga for full sal, men det ser ut som om mange hadde andre planar.

Saken gjeld Dokument 3:14 for 2024–2025, Riksrevisjonens undersøking av arbeidet til styresmaktene med samanhengande digitale tenester. Eg har lyst å starta med å takka Riksrevisjonen for rapporten og vil visa til rapporten og komiteens innstilling.

Tanken bak digitalisering av offentleg sektor er eigentleg veldig enkel: Det skal vera lettare å vera menneske i møte med det offentlege. Når livet er vanskeleg, om ein har eit alvorleg sjukt barn, mistar jobben eller opplever dødsfall i familien, skal det ikkje vera systema som gjer alt tyngre. Då treng folk at det offentlege heng saman. Difor er det alvorleg når Riksrevisjonen slår fast at arbeidet med samanhengande digitale tenester i liten grad har gjeve reelle forbetringar for brukarane. Komiteen sluttar seg til denne vurderinga. Trass i mange år med satsing ser me for lite igjen ute hos folk. Det handlar ikkje om manglande vilje til digitalisering. Det handlar om at det offentlege framleis er for oppdelt. Regelverk, budsjett og ansvar stoppar ofte ved sektorgrensene, men livet til folk stopper ikkje ved sektorgrensene.

Komiteen har peikt på at sektorprinsippet ikkje må verta ei hindring for gode tverrgåande tenester. Det er eit viktig poeng. Innbyggjarane møter ikkje sektorar, dei møter staten – ein plass, ein gong, i ein krevjande situasjon.

Me merkar oss tilbakemeldinga frå regjeringa, der det bl.a. vert peikt på at det er etablert eit digitaliserings- og forvaltningsdepartement for å styrkja samordninga. Det gjev moglegheiter, men då må det verta levert betre i praksis, slik at løysingane faktisk vert tekne i bruk og varer over tid, slik at folk merkar ei endring.

Dette handlar til sjuande og sist om tillit – tillit til at det offentlege ser heile mennesket, ikkje berre ein del av saka di. Me skuldar folk å ha system som heng betre saman når livet røyner på og i andre vanskelege fasar.

Komiteen støttar vurderingane og anbefalingane frå Riksrevisjonen. Det er ein konklusjon om at det ikkje er tilstrekkeleg. Det reknar eg med at regjeringa har merka seg, og at det vil verta følgt opp.

Statsråd Karianne O. Tung [14:13:58]: Regjeringens mål er et tryggere og mer rettferdig Norge, der alle innbyggere møtes av en offentlig forvaltning som er til å stole på, særlig når livet er vanskelig og behovet for støtte er størst.

Regjeringen har høye ambisjoner for digitalisering i offentlig sektor. Norge skal bli verdens mest og best digitaliserte land, ikke fordi digitalisering er et mål i seg selv, men fordi det er et avgjørende verktøy for å levere bedre tjenester mer effektivt fra en mer sammenhengende offentlig forvaltning. Trygg bruk av kunstig intelligens og nye arbeidsformer er helt sentralt for å lykkes med dette. På denne bakgrunnen la regjeringen fram en ny nasjonal digitaliseringsstrategi høsten 2024, med over 100 konkrete tiltak for å styrke sammenhengende tjenester og sette brukerne, innbyggerne, tydeligere i sentrum. Strategien gir en klar retning for hvordan vi skal utvikle en mer moderne og helhetlig offentlig sektor.

Riksrevisjonen har pekt på viktige utfordringer i arbeidet med livshendelsene. Det tar jeg på alvor. Ansvar for livshendelsene ligger hos de ulike fagdepartementene, men Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet har et tydelig mandat til å identifisere sektorovergripende utfordringer og sikre bedre samordning. Det ansvaret følger jeg opp med kraft. Vi skal gjøre mer av det som virker, og vi skal gjøre det på en mer forpliktende måte.

Regjeringen vil nå etablere tydeligere styringssignaler og krav til samordning på tvers av sektorer, jobbe for at sammenhengende tjenester får mer forutsigbare rammer for både utvikling og drift, bruke fellesløsninger og datadeling mer systematisk og ta i bruk kunstig intelligens der det faktisk gir bedre tjenester og mindre belastning for brukerne. Dette er konkrete grep som skal gi faktiske gevinster, ikke bare planer.

Arbeidet med sammenhengende tjenester er komplekst, men vi ser resultater. Riksrevisjonens undersøkelse dekker perioden fram til 2024. Siden da har flere løsninger blitt lansert eller skalert opp. I livshendelsen

«Starte og drive en frivillig organisasjon» har tilskudd.no gitt større åpenhet, bedre styringsdata og mindre administrativ byrde for frivillig sektor. Løsningen ble overført til Lotteri- og stiftelsestilsynet 1. januar 2025 og inngår nå i deres ordinære forvaltning.

I livshendelsen «Dødsfall og arv» ble tjenesten Digitalt dødsbo lansert i juni 2025. Etterlatte får nå samlet tilgang til informasjon om formue, gjeld, eiendom og kjøretøy – et tydelig skifte i hvordan vi møter mennesker i en sårbar situasjon.

I livshendelsen «Alvorlig sykt barn» ble en KI-basert løsning prøvd ut i 2025. Den gir pårørende en samlet og brukertilpasset oversikt over rettigheter og tjenester på tvers av sektorer. Dette viser hvordan kunstig intelligens kan gi bedre sammenheng og mindre belastning for familier i krevende livssituasjoner. Derfor har jeg satt mål om at alle offentlige virksomheter skal ta i bruk KI innen 2030.

Regjeringens oppgave er å sørge for at digitale løsninger faktisk tas i bruk, gir reelle gevinster og gjør hverdagen enklere for innbyggerne, næringslivet, frivillig sektor og offentlig sektor. Det krever bedre samordning der den har vært for svak, og at vi bygger videre på det som faktisk fungerer. Slik styrker vi en effektiv og tillitsbasert forvaltning og leverer enda bedre og mer helhetlige tjenester med brukerne i sentrum, i hele landet.

Presidenten [14:17:49]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [14:17:54]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av forbruk gjennom rammeavtalen for formidling av IKT-konsulenttjenester inngått av DSS i 2022 (Innst. 82 S (2025–2026), jf. Dokument 3:16 (2024–2025))

Geir Pollestad (Sp) [14:18:23] (ordfører for saka): Saka gjeld Riksrevisjonens rapport 3:16 for 2024–2025, «Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging av forbruk gjennom rammeavtalen for formidling av IKT-konsulenttjenester inngått av DSS i 2022». Det vert vist til rapporten og til innstillinga frå komiteen.

Målet med undersøkinga er å kontrollere om Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, DSS, har følgt opp forbruket gjennom rammeavtalen for formidling av IKT-konsulenttjenester. Avtalen vart inngått 12. april 2022 og hadde ei ramme på 600 mill. kr. Riksrevisjonens undersøking omfattar perioden frå april 2022 til mai 2025. Faktuma i saka er beskrivne i innstillinga og vert ikkje tekne opp att i dette innlegget.

Riksrevisjonens undersøking har følgjande hovudfunn: Det er gjort avrop eller kjøp for 187 mill. kr utover

den maksimale verdien til avtalen. Som avtaleeigar har ikkje DSS følgt opp at det totale forbruket gjennom rammeavtalen overheld maksimal verdi. Fleire av brukarane fortsette med å gjera avrop eller kjøp på rammeavtalen etter at dei fekk beskjed om at vidare avrop eller kjøp kan vera i strid med anskaffingsregelverket.

Riksrevisjonens overordna vurdering er at dette er «ikke tilfredsstillende». Kritikken går både på manglende oppfølging av avtalen frå DSS' side og at fleire aktørar, irekna fleire departement, fortsette med å kjøpa på avtalen etter at han var overskriden.

For å gjera ei lang og kostbar historie kort vil eg referera den avsluttande merknaden frå komiteen:

«Komiteen stiller seg bak Riksrevisjonens vurderinger, konklusjoner, og anbefalinger og imøteser at ansvarlige departementer følger opp funnene for å sikre at fremtidige fellesavtaler forvaltes i tråd med regelverket.»

Statsråd Karianne O. Tung [14:20:31]: Høsten 2024 ble rammeavtalen for konsulentbruk innenfor IKT i departementene og flere statlige virksomheter overskredet. Avtalen var på daværende tidspunkt forvaltet av Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, DSS. Beløpsgrensen på 600 mill. kr ble nådd før avtaleperioden var utløpt.

Med en gang vi fikk kjennskap til overskridelsene, i oktober 2024, reduserte vi bruken av avtalen til et absolutt minimum. DSS startet umiddelbart arbeidet med å inngå ny rammeavtale. Konkurransen ble kunngjort i starten av november 2024, og ny kontrakt ble inngått i slutten av januar 2025. Det er i dag Departementenes digitaliseringsorganisasjon, DIO, som forvalter den nye avtalen.

Jeg er enig i Riksrevisjonens konklusjoner. Det er uheldig at avtaleeier ikke fulgte opp totalt forbruk på rammeavtalen godt nok. Det er også uheldig at det ble kjøpt tjenester etter at avtalens maksimale verdi var overskredet. Selv om det ble gjort tiltak for å redusere bruken av avtalen til et minimum, så departementene og DSS seg nødt til å videreføre en del av konsulentopp-gavene. Dette var oppgaver som var helt nødvendige for å opprettholde driften og sikkerheten på dagens IKT-plattformen. Det var også nødvendig å opprettholde et minimumsnivå av aktivitet på flere av departementenes store og viktige utviklingsprosjekter, for å unngå forsinkelser, større kostnader og negative konsekvenser for sikkerheten.

Jeg tar Riksrevisjonens kritikk på alvor. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet har i etatsstyringen av DSS og DIO i 2025 fulgt opp DSS og DIO i deres arbeid med å sørge for god kontroll og oppfølging av rammeavtaler, og med å følge opp Riksrevisjonens anbefalinger. Det er iverksatt strukturelle endringer og forbe-

dringstiltak i virksomhetene for å sikre gode rutiner som ivaretar god oppfølging av rammeavtalene. Her kan jeg bl.a. nevne at DSS, som har ansvaret for de fleste av departementenes fellesavtaler, er i ferd med å opprette et sentralt fagmiljø for forvaltning av fellesavtaler – for å koordinere, følge opp og sikre kvalitet i kontraktsforvaltningen.

Avslutningsvis vil jeg legge til at regjeringen har et klart mål om at konsulentbruken i staten skal reduseres på områder der det ligger til rette for å bygge opp kompetanse internt. Dette mener vi er klokt, fordi det legger grunnlaget for en mer innovativ offentlig sektor. Det kommer tydelig fram i regjeringens fellesføringer om reduksjon av konsulentbruken i staten i perioden 2022 til 2025. Selv om målet er å redusere konsulentbruken, skal ikke staten kutte alt kjøp av konsulenttjenester. Behovet for konsulenter henger tett sammen med, og påvirkes av, tilgangen på etterspurt kompetanse. Det gjelder særlig IKT-relatert kompetanse og andre typer spesialkompetanse.

Presidenten [14:23:28]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:23:32]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby og Abid Raja om en plan som sørger for at Norge kutter utslipp og når klimamålene (Innst. 55 S (2025–2026), jf. Dokument 8:3 S (2025–2026))

Presidenten [14:23:51]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Linda Monsen Merkesdal (A) [14:24:24] (ordfører for saka): La meg først takka komiteen for eit godt og konstruktivt arbeid i behandlinga av denne saka. Komiteen har gjennomført skriftleg høyring i saka, og 13 høyringsinnspel er mottekne. Det viser eit breitt engasjement og understrekar viktigeita av temaet.

Dokument 8:3 S frå Venstre inneheld heile 42 ulike oppmodingsforslag og gjeld fem departement: Finansdepartementet, Energidepartementet, Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet samt Samferdselsdepartementet.

Klima- og miljøministeren viser i svarbrevet sitt til at det er innhenta vurdering frå ansvarlege statsrådar. Komiteen peiker på at forslaga tek utgangspunkt i Noregs klimamål og internasjonale forpliktingar. Det blir løfta fram moglegheiter knytte til utsleppsreduksjon, verkemiddelbruk og styring, og det blir presentert alternativ for utsleppskutt i fleire sektorar, bl.a. industri, transport og arealbruk.

Forslagsstillarane understrekar behovet for meir effektiv ressursbruk og ein overgang til sirkulærøkonomi.

Som eit av Arbeidarpartiets medlemmer i energi- og miljøkomiteen vil eg seia at Arbeidarpartiet støttar intensjonen i fleire av forslaga, og viser til at mange av dei alleie er under utgreiing eller inngår i igangsett politikk.

Rikard Spets (FrP) [14:26:20]: Klima- og miljødebatten er i altfor stor grad preget av symbolpolitikk, manglende konsekvensutredninger, for liten tillit til markedet og urealistiske ambisjoner. Resultatet er meningsløse påbud, forbud og reguleringer som plager folk i hverdagen, og som hemmer vekst og verdiskaping i Norge og Europa. Fremskrittspartiet er det eneste reelle alternativet til denne politikken. Vi vil føre en forutsigbar og faktabasert klimapolitikk som gir faktiske utslippskutt, basert på kostnadseffektivitet og effekt – ikke på symboler.

Presset på våre naturressurser øker, og vi må derfor bli langt bedre til å utnytte dem gjennom gjenvinning og gjenbruk. For Fremskrittspartiet handler sirkulærøkonomi om å holde ressursene i kretsløp samtidig som vi legger til rette for økonomisk vekst. Skal vi lykkes med det, må vi bruke økonomiske virkemidler som faktisk virker. Avgiftslettelser kan gi forbrukerne insentiver til å velge varer som kan gjenbrukes, og løsninger som bidrar til mindre avfall. Momsfritak for gjenbruksbutikker, bruktsalg og reparasjonstjenester kan derfor være målrettede og effektive tiltak. – Med det tar jeg opp forslagene Fremskrittspartiet har sammen med andre.

Det er avgjørende at Norge ikke påfører våre bedrifter og arbeidsplasser høyere utslippskostnader enn land vi konkurrerer med. Fiskeflåten er et tydelig eksempel på hvordan dagens klimapolitikk slår feil.

I likhet med Fiskarlaget mener FrP at CO₂-avgiften og kompensasjonsordningen for fiskeflåten virker mot sin hensikt. Når flåten ikke har reelle alternative energibærere tilgjengelig, fører avgiften til at fartøy forsøker å unngå den. Resultatet er lengre seilingsdistanser og økte utslipp. Samtidig er det slik at ingen andre land har en tilsvarende avgift på sin fiskeflåte. Dette svekker den norske flåtens konkurransekraft, økonomi og innovasjonsevne – uten å gi reelle klimagasskutt. Derfor er Fremskrittspartiet med på forslag nr. 2, om å fjerne unødvendige regulatoriske hindringer og sørge for at re-

gelverket ikke står i veien for innovasjon og faktiske reduksjoner i klimagassutslipp.

Presidenten [14:28:38]: Representanten Rikard Spets har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kari Sofie Bjørnsen (H) [14:28:58]: Høyre ser flere gode intensjoner i Venstres 42 forslag, men vi vil allikevel peke på følgende:

I behandlingen av klimameldingen i juni 2025 fikk Høyre et viktig gjennomslag i et vedtak som lyder slik:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i løpet av neste stortingsperiode med en felles klima- og energimelding. Stortingsmeldingen skal legges frem i første halvdel av fireårsperioden, redegjøre for status på Norges klimamål og fremheve nødvendige prioriteringer i klima- og energipolitikken.»

Det er vår oppfatning at en helhetlig gjennomgang av nye og gamle forslag egner seg best i den felles klima- og energimeldingen. Jeg vil derfor benytte anledningen til å oppfordre regjeringen til å komme tilbake til Stortinget med denne så tidlig som mulig i denne stortingsperioden.

Vi vil også legge til at det er avgjørende med tett samarbeid med EU, som er vår viktigste samarbeidspartner og handelspartner i et felles marked, bl.a. på energiområdet. Europas behov for norsk gass vil være stort i mange år framover, og situasjonen med krig i Ukraina og utfasing av russisk gass i 2027 gjør samarbeidet og handelen med Europa viktigere enn noensinne. Høyre vil videreføre samarbeidet med EU om klimapolitikken for å sikre en mest mulig kostnadseffektiv klimapolitikk som kutter utslipp i Europa og globalt.

Ekspertgruppen for virkemidler for sirkulære aktiviteter har foreslått 79 tiltak som kan redusere ressursbruken, kutte utslipp og bidra til grønn verdiskaping. Også Høyre har tidligere fremmet en rekke forslag innenfor sirkulærøkonomi.

Vi oppfordrer regjeringen til rask framdrift i oppfølgingen av rapporten fra ekspertgruppen.

Marit Veia (V) [14:31:07]: Det er to ting som bekymrer meg i klimapolitikken. Det ene er de tunge stemmene som sier at de ikke vil gjøre noe med klimakrisen, de som sprer desinformasjon om at klimakrisen er en bløff, og at klimatiltak er sløseri. Det som imidlertid bekymrer meg omtrent like mye, er de enda tyngre stemmene, de som sitter med makten, de som sier at de bryr seg om klimaet, de som vet at temperaturøkningen er ekte og menneskeskapt, men som likevel ikke er villig til å gjøre det som skal til.

I dag er Arbeiderparti-regjeringen en slik stemme. Klima og natur skal være rammen rundt all politikk, sier de, også går de med på et statsbudsjettforlik som øker de

norske utslippene. De aksepterer en enighet der to av de viktigste klimatiltakene forhandles vekk mot vage formuleringer og noen tenkte utslippskutt en gang i framtiden. En ting er at dette selvfølgelig er dårlig for klimaet. En annen ting er at alt dette snakket fra regjeringen om at klimaet er viktig, uten at de faktisk gjør det som skal til, bidrar til at folk mister motet. Hvorfor skal vi høre på politikere som snakker om at klimaet er viktig, og gjøre den ekstra innsatsen for å kutte egne utslipp, når Norges regjering selv ikke tar bryet med å gjøre det samme?

I dag fremmer Venstre en klimaplan med 43 tiltak som vi vet vil kutte utslippene. Regjeringen stemmer ned alle sammen, inkludert forslag som de selv har lovet, som momsfratak på brukte klær – et enkelt tiltak som er bra for både lommeboka og for kloden vår.

I Norge har vi lang tradisjon for at partier finner sammen om de store og viktige sakene. Når vi står i en krise, lytter vi til hverandre, vi legger partipolitikken til side og forenes om løsninger. Klima skulle ha vært en slik sak, for det finnes løsninger, og vi vet hva som skal til. Det handler ikke om å gjøre livet surt, snarere tvert imot. Det handler om å gjøre det enkelt for både folk og næringsliv å ta grønne valg. Det handler om å gjøre det lønnsomt å investere i moderne løsninger som kutter både kostnader og utslipp.

Det er bare å spørre yrkessjåfører som bytter fra diesel til elektrisitet på lastebilen sin. Jeg har sittet på med noen av dem selv. De vil ikke tilbake til den gamle dieselen. Det samme sier anleggsarbeideren, som nå kan jobbe uten støy og forurensning på elektriske byggeplasser. Klimatiltak handler om forbedring, modernisering og om å bruke den teknologien som finnes, til det beste for folk og for kloden vår.

I dag er dessverre enda en tapt mulighet for klimaet. Det er skuffende, og det er spesielt skuffende at Arbeiderpartiet, som ofte sier det rette, igjen velger å ikke gjøre det rette.

Jeg tar opp de forslagene vi er med på.

Presidenten [14:33:54]: Da har representanten Marit Veia tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:34:08]: Når vi ser hvilke konsekvenser klimaendringene bringer, ser vi også hvor viktig det er at vi når klimamålene. Da er det gledelig at norske utslipp er på vei nedover. Norge har kuttet utslippene med 13 pst. siden 1990, men det er mye som gjenstår, og det er godt å se at vi har fått fart på utslippskuttene de siste årene.

I Klimameldingen 2035 staker vi derfor ut kursen for klimapolitikken fram mot nytt Paris-mål i 2035 og videre mot lavutslippssamfunnet i 2050. Budsjettforliket med Rødt, SV, MDG og Senterpartiet viser at det er bred støtte i Stortinget for regjeringens ambisiøse

klimapolitikk. Dette gir oss grunnlaget vi trenger for å følge opp klimameldingen og klimastatus og -plan, og på den måten sørger vi for at Norge når sine klimamål.

Et av våre mest effektive virkemidler er prinsippet om at det skal lønne seg å velge grønt, og at det skal koste å forurense. Kvotesystemet er en sentral del av norsk klimapolitikk, det samme er CO₂-avgiften. Derfor fortsetter vi opptrappingen av CO₂-avgiften med mål om å nå 3 400 kr per tonn CO₂ i 2035. Det vil gi sterke insentiver til bedrifter og forbrukere om å ta bærekraftige valg.

Gjennom Enova, Norges forskningsråd og Innovasjon Norge gjør vi det enklere for næringslivet å omstille seg. I tillegg stiller vi krav for å framskynde omstillingen, som eksempelvis økt omsetningskrav for biodrivstoff, forbud mot fossil gass til byggvarme og ny matsvinnlov.

Arbeidet med å stoppe klimaendringene skjer ikke i Norge alene. Det krever internasjonalt samarbeid. Derfor er det avgjørende at vi står sammen med våre internasjonale partnere for å kutte utslipp og nå våre klimamål. Internasjonalt er EU vår viktigste samarbeidspartner. Norge er allerede godt integrert i EUs klimapolitikk fram mot 2030, og vi bør ta sikte på å videreføre dette samarbeidet for sammen å nå 2035-målene. Å samarbeide med EU på klimaområdet gir oss stabilitet, forutsigbarhet og felles mål, som sikrer norsk konkurransekraft og en trygg vei mot lavutslippssamfunnet – og kanskje aller viktigst: en klimapolitikk som virker.

Vi står midt i en avgjørende tid. Klimautfordringene vil bare bli større dersom vi ikke handler raskt og målrettet. Det krever politisk vilje, samarbeid og langsiktig satsing for å nå målene. Vi må fortsette å gjøre det dyrt å forurense og lønnsomt å velge grønt, investere i kompetanse og teknologi, og stå sammen med våre europeiske partnere. Ikke minst må vi sørge for at klimapolitikken henger godt sammen med de andre krevende utfordringene vi har i politikken, for hvis klimapolitikken blir sett isolert, kommer den ikke til å virke. Vi må sørge for at vi har en politikk som kutter utslipp, men som samtidig skaper jobber, skaper muligheter, og som henger sammen med de utfordringene som folk føler på og lever med hver eneste dag rundt omkring i hele landet.

Presidenten [14:37:10]: Det blir replikkordskifte.

Marit Veia (V) [14:37:26]: Takk til statsråden for et fint innlegg. Det er mye vi på mange måter er enige om, men likevel må jeg si at å komme inn på Stortinget i 2026 har vært litt som å ta tidsmaskinen tilbake til 2012, da jeg jobbet i miljøbevegelsen. Da var også oljepolitikken mest mulig leting, og klimapolitikken var mest mulig kvoter for å unngå tiltak her hjemme. I Politisk kvarter i morges hørte jeg at et av regjeringens viktigste grep for å kutte klimagasser igjen er å bruke skattepengene våre til å kutte andre steder. Det er jeg uenig i.

Det jeg lurer på, er: Hva gjør at statsråden er hundre prosent sikker på at dette fører til utslippsreduksjoner globalt, når Riksrevisjonen ga flengende kritikk for nettopp denne måten å løse klimaforpliktelsene våre på i 2012?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:38:16]: For det første er det ikke riktig, det representanten Veia sier om at det er et slags hovedgrep at vi nå bare skal kjøpe kvoter i andre land. Hvis man ser på hvor vi er på vei, er anslagene at vi er på vei mot 47 pst. nasjonale utslippskutt i 2035, opp fra egentlig ingenting i perioden 1990 til 2020. Det sier mye om at vi kommer til å gjennomføre mye klimapolitikk i Norge i årene framover, og det er bra. Det er bra for at vi skal kutte vår andel av utslippene, det er bra for Norges vei mot lavutslippssamfunnet, og det er bra for konkurransekraften til norsk industri.

Samtidig mener jeg at vi bør være åpne for gode samarbeid med land som Zambia, hvor vi investerer i fornybar energi på en måte som kutter utslipp, og som gjør at de er bedre forberedt på de klimaendringene som kommer. Det kan være et supplement for å sørge for at vi også har noe fleksibilitet i måten vi gjennomfører klimapolitikk på, og er sikre på at vi gjennomfører en klimapolitikk som virker og kutter utslipp globalt.

Marit Veia (V) [14:39:18]: En ting er jo utslippseffekten, og jeg mener at statsråden ikke helt gikk inn på den kritikken som Riksrevisjonen ga for noen år siden, da vi også valgte denne metoden og løste en del av utslippsforpliktelsene våre på den måten. En annen ting er at vi her velger å investere mye av skattebetalernes penger for å få til en omstilling et annet sted, noe som for så vidt er bra, men som kan utsette den omstillingen vi sårt trenger her hjemme. Her står også næringslivet klare til gå gjennom den endringen de skal. De ønsker å investere i nye løsninger, og de ønsker å kutte utslipp. Vil ikke da det å bruke mange milliarder kroner i utlandet forsinke nettopp de utslippskuttene vi kunne ha oppnådd her hjemme?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:39:58]: For det første må jeg bare si at Riksrevisjonens kommentarer fra 2012 ikke er sammenlignbare med det rammeverket vi har i dag. I 2012 eksisterte ikke Parisavtalen, og derfor eksisterte heller ikke artikkel 6 om kvotekjøp under Parisavtalen. Det er altså regler som alle land er blitt enige om, og som vi dermed tar i bruk i dette samarbeidet for kvotekjøp. Vi kan være trygge i dag på at de prosjektene som vi inngår under dette rammeverket som er en del av Parisavtalen, og som jeg tror også representanten heier på og ønsker at skal lykkes, også er

gode og effektive prosjekter som faktisk bidrar til å kutte utslipp globalt.

Man kan alltid lage en motsetning mellom det å bruke penger ute og det å bruke penger hjemme. Det kan vi jo si om regnskogsatsingen også. Det er klart at pengene vi bruker på å ta vare på verdens regnskoger, kunne ha vært brukt til å verne norsk skog i stedet, men jeg tror det er en farlig motsetning å lage. Jeg tror vi skal bruke mye penger på å være med og omstille industrien i Norge i årene framover, men jeg tror også vi skal bruke penger på å sørge for at resten av verden kan være med og omstille seg.

Presidenten [14:40:58]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [14:41:09]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Maren Grøthe og Trygve Slagsvold Vedum om å stanse innføringen av ny EU-avgift på drivstoff i Norge (Innst. 58 S (2025–2026), jf. Dokument 8:8 S (2025–2026))

Presidenten [14:41:24]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Marit Veia (V) [14:41:59]: (ordfører for saken): Vi behandler nå et representantforslag fra Senterpartiet om å stanse innføringen av ny EU-avgift på drivstoff i Norge. Det forslagsstillerne konkret ber om, er å stanse den nasjonale gjennomføringen av EUs nye klimakvotestystem for klimagassutslipp fra forbrenning av brensel i veitransport, bygg og andre utvalgte sektorer, også kjent som ETS2.

Et stort flertall i komiteen, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet, anbefaler Stortinget å avvise forslaget. Disse partiene har også hvert sitt mindretallsforslag, som jeg antar de selv vil redegjøre nærmere for.

Faktum er at Stortinget, i forbindelse med Prop. 104 L for 2024–2025, i juni i fjor vedtok å ta inn det nye klimakvotestystemet i klimakvoteloven. Regelverket for ETS2 er gradvis tatt inn i norsk rett som følge av EUs forsterkede klimakvotedirektiv over tid, også mens Senterpartiet satt i regjering. Formålet med ETS2 er å innføre en felles europeisk minstepris på utslipp fra de sektorene som er om-

fattet av regelverket, bl.a. veitransport, som igjen skal bidra til å redusere de ulike lands utslipp under innsatsfordelingsforordningen som Norge er en del av.

Hensikten bak ETS2 er at det etableres markedsinsentiver for investeringer i oppgradering av bygg- og transportsektoren for å redusere utslippene fra disse sektorene betydelig. Jeg viser her også til brev fra klima- og miljøministeren, hvor det påpekes at direktivet nå fullt ut er gjennomført i norsk rett. Det som er nytt, er at EU har vedtatt å utsette innføringen av ETS2 til tidligst 1. januar 2028. Den utsettelsen gir regjeringen mulighet til å tilpasse implementeringen, slik at det blir færrest mulig utilsiktede konsekvenser for folk og næringsliv i Norge.

I innstillingen understreker Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Venstre EØS-avtalens avgjørende betydning for norsk økonomi og næringsliv, og at det er av stor betydning at Norge opprettholder sine forpliktelser i avtalen. Å følge opp gjennomføringen av EUs klimakvotestystem, herunder det nye ETS2-regelverket, sikrer at norske bedrifter konkurrerer på like vilkår med selskaper i EU. La meg likevel legge til følgende: Selv om Venstre fullt ut støtter opp om hovedintensjonen i ETS2, er det et stort potensial for å forenkle rapportering og kontroll i Norge. I dag må de som selger drivstoff, rapportere nøyaktig det samme til skatteetaten fire ganger årlig. I tillegg er det krav til kontrollører som kontrollerer at det som innrapporteres, stemmer med en årlig kostnad på 25 000 kr. Denne typen byråkrati undergraver oppslutningen om det som ellers er et svært fornuftig regelverk.

Linda Monsen Merkesdal (A) [14:44:54]: Arbeiderpartiet er opptekte av ei rettferdig og effektiv klimamstilling – samtidig som me skal bruka dei nødvendige verkøya for at det ikkje plutsleg skal bli ein drastisk auke i f.eks. drivstoffprisane som ein konsekvens av ETS2. Arbeiderpartiet ønskjer å understreka at Noreg kan søkja om midlertidige unntak og kompensera gjennom andre avgifter eller ordningar om det skulle bli nødvendig.

EU har vedteke utsett ikraftsetjing av kvotesystemet med eitt år, til 1. januar 2028. Og EU-kommisjonen har føreslått ei rekkje tiltak for å sørgja for at kvoteprisen held seg på ønskt nivå ved lansering og for å sikra prisstabilitet etter implementering. Noreg vil som følge av dette også få betre tid til å førebu og tilpassa seg dei nye regelverka.

Arbeiderpartiet er opptekte av at Noreg skal nå klimamåla sine på ein rettferdig måte. Vi skal kutta utslepp utan å velta byrda over på vanlege folk. Difor vil eg rosa regjeringa for arbeidet med klimatiltaka.

Tor Mikkil Wara (FrP) [14:46:42]: Jeg tenker jeg først vil minne om at Fremskrittspartiet stemte imot loven som implementerte dette i sin tid. Det er imidlertid

ikke loven vi behandler i dag, eller et forslag om å endre loven, men et forslag fra Senterpartiet som det er veldig lett å ha betydelig sympati for.

Fremskrittspartiets utgangspunkt er at vi erkjenner EUs utgangspunkt. Enten har man kvoter, eller så har man CO₂-avgift. Problemet i norsk politikk er at man har hatt begge deler for mange næringer. Regjeringen vil ta bort CO₂-avgiften på fly med den begrunnelsen at det er dobbel virkemiddelbruk som ikke gir klimateffekt. Finansdepartementet beskriver i sin budsjettproposisjon hvordan det å ha både CO₂-avgift og kvoteplikt ikke gir miljøeffekt, og Fremskrittspartiet har derfor også foreslått å fjerne CO₂-avgiften for petroleumssektoren.

Denne doble virkemiddelbruken er det som lager konkurranseulempen for Norge. Fremskrittspartiet har derfor et forslag om å ta bort CO₂-avgiften i det øyeblikk man implementerer ETS2 i Norge.

Fremover er det varslet at CO₂-avgiften skal øke betydelig. Dette redegjør regjeringen for. Vi mener derfor at det kan være naturlig å fjerne CO₂-avgiften og i det minste låse norske klimaavgifter på EUs nivå, sånn at vi i hvert fall ikke får et dårligere nivå fremover, etter hvert som CO₂-avgiften skal øke.

Subsidiært ønsker vi å støtte Senterpartiets forslag, som på mange måter vil ivareta det samme. Men på kort sikt ville nok vårt forslag ha medført en reduksjon av pumpeprisen. Så kan det være grunn til å ha sagt at når pumpeprisen på diesel og bensin kommer til å øke – for det gjør den – kan ingen partier, verken Høyre, Venstre eller Arbeiderpartiet, si at de er overrasket over det, slik de var da boligskatten økte. Vi sier derfor helt klart: Det blir en økning. Dere må ta ansvar for det, og man kan ikke sitte og si at dette kom som en overraskelse, og at det ikke var meningen at bensin- eller dieselpriisen skulle øke med 6–7 kr. Så nå er det sagt.

Jeg vil ta opp Fremskrittspartiets forslag og varsler subsidier støtte til Senterpartiets forslag.

Presidenten [14:49:22]: Representanten Tor Mikkil Wara har tatt opp det forslaget han refererte til.

Kari Sofie Bjørnsen (H) [14:49:40]: EØS-avtalen har en avgjørende betydning for norsk økonomi og næringsliv, og det er av stor betydning at Norge opprettholder sine forpliktelser i avtalen. Å følge opp gjennomføring av EUs klimakvotestystem, herunder det nye ETS2-regelverket, sikrer at norske bedrifter konkurrerer på like vilkår med selskaper i EU.

Som det allerede har blitt sagt, er det på grunn av diskusjoner om iverksettelse av det nye kvotesystemet innad i EU blitt enighet om å utsette ikrafttreddelsen av ETS2 til tidligst 1. januar 2028. Det bør derfor være god nok tid for regjeringen og offentlig forvaltning til å fore-

ta nødvendige forberedelser fram til planlagt ikrafttredelse av ETS2.

De aktuelle hjemlene er gjennomført i norsk rett, og det er derfor ingen grunn til å stemme for et forslag om å stanse allerede gjennomført regelverk, men vi deler forslagsstillernes bekymring for konsekvensene for folk og næringsliv dersom nødvendige avklaringer ikke er gjort innen systemet er ment å tre i kraft. Regjeringen må derfor tidligst mulig sørge for avklaring på hvordan det nye kvotesystemet vil fungere i Norge, herunder å få til en smidig overgang til nytt system.

Norge har deltatt i EUs klimakvotesystem gjennom EØS-avtalen siden 2008. Det er Høyres politikk at Norge skal videreføre samarbeidet med EU om klimapolitikken for å sikre en mest mulig kostnadseffektiv klimapolitikk som kutter utslipp i Europa og globalt.

Maren Grøthe (Sp) [14:51:42]: Våren 2025 vedtok Stortinget endringer i klimakvoteloven som åpner for å innføre EUs nye kvotesystem, ETS2, i Norge. Senterpartiet advarte tydelig også da om at innføring av systemet i Norge vil bety en betydelig økning i drivstoffprisene om systemet skal fases inn allerede i 2027.

Det nye regelverket skaper nå store protester innad i EU. Tyskland, Tsjekkia, Italia, Spania, Polen og 13 andre EU-land har i et brev til EU-kommisjonen bedt om endringer i systemet. Enn så lenge er det lite som tyder på at landene vil bli hørt. Jeg registrerer at flere nå trekker fram at man har valgt å utsette ikrafttredelse av systemet med ett år, men det løser ikke den grunnleggende utfordringen med dette systemet, nemlig dramatiske konsekvenser for folk og næringsliv både i Norge og i EU.

Senterpartiet mener derfor at det eneste fornuftige å gjøre i møte med et system som fremdeles har så stor usikkerhet, er å stanse implementeringen av ETS2 i Norge. Vi reagerer på at regjeringen ikke har avklart om man vil kompensere berørte sektorer med en reduksjon i CO₂-avgiften tilsvarende kvoteprisen innenfor det nye markedet. Vi reagerer også på at man ikke har vært tydelig på hva man gjør dersom kvoteprisen vil overstige nivået på den norske CO₂-avgiften. I verste fall risikerer vi at folk og næringsliv i Norge vil få en dobbel smell fra innføringen av systemet, med både norsk CO₂-avgift og det som i praksis blir en EU-avgift på drivstoff. Det er en uholdbar situasjon.

Norge trenger ikke en ny EU-avgift på drivstoff. Regjeringens egne tall viser at om vi innfører EUs nye system, kan pumpeprisen øke med alt fra 1,5 til 7,5 kr per liter. Senterpartiet mener vi ikke kan godta en så stor økning i kostnadene for vanlige folk og bedrifter i Norge. Realiteten er at uavhengig av om dieselen koster 20 eller 24 kr, må hverdagen gå rundt. Ungene må hentes i barnehagen, folk må komme seg på jobb, og de må få gjort

sine daglige gjøremål. Mange plasser i Norge er faktisk ikke kollektiv et reelt alternativ, og om vi mener at folk skal ha like muligheter og kunne bo over hele Norge, må vi også legge til rette for det.

I Norge selges det knapt nye diesel- og bensinbiler lenger. En kraftig økning av drivstoffavgiftene vil dermed knapt ha klimaeffekt, men det vil ramme folk og næringsliv. For meg er det uforståelig at Arbeiderpartiet, Høyre og resten av flertallet ikke er villig til å gjøre mer for å unngå økte drivstoffavgifter fra EU. Vi er glad for at vi fikk gjennomslag for å stanse en økning i drivstoffavgiftene i statsbudsjettet, men her må vi fortsatt jobbe på. Jeg tar opp forslaget til Senterpartiet.

Presidenten [14:54:48]: Representanten Maren Grøthe har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:55:02]: EUs nye klimakvotesystem, ETS2, er et viktig virkemiddel for å kutte utslipp fra transport, oppvarming og deler av småindustrien i Europa. ETS2 vil gi en felles minstepris på utslipp i hele Europa og sikre at alle sektorer bidrar til å oppnå klimamålene.

Et enstemmig storting stemte for innføring av ETS2. Nå følger vi opp våre forpliktelser. Det er ikke et alternativ for oss å stanse implementeringen av ETS2. EU er vår viktigste handelspartner og vår viktigste samarbeidspartner i klimapolitikken, og vi skal nå våre klimamål i samarbeid med EU.

Representantene begrunner forslaget med at innføringen av kvotesystemet vil bety en betydelig økning i drivstoffprisene. Regjeringen er opptatt av at kvotesystemet ikke skal slå uheldig ut på drivstoffprisen eller for aktørene som blir omfattet. Vi jobber med å finne ut av hvordan det nye kvotesystemet skal innrettes i Norge. Først og fremst vil vi jobbe for å sikre at karbonprisen holder nivået som vi har varslet i Regjeringens klimastatus og -plan. Vi har flere verktøy for å motvirke det noen kaller et prissjokk for norske bilister når kvotesystemet starter opp, og vi vurderer bl.a. muligheten for å redusere CO₂-avgiften for utslipp omfattet av ETS2.

EU har nå, som nevnt flere ganger, bestemt å utsette oppstarten av kvotesystemet med ett år, fra 2027 til 2028, og foreslått en rekke tiltak for å sikre at kvoteprisen holder seg på et lavt og stabilt nivå, rundt 45 euro, fra lansering. Utsettelsen gjelder også for Norge, og det sørger for at vi får bedre tid til å sikre at gjennomføringen blir god også for oss.

Norge har meldt inn et nytt klimamål for 2035 under Parisavtalen. Målet er at Norge skal kutte sine utslipp med minst 70–75 pst. innen 2035. Prising av utslipp er det mest effektive klimavirkemiddelet vi har for å nå våre klimamål gjennom nasjonale utslippskutt. ETS2 vil, sammen med CO₂-avgiften og andre virkemid-

ler vi har, være et viktig bidrag til at vi når våre klimamål – og at EU når sine – samtidig som vi ivaretar andre viktige samfunnshensyn.

Presidenten [14:57:23]: Det blir replikkordskifte.

Maren Grøthe (Sp) [14:57:40]: Statsråden var inne på det i sitt innlegg – Senterpartiet er bekymret for at regjeringen varslet i proposisjonen i behandlingen av klimakvoteloven i vår at ETS2 kan føre til økte drivstoffavgifter på opp mot 7,5 kr. Statsråden er også inne på at det er flere grep man vurderer dersom det skal bli tilfellet. Mitt spørsmål til statsråden er egentlig: Vil statsråden garantere at regjeringen, dersom det blir tilfellet på grunn av EUs nye regelverk, vil innføre kompenserende tiltak for at norske innbyggere og norske bedrifter ikke skal få så høye drivstoffavgifter i framtiden?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:58:19]: Jeg kan garantere at hvis noen av de mest ekstreme scenarioene som har vært laget i noen analyser, skulle slå til, vil regjeringen bruke de verktøyene vi har i verktøykassen for å bidra til å kompensere for det. Det er ingen grunn til å tro at vi havner i de scenarioene, både fordi det er tatt tydelige grep fra kommisjonens side – som jeg også nevnte i mitt innlegg – for å sørge for at prisen holder seg på et relativt lavt og stabilt nivå, og fordi vi har fleksibilitet i måten vi gjennomfører dette regelverket på i Norge. Å bruke den fleksibiliteten på riktig måte er det vi nå bruker tiden vår på. Det er også noe av grunnen til at det i og for seg er bra at dette er utsatt med ett år, sånn at vi har noe bedre tid i det arbeidet. Vi skal gjøre det på en skikkelig og grundig måte, slik at vi skal unngå et sånt prissjokk som noen har vist til.

Maren Grøthe (Sp) [14:59:18]: Det prissjokket noen har vist til, er jo regjeringens egne anslag, så vi er opptatt av det. Jeg er glad for at statsråden også anerkjenner at det vil være en betydelig utfordring for både norske forbrukere og norsk næringsliv dersom det blir tilfellet. Et ledd i dette arbeidet er også å påvirke EU til faktisk å unngå at det skal bli resultatet av det nye kvotesystemet. Da vil jeg også, i forlengelsen av det, spørre statsråden om hvordan regjeringen nå faktisk jobber for å påvirke EU og unngå at realiteten blir et så stort avgiftssjokk som vi risikerer nå.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:59:55]: Som representanten fra Senterpartiet sikkert har god forståelse for, er jeg mer glad i å reise rundt i hele Norge enn å reise til Brussel – men jeg reiser mer enn gjerne til Brussel, og det gjør jeg titt og ofte. Jeg skal tilbake dit i mars.

Jeg har tidligere tatt opp med mine kollegaer i EU og Europa at dette er en sak det er viktig at vi treffer riktig på, og det kommer jeg til å fortsette å være tydelig på framover. Kvotesystem er et godt virkemiddel brukt riktig i klimapolitikken, men det er klart at vi da må sikre at kvoteprisene ikke havner på et nivå som gjør at det slår urimelig hardt ut for folk. Det kommer vi selvfølgelig til å være opptatt av i gjennomføringen av ETS2, både i EU og i Norge.

Maren Grøthe (Sp) [15:00:42]: Jeg takker for svaret. Naturligvis er jeg glad for at man er mer glad i å reise rundt i Norge. Det er vi i Senterpartiet opptatt av.

For å ta oss tilbake igjen til slutt vil jeg si at Senterpartiet reagerte kraftig da regjeringen la opp til en avgiftsøkning på drivstoff i sitt forslag til statsbudsjett, men vi er glade for at vi sammen ble enige om at det ikke skulle bli en ny avgiftsøkning på drivstoff ved budsjettenigheten med Senterpartiet, Arbeiderpartiet og de andre samarbeidspartiene. Mitt spørsmål til statsråden, i forlengelsen av det, er om han vil anerkjenne at økte drivstoffpriser er en utfordring – også i de statsbudsjettene som kommer, for vi er jo bekymret for at for at denne kampen skal komme opp igjen. Vil statsråden også da være tydelig på at Norge ikke vil legge opp til en økning i drivstoffavgiftene, og at regjeringen ikke vil foreslå det i sine kommende statsbudsjetter?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [15:01:35]: En konsekvens av økt CO₂-avgift er at det blir dyrere å slippe ut, og det får selvfølgelig også innvirkning på drivstoffprisene, men det kan man ikke se isolert. Jeg er hjertelig for at man skal kompensere for noen av de økningene man gjennomfører. Det er riktig at regjeringen ikke valgte å kompensere gjennom veibruksavgiften, sånn som resultatet ble etter budsjettenigheten. Regjeringen valgte å kompensere på andre måter, f.eks. gjennom brede skatte- og avgiftslettelser til vanlige folk, som sørger for at de samme menneskene sånn sett ikke sitter igjen i en verre økonomisk situasjon enn før regjeringens forslag. Fordelen med den tilnærmingen er selvfølgelig at vi kan få ned klimagassutslippene, samtidig som folk kan få mer igjen, i stedet for at man svekker effekten av klimapolitikken, som man gjør hvis man f.eks. kompenserer gjennom veibruksavgiften.

Presidenten [15:02:36]: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

